శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి

భమిడిపాటి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తయే నమః

విజ్ఞప్తి

ఓంకార పంజరశుకీ ముపనిష దుద్యాన [illegible] కలహంసీమ్ ।
ఆగమ విపినమయూరీ మార్యా మంత ర్విభావయే గౌరీమ్
శ్రీవిద్యానిలయాయ తత్త్వవిదుషే సీమాతిగా[illegible]
శ్రీవిభ్రాజ దపాంగతర్పిత సుధీశ్రేణీహృదే సన్ముదే ।
ద్యావాభూతల సంప్రపూర్ణ విపులావ్యాజాత్మ సజ్జ్యోతిషే
దావాభ్రాఘనుదే నమోభవతు మేధాదక్షిణామూర్తయే॥

వేధోవిధూమాధవ హేతుభూత
బ్రహ్మానుసంధాన నిరస్తబాధమ్
విద్యాసుధాప్లావిత సాధుయూథ
ముద్యత్స్రబోధం గురునాథ మీడే॥

శ్రీకామకోటి వరపీఠమహేశ్వరీయ
వీక్షావ్రజ ప్రహతజాడ్య మహాంధకారః ।
ప్రావోచ దంచితరసం శతకానిపంచ
స్తుత్యాత్మకాని య అరంసుకవిం త మీడే॥

గుణక్షీరాస్వాదనచణులగు విద్వదవతంస పరమహంసములారా!

శ్రీమూకమహాకవిప్రణీతమగు శ్రీకామాక్షీపంచ శత
స్తుతిగల బృహత్‌స్తోత్రరత్నాకరాఖ్య గ్రంథమును బూని
యొకప్పుడు(శ్రీకృష్ణాతీరమందలి శ్రీదేవీక్షేత్రభూతమగుమద్బంధు
గ్రామమున కేగి యటఁ బ్రాతఃకాలమునఁ గృష్ణవేణిలో నవగా
హన మొనర్చి యాహ్నికముసల్పి మఱలునపుడు శ్రీదేవీ'పాద
శతకము'నందలి తొలిపద్యమైన 'మహిమ్నఃపంథానం మదన

ప్రథమముద్రణము
500 ప్రతులు

1959

వెల
1-8-0

హిందీ ప్రెస్
గుంటూరు-2.

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తయే నమః

విజ్ఞప్తి

ఓంకార పంజరశుకీ ముపనిష దుద్యాన కేళి కలహంసీమ్ ।
ఆగమ విపినమయూరీ మార్యా మంతర్విభావయే గౌరీమ్ ॥

శ్రీవిద్యానిలయాయ తత్త్వవిదుషే సీమాతిగాంచత్కృపా-
శ్రీవిభ్రాజదపాంగతర్పిత సుధీ శ్రేణీహృదే సన్ముదే ।
ద్యావాభూతల సంప్రపూర్ణ విపులావ్యాజాత్మ సజ్జ్యోతిషే
దావాభాఘనుదే నమో భవతు మేధాదక్షిణామూర్తయే॥

వేధోవిధూమాధవ హేతుభూత
బ్రహ్మానుసంధాన నిరస్తబాధమ్
విద్యాసుధాప్లావిత సాధుయూథ
ముద్యత్సుబోధం గురునాథ మీడే॥

శ్రీకామకోటి వరపీఠమహేశ్వరీయ
వీక్షావ్రజ ప్రహతజాడ్య మహాంధకారః ।
ప్రావోచ దంచితరసం శతకానిపంచ
స్తుత్యాత్మకాని య అరంసుకవిం త మీడే॥

గుణక్షీరాస్వాదనచణులగు విద్వద్వతంస పరమహంసములారా!

శ్రీమూకమహాకవిప్రణీతమగు శ్రీకామాక్షీపంచ శత స్తుతిగల బృహత్స్తోత్రరత్నాకరాఖ్య గ్రంథమును బూని యొకప్పుడు(శ్రీకృష్ణాతీరమందలి శ్రీదేవీక్షేత్రభూతమగుమద్బంధు గ్రామమున కేగి యటఁ బ్రాతఃకాలమునఁ గృష్ణవేణిలో నవగాహన మొనర్చి యాహ్నికముసల్పి మఱలునపుడు శ్రీదేవీ'పాద శతకము'నందలి తొలిపద్యమైన 'మహిమ్నఃపంథానం మదన

పరిపంథి ప్రిణయుని' యని యనుకొనుచుండఁగా, భగవత్సాను గ్రహమేమో 'కంతుద్విట్ప్రణయాఢ్య నీమహిమ మార్గంబుం దగందెల్ప' అనుపద్యము నాల్గుపాదములు మనమునుండి దొరలినవి. 'శ్రీదేవీపాదనుతి' యఘాపనోదకముగదా! నాభాగ్యమనుకొని యప్పుడాశతకము నాంధ్రమునఁ బద్యాత్మకముగా ననువదించి, యంతఁ గ్రమముగా 'స్తుతి, కటాక్ష, స్మితి, ఆర్యా' శతకములఁగూడ శ్రీజగన్మాతచేఁ బ్రేరేపఁబడి యథాశక్తి ననువదించితి.

మున్ను నాచేరచింపఁబడినగ్రంథములకెల్ల శ్రీమోహినీపురము (మోహిచేవి) న వేంచేసియున్న గంగాపార్వతీసమేత సకలేశ్వరస్వామియే యధినేతయైయుండె. అమ్మహాదేవుఁడే 'నాకన్నభిన్నుఁడు కాని స్వకనామకమనువు నుపదేశించిన త్వద్గురుదేవు నీకృతికన్య కధినేతనొనర్చి ధన్యుఁడవగు' మని ప్రేరేప శ్రీమత్కూర్మపురాణ ప్రథమభాగమును శ్రీస్వామివారికి నివేదించుతటి సమాగతులగు మద్గురుపాదులు, విమర్శకాగ్రేసరులు, మద్యోగక్షేమ నిర్వాహులు, నాయందవ్యాజసోదరాదరముగల విద్వత్కవిశేఖరులగు బ్ర॥ వే॥ శ్రీ నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రులవారితో నాసభలో స్వామివారి సన్నిధి ననియుంటిని. పిదప నారచించినపద్యములను మూలశ్లోకములను శ్రీవారికి వినిపించి సంస్కరింపించుకొంటిని. మున్ను

నారచించినగ్రంథముల కమ్మహామహులే పీఠికలువ్రాసి ముద్రా
పణభారముఁగూడ వహించుచుండిరి.

ఇప్పుడీకబ్బమున 'కధినేతలు వారేకానదీనికెవ్వరు పరిచయ
మును వ్రాయుదురా' యని నేనాలోచింప, శ్రీమద్గురుభాగవత
దత్తమహిమ, సూక్తినిధి ముఖానేకగ్రంధరచయితలు, నుభయ
భాషాప్రవీణ, కవిశేఖర, వేదాంతపారీణ, బిరుదాభిరాములు
గుంటూరుపురవాస్తవ్యులును, మద్గురుదేవులకత్యంతాప్తులునై
నెగడెడి యన్వర్థాభిధేయులగు, బ్ర॥ వే॥ శ్రీ మిన్నికంటి గురు
నాథశర్మగారంతరంగమునఁ గనుపట్టిరి. ఆస్తికవరేణ్యులగు
శ్రీవారు తామురచించిన 'సూక్తినిధి' గ్రంథము నాకడ కత్యా
దరముతోనంపఁ బ్రశంసించుచు నాహృదయమును వారికి
నివేదించితిని. విబుధవతంసులగు శ్రీవారు 'మీయీసుకృతికీమా
త్రము వ్రాయభారమా! తోఁచినట్టు వ్రాసెద, మీపద్యము
లను సమూలములను జేసి పంపుఁ'డని యాదేశింపమాచిరంజీవి
ద్వారమున నాపద్యముల చిత్తుప్రతి నంపితిని. 'ముద్రణకనువుగా
వ్రాసియంపినచో నిచట నేనేప్రూఫులుసరిచూచిముద్రింపించెద'
నని యనుగ్రహముతోఁ దెలియఁజేసి నాపంపిన యీకృతి సతికిఁ
జక్కని "మున్నుడి" యన్న తిలకమును బెట్టి మద్గురుదేవులకం
దించి, శ్రీవారంపినద్రవ్యముతో నిమ్మోయిఁబుస్తకరూపమునఁ
గట్టనిష్ఠురములకోర్చి యచ్చుపత్రములు దిద్ది ప్రకటనలోఁ

దోడ్పడిరి. అట్టి కరుణాసనాథులగు శ్రీగురునాథుల హృదయ ఫలకమున నిల్పి సర్వదా కృతజ్ఞుఁడనై భావించుకొనియెద.

ఉభయభాషలలో మృదుమధురశైలి ననేకగ్రంథరాజములరచించి సర్వపండితలోకామోదమును బడయంజాలిన శ్రీగురుదేవులు తాము రసవత్కవితా విచక్షణులయ్యు దేవీ స్తోత్రరూపమగు నీఖండకావ్య సముచ్చయమును నేనర్పంపఁబోఁగా నంబాపక్షపాతముననో మూకకవిసమాదరముననో నాయందలియనుగ్రహముననో యన్యథాకరింపమిచే నేనెంతయు ధన్యుఁడనైతినని యెంచి పూజించుకొనుచున్నాఁడను. ఇందలి గుణవిశేషమెల్ల మూలగ్రంథకారునిదిగను దోసఁగులేవేనున్న నాయవిగనుగుణగ్రాహులెంచి మన్నించెదరుగాత.

రావివారిపాలెము
22-6-59

ఇట్లు
గురుపాద రేణువు
భమిడిపాటి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ

మున్నుడి

ఒకనాఁడు బ్రహ్మశ్రీ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు తన పుస్తకమిచ్చి కవితమూకునాకు పంపి యుపోద్ఘాతము వ్రాయవలసినదనిరి. ఈవఁగ మెంటిన బ్రాహ్మణునకుజందెమేల? నావలనఁ గాదంటిని. అన్నను వినకయనుశాసించిరి. మిత్రాజ్ఞోల్లంఘనమునకు వెఱచి నాశక్తినిముడిచియైనా మూఁడుముక్కలువ్రాయఁ బాస్తమూఁదెఱచితి.

ఇది కంచికామాక్షిని గుఱించిన స్తోత్ర గ్రంథము. కామాక్షి పంచశతి. ఇందలి శ్లోకసంఖ్య నామమునందే చెప్పఁబడినది. వేదాంత పంచదశి శుక సప్తతి సుభాషిత త్రిశతి ఆర్యాసప్తశతి లక్ష్మీసహస్రము మున్నగు గ్రంథములునిట్లే కలవుగదా. భర్తృహరి సుభాషితత్రిశతిని నీతిశృంగారవైరాగ్యములని మూఁడుగా విభజించి యొక్కొక్క విభాగమును నూఱుశ్లోకములుండ రచించినట్లే మూకకవియుఁ దన గ్రంథమును పాద, స్తుతి, కటాక్ష, మందస్మిత, ఆర్యాశతకములనియైదు విభాగములొనరించి యైదుశతకములురచించెను. ఐదు శతకములుగలదిగాననే పంచశతియైనది. తెనుఁగునందువలె సంస్కృతమున శతకములకొక మకుటముండదు. ఆర్యయనఁగా మాత్రా యనువృత్తమున్నను నాశతకభాగమునందన్ని శ్లోకములు నార్యాలే కాన దానికా పేరిడఁబడినది. మందస్మితశతకమున నన్నియు శార్దూలవిక్రీడితములు. కటాక్షశతకమున వసంతతిలకలు. పాదారవిందశతకమున శిఖరిణీవృత్తములు కలవు. స్తుతిశతకమున

మాత్రము మొదట 20 శార్దూలములు పిదప 20 హారిణీవృత్త ములు పిదప 20 శిఖరిణులు పిదప 20 శార్దూలములు పిదప 20 శిఖరిణులు చివరమాలినికలదు. అన్నిశతకముల స్తుతియేకదా? యీవిభాగమేల? అన నొక్కొక్క శ్లోకమున ప్రాధాన్యము దేవిపాదములకుంటచేఁ పాదశతకమని, కటాక్షములకుంటచేఁ గటాక్షశతకమని, స్మితమునకుంటచే స్మితశతకమని పేర్కొనిరి. ఆర్యా స్తుతిశతకములలోనట్లు దేవ్యవయవములకుఁగాక దేవికే ప్రాధాన్యముంటచే నచట శ్లోకములంబట్టి యార్యాశతకమనిరి. స్తుతిశతకమున వివిధవృత్తములుంటచే స్తుతిశతకమనిరి. ఔత్తరాహుల ప్రతులలోను దాక్షిణాత్యుల ప్రతులలోను శతకముల క్రమమునవ్యత్యాసముకలదు.

మూకమహాకవి

ఈపంచశతిని సంస్కృతమున మూకమహాకవిరచించెను. ఈకవినిగురించి శ్రీ యం. కృష్ణమాచార్యులుగారు M.A., M.L. Phd. M. R. A. S. గారు తామువ్రాసిన History of Classical Sanskrit Literature అనుగ్రంథమునఁ జర్చించిరి. ఈకవి క్రీస్తు 396 to 436 లో నుండెను. మూకకవిని మూకార్భకుఁడనియు నందురు. ఇతఁడు మూఁగవాఁడై పుట్టి జగద్గురువులైన కంచికామకోటిపీఠాధిపులగు శ్రీ విద్యాశంకరులచే మంత్రోపదేశమునుబొంది కామాక్షీమంత్రమును జపించెను. ఆతల్లి యనుగ్రహమున మూఁగతనము పోయి మహాకవి యయ్యెను. ఇందసంభావ్యమేదియులేదు. 'తెరతీయఁగరాదా' అన్నత్యాగరాజు మాటను వేంకటేశ్వరస్వామి వినలేదా?

ఈవిషయము నీకవి పంచశతిలో మాటిమాటికిస్మరించెను. "మూకాత్మనామపిమహాకవితావదాన్యాన్" "త్వత్కారుణయా సమృద్ధావాగ్ఘాటీ పరిహసితమాధ్వీకవయతాం" "బుధేవా మూకేవా పరిపతతి తస్మిన్ క్షణమసౌకటాక్షః" "నరీనర్తుప్రౌఢా వదనకమలేవాక్యలహరీ" 'సరీసర్తుస్వైరం వచనలహరీ నిర్ఝరపురీ సరిద్వీచీనీచీ కరణపటురాస్యే మమ సదా' 'మూకోఽపి ... స్మరతి యః ... ఏకో భవతి స జంతుః లోకోత్తర కీర్తి రేవ కామాక్షి' 'మూకానామపికుర్వతీసురధునీనీకాశవాగ్వైభవం' ఇట్లుమాటిమాటికినీకవి చెప్పుచుంటచే నమ్మదయారసమితనిపైఁ బ్రవహించెననుట నమ్మఁదగినది కాకపోదు.

శ్రీ స్వామిశివానందులు తమ Lord Siva and His Worship అను గ్రంథమున 'కంచిలోఁగామాక్షీ దేవ్యాలయమునజపముచేసికొనుచు నొకమూల ముడుచుకొని కూర్చున్న మూఁగవానినాలుకపై నాతల్లివచ్చి బీజాక్షరములు వ్రాయఁగా నాతఁడేమూకమహాకవియై శ్రీకామకోటి పీఠస్వామియునయ్యె' నని వ్రాసిరని మామిత్రులు శ్రీ ముదిగొండ వీరభద్రమూర్తి గారు తమ గ్రంథమున వ్రాసిరి.

ఈకవి కంచిలోఁగామకోటి పీఠమున 20వ శంకరులుగానుండిరి. "మూకార్భోఽపి జగద్గురోః కరుణయావిద్యా ఘనస్యాప్తవాగాచార్యోస్తిహి శంకరేంద్రబిరుద స్సర్వజ్ఞ పీఠాధిపః"

(గురురత్నమాలిక పేజి 53)

మూకకవిశిష్యులు రామిలుఁడు, సౌమిలుఁడు, మేంఠుఁడు గలరు. రామిలుఁడు తన 'మణిప్రభ' లో గురువగు మూకమహాకవిని స్మరించెను. ఆలంకారికులచేఁ గాళిదాసుకన్న మహా

కవియని ప్రశంసింపఁబడిన మేంఠుఁడు కాశ్మీరప్రభువగు మాతృ గుప్తుని యాస్థానమున (430. క్రీ.) నుండి 'రామచరిత' అను 100 సర్గలమహా కావ్యమునురచించెను. మఱియు నీ మేంఠుఁడు 'హయగ్రీవవధ' రచించెను. అందు 'ఖ్యాత శ్రీశంకరేంద్ర ప్రచురతరకృపాలబ్ధ సాహిత్యవిద్యః' అని తనగురువగు మూక మహాకవిని గామకోటిపీఠాధిపతియైన వెనుకఁగీర్తించెను. స్తుతి శతకమున 'సుప్రతాప్రకారాద్ర తైత్రవ ఝటితి కామాక్షికరుణా' అని యుంటచే నితఁడు ప్రతుప్రలుకల్గినపిదప నేసన్న్యాసించి పీఠాధి పతి యయ్యెనని తలంతును. ఆర్యాశతకమందలి 59- 60- 90 మున్నగుశ్లోకములంబట్టి సమాధియోగముంగూడనీకవి సాధించె నని తలంపనై యున్నది. 'ఉత్తుంగ స్తన మండలీపరిచలన్మాణిక్య హారచ్ఛటా' 'అనంగతంత్ర విధిదర్శిత కౌశలానాం' మున్నగు శ్లోకములనీకవిపరమపవిత్రమైన భక్తిభావమునఁ బరతంత్రుఁడై రచించియుండెను. బిడ్డకుఁ దల్లికడఁజాలేమిటి? ఇట్లీకావ్యము నడచినది.

శతకముకావ్యమా? అవును. శతకములును గావ్యభేద ములే. 'వాక్యంరసాత్మకం కావ్యమ్' అని విశ్వనాథుఁడన్నను 'రమణీయార్థప్రతిపాదకశబ్దః కావ్యమ్' అన్నపండితరాయల యభిభాషణమునే మనమున్వీకరింతము. అమ్మ యనుగ్రహ మున రమణీయార్థమును బ్రతిపాదింపఁగల శబ్దము ననాయాస ముగా వాడినమహాప్రతిభావంతుఁడితఁడు. 'ప్రజ్ఞానవనవోన్మేష శాలినీ ప్రతిభామతా-తదను ప్రాణనాజ్జీవేద్వర్ణనానిపుణఃకవిః' 'అని భామహుఁడుపల్కెఁగదా. క్రొత్తక్రొత్తపోకడలంబోవు ప్రజ్ఞప్రతిభయనంబడును. అదికల్గివర్ణనచేయువాఁడు మహాకవి.

మన కవికటాక్ష పాదస్మితాదులవర్ణించుచు నూఱునూఱుశ్లోక ములరచించెఁగదా. ఒక్కొక్కశ్లోకమే యొక్కొక్క కావ్య మనిపించుకొను నన్నందప్పా? విశ్వనాథుఁడు 'ఖండకావ్యం భవేత్కావ్యస్యైక దేశానుసారిచ' యథా మేఘదూతబుతు సంహారాదయః. అనెంగాన నిది ఖండకావ్యములలోఁ జేరును. ఐనను వచ్చిన న్యూనతలేదు. వామనుఁడు మహాకావ్యము లతో ఖండకావ్యముల జతచేసివానినినిబద్ధకావ్యముల నెంగదా.

వ్యుత్పత్త్యభ్యాసముల వలనఁ బ్రతిభావంతులై కావ్యములు వ్రాయవచ్చును. దేవతానుగ్రహమువలనం బ్రతిభావంతులై కావ్యములు వ్రాయవచ్చును. రాజశేఖరుఁడు కావ్యమీమాంసలో 'ప్రతిభావ్యుత్పత్త్యోః ప్రతిభా శ్రేయసీ ఇత్యానందః' అనెను. ప్రతిభావ్యుత్పత్తులలో ప్రతిభయే శ్రేష్ఠతరమని యానందవర్ధనుఁడనెను. ఏలన? 'అవ్యుత్పత్తికృతో దోషః శక్త్యాసంవ్రియతేకవేః. యస్త్వశక్తికృతస్తస్య ఝగిత్యేవావభాసతే' ప్రతిభగల కవి తన ప్రతిభచే వ్యుత్పత్తి లేనందువలనఁ గలిగినలోపమును గప్పివేసికొనును. ప్రతిభ లేనందువలనఁ గల్గినలోపమో వెంటనేకనఁబడును. కనుక-

శ్లో॥ రమ్యంజుగుప్సితం; ముదారమథాఽపినీచం:
ఉగ్రంప్రసాది; గహనంవికృతంచ; వస్తు
యద్వాప్యవస్తు; కవిభావకభావ్యమానం
తన్నాస్తియన్న రసభావముపైతిలోకే (దశరూపక)

చక్కనిది గానీ, చక్కనిదికాక పోనీ, గొప్పదిగానీ, కొద్దిదిగానీ, భయంకరమైనదిగానీ, ప్రసన్నమైనదిగానీ, గంభీర

మైనదిగానీ, వికారమైనదిగానీ, వస్తువుగానీ, అవస్తువుగానీ, కవివర్యునిచే భావ్యమానమై రసభావమును గల్గింపనిది లోకమున లేదు. అట్టిచో జగన్మాతనుగూర్చిన గ్రంథము జగన్మాత్రనుగ్రహమువలన మహాకవి నోటరాఁగానానందమున నోలలాడించుటలో సందేహమేమి ?

రసము

అట్లైననిందు రసము గలదా ? ఉన్నచో నేరసము ?

విభావానుభావసాత్త్విక వ్యభిచారులచే నానీయమాన మగుస్థాయి భావము రసమని యాలంకారికుల సిద్ధాంతము. దానింబట్టి శృంగారాది నవరసముల స్థాపించి మహానుభావుఁడు జగన్నాథపండితుఁడు పూర్వపక్ష మెత్తుకొని-

అథకథ మేతఏవరసాః భగవదాలంబనస్య, రోమాంచాశ్రుపాతాదిభి రనుభావితస్య, హర్షాదిభిఃపరిపోషితస్య, భాగవతాది పురాణశ్రవణసమయేభగవద్భక్తై రనుభూయమానస్య దురపహ్నవత్వాత్. భగవదనురాగరూపాభక్తిశ్చాత్రస్థాయి భావః.

అనఁగా నివియేరసములా ? భగవంతుఁడాలంబనవిభావముగా, గగుర్పాటు కన్నీరు మున్నగునవియనుభావములుగా, హర్షాదులు సంచారులుగా, భాగవతాది పురాణములను వినునపుడు భగవద్భక్తి యనుభవింపఁబడుచుండును. దాని నెవ్వరు త్రోసివేయలేరు. అట్టిచో భగవదనురాగ రూపమగు రతి స్థాయి గాఁగల భక్తిరసము రసముగాదా ? అని శంకింతురా ?

“ఉచ్యతే. భక్తేర్దేవాది విషయరతిత్వేన భావాంతర్గతతయా రసత్వాఽనుపపత్తేః”

విన్నుఁడు చెప్పుచున్నాను. భక్తి దేవాదివిషయకమగు రతికాన
నది రసమనఁబడదు. భావమనఁబడును. ఏలన

"రతిర్దేవాది విషయా వ్యభిచారీ తథాంజితః
భావ ప్రోక్తః" - ఇతిహి ప్రాచాం సిద్ధాంతాత్.

దేవతాది విషయకమగు రతియు, వ్యభిచారులును భావము
లని చెప్పంబడును. అని పూర్వులు సిద్ధాంతీకరించిరి. అని భక్తి
రసమును భావకోటిలోనికిఁబండితరాయలు మెల్లఁగా నెట్టివేసెను.
ఈగంగాభక్తుని తరువాత మధుసూదన సరస్వతీస్వాములవారు
తన 'భగవద్భక్తి రసాయనము' అను గ్రంథమున భక్తిరస
మును స్థాపించెను.

"శోకక్రోధభయాదీనాం - సాక్షాత్సుఖ విరోధినాం
రసత్వమభ్యుపగతం - తథానుభవమాత్రతః."

సాక్షాత్సుఖవిరోధులైన శోకక్రోధభయాదులకే యనుభవించు
చున్నాముగదాయని రసత్వమంగీకరింపఁబడినది.

"ఇహానుభవ సిద్ధేఽపి - సహస్రగుణితో రసః
జడైర్నైవ తయా కస్మా - దకస్మా దపలప్యతే"

ఇతరరసములకంటె వేయిరెట్లధికముగా భక్తిరసమనుభవింపఁ
బడుచుండనోయి జడుఁడా! భక్తిని రసముగాదనెదవేమిటయ్యా?

"రతి ర్దేవాదివిషయా - వ్యభిచారీ తథాంజితః
భావఃప్రోక్తో, రసోనేతి, యదుక్తం రసకోవిదైః
దేవాంతరేషు జీవత్వాత్ - పరానందాఽప్రకాశనాత్
తద్యోజ్యం, పరమానందరూపే న పరమాత్మని"

రసకోవిదులు దేవాదివిషయకరతిని భావకోటిలోఁ జేర్చిరనె
దరా ? పోనిండు. ఇతర దేవతలు జీవులేకాన వారలయందలి

భక్తిపరమానందమును గల్గింపమిచేదానిని భావము న్ననుఁడు కాని పరమానందస్వరూపుఁడైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యందలి భక్తిని రసమని తీఱవలసినదే. ఆభక్తివలన బ్రహ్మానందము కలుగునయ్యా.

"పరిపూర్ణరసా క్షుద్రరసేభ్యో భగవద్రతిః
ఖద్యోతేభ్య ఇవాదిత్య ప్రభేవ బలవత్తరా"

శృంగారాది నీచరసములకంటె భగవద్రతి పరిపూర్ణరసము గలది. మిణుఁగురుపురువుల కాంతికంటెసూర్యకాంతిమిన్నగాదా? అని మధుసూదన సరస్వతి భక్తిరసమును బ్రతిపాదించెను. కాన నీగ్రంథమున రసముగలదు. అది భక్తిరసము. మధుసూదన సరస్వతికి శ్రీకృష్ణుడు పరమాత్మయైనచో మనకవికిఁగామాక్షి పరదేవత. కాన దీనను బరమానందమబ్బును. పెద్దవాఁడగు భరతునివాక్యమునిలిపి గౌరవమిచ్చుటకో, లేక, యెవరికిచ్చ వచ్చినట్లువారు క్రొత్తరసములఁజేర్చుచుఁ బోవుచున్నచో రసముల కవ్యవస్థయేర్పడుననియో, లేక సాధారణీకృతియందు విష్ణుత్వము నశింపవలసియుండుననియో, భక్తిని రసమన లేదను కొందము. ఏమి? యంతమాత్రమున భక్తికిలోటుకల్గునా? రసములలో దీనినిజేర్చనంత మాత్రమున దీనికిలేని గౌరవము వచ్చునా? ఏల? మాటపట్టింపునకై పెనఁగులాట. చిత్తవృత్తి భగవదాకారాకారితమైన నంతకంటెఁ గావలసినదేమున్నది?

'లోకములోననున్నకవులుఁ బుధులుంగని స్వాదుగ్రంథమం గీకృతి సేయరే మొయని ఖిన్నుఁడఁగాఁబనియేమి? యన్యచింతాకులితంబుగాక పరమాత్మవిచారముతోడ రేఁబవ

శ్లేకతఁబొందు నాహృదయమింతకు మించిన మేలుగల్గునే!

(శ్రీమద్భగవద్గీత భాగవతము.)

అని గురుభాగవత కవి వాక్రొనినాఁడు. కామాక్షిని గుఱించిన భావనలోఁజిత్తముతాదాత్మ్యమును బొందును. ఇంతకంటెఁగావలసినదేమున్నది ? లౌకిక విషయముల మఱచి యాతల్లి పాదాలను, జిఱునవ్వులను, గరుణాకటాక్షములను దుదకాదివ్యాకారమును భావనలో భావించుకొని నిలుపుకొని యానందించుట బ్రహ్మానుభూతికాదా ? ఇంతకంటెఁ దపస్సు కలదా? ఇంతకంటె సమాధికలదా? అందువలన భగవద్విభూతులెన్ని యెన్ని యనుభవగోచరములగునో ఈ పరమ నాస్తికులకు భక్తిశూన్యులకు నేమి తెలియును? ఆమహాభాగ్యము భక్తకవులకేకాని తదితరులకు లేదు. లేదు. కాననే భక్తకవులు లౌకిక విషయము నితివృత్తముగాఁ గైకొనరు. అట్టివారిలో నొకఁడుమన

శ్రీభమిడిపాటి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు

వీరు కృష్ణామండలములోని మోపిదేవి శివారు రావి వారిపాలెమున వసింతురు. శాండిల్యసగోత్రికుఁడు. వెలనాటి వైదిక బ్రాహ్మణుఁడు. వీరితాతగారు పేరయయజ్వ వేదవేదాంగములు పురాణ ధర్మశాస్త్రములు నధ్యయనించినవారు. వారి పెద్దకొడుకు వేంకటాచలపతిశాస్త్రి, ధర్మశాస్త్రవేత్త. నిరతాగ్నిహోత్రి. వారి ధర్మపత్ని పిచ్చమాంబ. ఈపుణ్య దంపతుల నోములపంటయే మన వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు. వీరు వికారివత్సర శ్రావణ కృష్ణపంచమి జనించిరి. తండ్రికడనే స్వాధ్యాయాధ్యయన మొనర్చి శ్రౌతస్మార్త కర్మాధికారి

యయ్యె. అంతతోఁ దనివిసనక బ్రll కుప్పా వేంకటేశ్వర శాస్త్రిల వారి చెంత నాటకాంత సాహిత్యము నభ్యసించెను. తర్క ప్రకరణములు కౌముది వల్లెవేసెను. పూర్వసుకృత వశమునఁ బుట్టుకందొట్టి కవిత వెంటనుండ దానియందచందములదిద్దుచు బ్రll నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రులవారు పెంచి పెద్దఁ జేసిరి. శర్మగారి కుమార రత్నము వేంకటలక్ష్మీనరసింహ శాస్త్రి వీరునుషోడశకర్మాధికారియౌటయేగాక 'నవోదయము' మున్నగు కావ్యముల రచించి సత్కవులైరి. ఇట్టిది వీరి పవిత్రమైన వంశము.

శర్మగారుతొలుత విద్యారణ్యస్వాములవారి శంకరవిజయమునాంధ్రీకరించిరి. దానినాంధ్రదేశమందలి విద్వత్కవులు మహామహులెందఱో ప్రశంసించిరి. ఆవలఁ గూర్మమహాపురాణమునాంధ్రీకరించిరి. పిదపఁ బ్రసన్న రాఘవముఁ దెలిఁగించిరి. దీనినాంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమాదరించెను. అంత శంకరభగవత్పాదుల దేవీస్తుతి పరములగుశ్లోకముల 'దేవీస్తుతికదంబము' అను పేర ననువాదమొనర్చిరి. ఇప్పుడీ మూకమహాకవికృతముఁ గామాక్షీ పంచశతిని బద్యములలో వ్రాసిరి. మామిత్త్రులు శ్రీ ముదిగొండ వీరభద్రమూర్తిగారును మిక్కిలిహృద్యముగాఁ బంచశతినాంధ్రీకరించిరి. మఱియు శ్రీమధునాపంతులసూరయ్యశాస్త్రిగారును 'దేవీనవతి' అను పేర నచట నచటంగల శ్లోకములఁదొంబదింటిని గొని తెలుఁగుచేసిరి. చేయనిండు. ఆతల్లి నెందఱుస్తుతింపరాదు. ఎవరిభక్తివారిది. ఎవరి పాకమువారిది.

మనశర్మగారాంధ్రీకరణముననందె వేసినచేయి. వారు వ్రాసినగ్రంథములెల్ల నాంధ్రీకృతములేకాన నందలిలోఁతు

పాఁతులు వారికిఁదెలిసినట్లాగులకుఁ దెలియవన్న నతిశయోక్తి కాదు. వాదప్రతివాదములుశాస్త్రీయప్రసంగములు పారిభాషికపద బాహుళ్యముగల శంకరవిజయము నేయలవోకగా నాంధ్రీకరించిన వీరికిస్తుతిపరమగు పంచశతి యాంధ్రీకరణము వేలపిండి గాదా. ఇతివృత్తములుగల కావ్యముల నాంధ్రీకరించుటకు శ్రీనాథుఁడొరవడిపెట్టెంగాని యిట్టివానికిఁ బెట్టలేదు. అందు వలన వీరేయాంధ్రీకరణమునఁ బెక్కుదారులు త్రొక్కిరి,

శ్లో॥ కామపరిపంథి కామిని కామేశ్వరి కామపీఠమధ్యగతే
కామదుఘాభవకమలే, కామకలేకామకోటి కామాక్షి.

దీనికెంత శ్రమపడవలయు ? యతిని గూర్చుకొన్నఁజాలునుగా

కం॥ కామవిరోధిప్రణయిని కామేశీ ! (ఆర్య49)

ఇట్లు వ్రాసిరి. మఱి యింతకంటె నీశ్లోకము నేమహాకవియు నెట్లు వ్రాయును ?

శ్లో॥ సమరవిజయకోటీ సాధకానందధాటీ - మృదుగుణ పరిపేటీముఖ్యకాదంబవాటీ మునినుత పరిపాటీ మోహితాజాండకోటీ-పరమశివ వధూటీ పాహిమాం కామకోటీ

దీనికిఁ దెనుఁగున యతిప్రాసల నంటించి కొన్నఁ జాలుఁగాఁ [చూడుఁడు. స్తుతి 100 ప.]

శ్రీవీరభద్రమూర్తిగారు నించుమించుగా నీశ్లోకమునిట్లే తెనిఁగించిరి. ఎవరైన నట్లే చేయుదురు. అంత్యప్రాసాలంకారము ననాదరింతురా ?

కృష్ణకర్ణామృతమున :

"హే గోపాలక హే కృపాజలనిధే హేసింధుకన్యాపతే
హే కంసాంతక హే గజేంద్రకరుణాపారీణ హేమాధవ

హేరామానుజ హేజగత్త్రియగురో హేపుండరీకాక్ష"

అనియున్న శ్లోకమును వెలగపూడి వెంగనామాత్యుం డేమి చేసెను.

శా. ఓకారుణ్యసముద్ర యోకరటిరక్షోదీర్ణ యోమాధవా
యోకంసాంతక యోరమాసహచరా యోవల్లవీకింకరా
యోకంజేక్షణ యోజగద్గురుమణీయో రోహిణేయానుజా.

అని యేగా వ్రాసినది.

వీరెక్కడనైన నొక్కచోట సంబుద్ధిపదమునో విశేషణ పదమునో మూలమును మించి యొక్కదానిని వాడుదురు. అన్ని శ్లోకముల నెక్కువ తక్కువలేకుండ బద్యముల నిమిడ్చిరి. ఇది యెన్నదగిన విషయము. మూకకవి యైనను దనశ్లోకమునకు సరియగు తెనుఁగు పద్యము తానే వ్రాయుచోఁ గొంత శ్లోకమైన మిగులును. కొంతపద్యమైన మిగులును. ఎక్కువతక్కువలు లేకుండ వ్రాయలేఁడు. మఱిమన కవి యెట్లు వ్రాసెనో యాశ్చర్యముగానున్నది. మఱియు వీరుపద్యమును వ్రాసికొనుచుంబోవుటయే కాని ముందు వెనుకలఁజూచుకొనుచు నాలోచించి పదములమార్చుకొనుచు వ్రాసినట్లు కన్పింపదు, అట్లేమార్చుకొన్నచో కామేశితాః. పవిత్రిత్వంబు కామాక్షితాః. "మదనార్యురస్సుపీఠక కుఁదెలియనౌ ... ..." 'విలుఁబాశమునంకుశముః లలిఁగరములఁదాల్చి ... సులలిత మాకాంచిశంభు శుద్ధాంతమహా' అన్నవిధమునఁ బద్యము లుండునా? కొన్ని యెడలమాత్రము వెనుకకుఁ దిరిగిచూచినట్లున్నది - ఆర్య 91పద్యముచూడుఁడు. మొదటవ్రాసినపద్యమున

నంత్యప్రాసము రాలేదని మఱొకపద్యము 91 వ్రాసిరి. ఇట్లు కొన్ని యెడల నొకశ్లోకమునకు రెండుపద్యములు వ్రాయఁబడినవి. అట్టి వానికిఁ బద్యసంఖ్య నొక్కటియే యిచ్చిరి. ఇట్లు పద్యసంఖ్య నిచ్చుటవలనఁ గావలసినవారు పద్యములకు మూలశ్లోకముల సులభముగాఁ దెలిసికొనవచ్చును. అందుకనియే శతకారంభ పద్యమునకు సంఖ్య నొసఁగరైరి. సంస్కృతము నందలి కొన్ని పదములను యమకాంతములను గ్రియలను దెలుఁగులోనికిఁ దే వీలులేదు. అవి శ్లోకమున నలంకృతములై మెఱయుచుండును.

'తాపించ స్తబకత్విషే తనుభృతాం దారిద్ర్యముద్రాద్విషే
...కంపాతీరము పేయుషే కవయతాం జిహ్వాకుటీంజగ్మషే'

ఈయంత్యప్రాసము తెలుఁగులోనికి రాలేదుగాన మనకవిగారు 'చీఁకటిపూగుత్తి చెలువంబునన్మించి మెయినూనువారి లేమి నివొలంచి...' స్తుతి. 2ప. అని మఱొక యంత్యప్రాసమును లంకించుకొని నిర్వహించిరి.

'రాకాచంద్రసమాన కాంతివదనా నాకాధిరాజస్తుతా...
మూకానామపికుర్వతీ సురధునీనీకాశవాగ్వైభవం'

ఇట్లొడుపైన పద బంధములతో రెండుదళముల ప్రాసములతో నున్నవాని నాపాకము చెడకుండఁ దెనుఁగునకుం దెచ్చుట మిక్కిలి కష్టము. అక్కడికిని

"పోతేన పాతకపయోధి భయాతురాణాం
పూతేన తేన నవకాంచన కుండలాంశు
వీతేన శీతలయ" ఈ మొదలైన శబ్దాలంకారములఁ

బోకుండఁబట్టిరి. చూడు. పాద. 101ప. కొన్నియెడల మూల మునకు మెఱుఁగుపెట్టిరికూడ - చూడు. ఆర్య 42ప.

ఇంక నర్థాలంకారముల నిందుజ్జగింపఁ బడినదొక్క టియులేదు. "జాతాశీతలశైలతః... కాపి తటినీకారుణ్యాపాథోమయీ-ఇట్టి శ్లోకములందలి స్వారస్యము చెడకుండ సముచితముగా ననువదించిరి. వ్యాఖ్యానములేనిచో దురవగాహమగు తావుల వీరు మక్కికిమక్కి వ్రాయక విస్పష్టముగా వ్రాసిరి. 'జలధిద్విగుణితహుతవహ-దిశాదినేశ్వరకళాశ్వినేయదళైః' దీని నిట్లే వ్రాసిన నెందఱు గ్రహింపఁగలరు? చూడు. ఆర్య 96ప. స్పష్టపఱచిరి. ఇట్లే యోగపరమైన శ్లోకముల సొంపుగా ననువదించిరి.

ఏల పెక్కులు? వీరిది తు-చ తప్పని యనువాదము. ఈ యైదుశతకములలో మందస్మిత శతకము గట్టిది. అనువాదకుని బట్టి చూచునది. అయినను మనకవిగారు తిన్నఁగ నేగట్టెక్కిరి. కారణము కవిగారికి సంస్కృతమున సమధిక పాండిత్యముంటయే. కనుకనే వీరిశైలి సంస్కృత పద భూయిష్ఠమై యుండును. అందువలనఁ గొన్ని యెడల నన్వయకాఠిన్యము కన్పట్టుచున్నది. ఒక శ్లోకమున కొకపద్యము వ్రాయవలెనన్న దీక్షచే నిదితప్పనిసరి యగుచున్నది. ఇట్టి పవిత్ర గ్రంథమును శర్మగారుద్దండపండితమండల ప్రకాండులైన బ్రహ్మశ్రీ నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రులవారి కంకితమిచ్చిరి.

అన్నగారూ! ఎందుకండీ మీకీ యాయజూకులకన్య. ఇది సుగుణవతియైనను నిరంతర యతిగణపరివేష్టిత. మందస్మిత కటాక్షయైనను బదములు ధ్వనించుచుండును. ఆర్యాస్తుతిపరాయణయైనను బ్రాసములఁ జూపుచుండును. ఈమె భావములకు మీరు మురిసితిరా? పంచవిషయి యని భ్రమపడితిరా?

ఈమె నలుగురి నోళ్లలో నానుంజుమీ. ఇల్లిల్లుం దిరుగుంజుమీ. ఈమెను దేశముమీఁదఁ బడకుండ నాపఁగలరా ? అదుపులో నుంచుకోఁగలరా ? మీరెప్పుడో తెల్లవాఱకముందు నాలుగు గంటలకే లేచి జపముచేసికొనుచు జాము ప్రొద్దెక్కిన పిదపఁ గాని యీవలకు రారైతిరి. ఈలోఁగా విశ్వమీటు పోయినను గన్నెత్తి చూడరు. పల్కరు. పోనీ తరువాతనైన గృహకార్య నిమగ్నులగుదురా ? కారు. మడితోనే కూర్చుందురు. మైల పడరు. గడపఁ దాఁటరు. భాష్యమును జూచుకొనుటయో నానాశాస్త్రాది పాఠములు చెప్పుటయో గ్రంథములు రచించు కొనుటయో. ఇంతలో మాధ్యాహ్నికకర్మములు. భోజనము తద నంతరమైన నింటిపని పట్టించుకొనరు. మడితోఁబద్మాసనము వేసికొని కూర్చుందురు. ఇఁకఁబ్రతిఫలమేమాత్రము నొల్లకయే సర్వసమదృష్టితో జాతకములు చూచుట, ప్రశ్నలు చెప్పుట ముహూర్తములు పెట్టుట, లేఖలు వ్రాయుట, కైతలఁదప్పులు చూచుట, వ్యవహారములు చెప్పి చేయించుట, కాచుకొని యున్నవారి యక్కఱలు దీర్చి పంపుట. అబ్బా ! విసుగు విరామమును లేకుండఁ బ్రొద్దుపుత్తురు. ఇంచుకసేపైన నడుము వాల్పరు. ఎంతప్రొద్దుపోయినఁ గొడుకులు తెచ్చి చూపు నాయవ్యయముల లెక్కలు సరిచూడ వలసినదే. వేలువచ్చిన మోదములేదు. వేలుమునిఁగిన ఖేదములేదు. ఇచ్చినఁ దీసి కొనుట. ఈకున్న నూరకుండుట. ఒంటిపూట మెతుకు. ఇట్టి జ్ఞానవైరాగ్య సంపన్నులకు మీకు నలువదియవపడిలోఁ గన్య కావలసి వచ్చినదా ?

అన్నగారూ! ఎన్నఁడైన నొక్క బందుగునింటఁ జివ
అకు వియ్యంకు నింటనైన "అమృతమస్తు" అన్నారా?
చెప్పఁడు. గత్యంతరములేక పరగ్రామ మేగినచో నున్నన్ని
నాళ్లు ఫలాహారమేగాని యన్నపూర్ణ దర్శనము చేసితిరా?
ఆజునూత్రైనఁ ద్రికాల సంధ్యావందనము జరుగవలసినదే.
ఒక్కనారియైనఁ జతుర్థార్ఘ్య మిచ్చితిరా? ఎంతయసిధారా
వ్రతము! ఇట్టి మీకా యీకన్య చెప్పఁడు. అదిగాదు
తమ్ముఁడా! ఆకన్యకయే వలచి వచ్చినదనెదరా? మంచిది.
కానిండు. ఈకన్య సువర్ణాలంకృత. గుణవంతురాలు. జాతి రీతి
నీతి కలది. శయ్యాసౌభాగ్యము-పాకనైపుణినందినది. మంచి
వృత్తము కలది. విజ్ఞానవతి. కాన బహుశాస్త్రములలోఁ బండి
తుఁడవనియు ననేక గ్రంథములు రచించినవాఁడవనియుఁ దినఁ
బెట్టంగలవాఁడవనియు నైష్ఠికుఁడవనియుఁదలంచినది కాబోలు.
సరే. శుభమస్తు. శీఘ్రమేవ కార్యసిద్ధిరస్తు.
అయ్యా! శర్మగారూ! కృతార్థుఁడవు కాకేమి?

మ॥ తెనుఁగాకొట్టినపిండి సంస్కృతము స్వాధీనంబుచిన్నప్పుడే
ఘనశాస్త్రంబులొజన్మసిద్ధములు సత్కావ్యాళినిర్మించు పా
ల్గొప్ప నినుంబుట్టకమున్న చేరె నిపుడల్లుండో లభించెన్సుధీ
వనజాత్రోద్భవుఁడెంత ధన్యుఁడవు సుబ్రహ్మణ్యవిద్వన్మణీ!

ఇఁకఁజక్కని స్వతంత్రకావ్య నిర్మాణమున భారతింగై
సేయ మీరాయురారోగ్య భాగ్యముల ననుగ్రహించు గాక
యని యీశ్వరుని బ్రార్థించు చున్నాఁడను.

గుంటూరు
20-7-1959

మిన్నికంటి గురునాథశర్మ

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తయేనమః

కృతి స్వీకృతి

శ్రీమేధామయ దత్తమూర్తి సకలేడ్విశ్వేశ నాగేశ్వర
శ్రీనారాయణ వేంకటేశ వరద శ్రీరామ రంగాంకిత
స్సర్వేషాంహృదయాబ్జపీఠ నిలయస్తత్తన్మతి ప్రేరక
స్సుబ్రహ్మణ్యకృతి ప్రదానసమయేకుర్యాద్యశశ్శ్రియసే 1

భారతిహోమకుండమున జ్వాలలనుండియె దండినే 'కవిం'
గారటితంబొనర్ప వినికాళికిదాసుఁడు 'పీఁడెవండె ? రం
డా ! రవళింపవే' మననెయానవు 'నీవగుదేన' యన్న నా
ధీరునెమూకఁజేసిన నుతిలబలికె న్నత పంచకంబుగాఁ 2

త్రిసకప్రియమెయైహికంబయిన మాదాంపత్యపుష్షష్టి పూ
ర్తిసమీపింపఁగ నున్నయిత్తఱి సపత్నిందార్చ్చుచుం'బార్వతిం'
గుసిలింపంగనఁజేయనోయన వితాకుంగొల్పనీ 'మూకఁ' దె
చ్చి సమర్పింపఁగ దక్షిణేశతకుమార్చె న్దక్షిణాంకాంకునిన్ 3

ఆసనుజెందఁగన్నె కవహాస్యమొనర్తురు లోకులెల్లరుఁ
శాసనమావిరుద్ధమవుఁజానమఱొక్కత చిక్కనే కొనం
గాసరిచేరసప్తతి యిఁక న్బయిసంగతికా కథోగతిఁ
దోసిలియొగ్గనేమనిన దోసమువుంగద త్రోసిపుచ్చినన్ 4

శ్రీదపరిగ్రహంబులను జెప్పిరికన్నియభూమి విద్దియన్
గాదనకుండఁ గైకొనఁగఁ గావ్యకుమారిక యగ్రగణ్యగా
నాడటరా నయాచితమిదౌటను శుల్కముఁగోరకుంట మ
ర్యాదయెచూడఁ జుల్కనగనంచుఁగొనం జేయిసాఁచితింగదా 5

కనినన్ను 'స్వరుద త్తసాధ' గతుని స్వన్యాయమణిందెచ్చి కూ
ర్చినుశిష్యుం, డెటువార్ధకంబునను గాసింబెట్టునో! పుట్టువీఁ
కనుదుస్సాధ యనంగనై బిరుసుపాకం, బర్ధసాహసిఁ దా
నని దుర్గావదబంధ సంధియుత గర్వారంభ సంరంభగాన్. 6

తాతకుదగ్గునేర్పుటకె తారసిలన్నను? నిన్నుఁగన్న ప్రి
జ్ఞాతిశయుం డనన్యగుణగణ్యుఁ డుపాత్తసుసాహితీధనుం
డాతత 'కూర్మ' 'శాంకర' మహా 'లహరీ' సుగమ 'ప్రసన్న' వి
ఖ్యాతబుధేద్యవా క్ప్రచయుఁడై వినయైక నిధానమౌఁగదా 7

ప్రాంచితవాగ్రమన్ భమిడిపాటికులీనుఁడు సుబ్బరాయఁడే
దించు చిటాంధ్రసీమలపథిన్నిను మెట్టఁగఁజేసి నెట్టనన్
గొంచరుదెంచె నియ్యెడ కకుంఠిత సద్గతివౌచుఁ దండ్రియా
ర్జించిన కీర్తికి న్నెలుఁగుఁజేయఁ గడంగుమి సాధువర్తనన్ 8

ప్రాకటసత్కవిత్వ 'గురుభాగవత' ప్రస్ఫుతాచ్ఛకీర్తి, వి
ద్యాకుశలత్వ దేశికపద ప్రకటీకృత షష్టిపూర్తి, క
న్నాకగు మిన్నికంటి గురునాథకవీంద్రనుపోక్తి తోడుగా
నాకరమందుఁజేరితి వనంత మహాసుకృత ప్రశస్తిగాన్ 9

అకలంకుం డెవఁ డద్వయప్రథితి సర్వాంతర్గతుండౌనో యా
సకలేశుండె మదంతరంగ గతుఁడై సంతుష్టి నూఱార్లొ సం
గి, కృతార్థత్వము నీకునీపితకొసంగెంగాక, యేనెవ్వఁడన్?
సుకృతీ! యీవిలనిల్చునందనుక సంశోభిల్లవర్ధిల్ల నౌన్. 10

బందరు. నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి.

కృతిభర్త
శ్రీ వే. బ్ర. నాదెళ్ల
మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రిగారు

కృతికర్త
భమిడిపాటి
వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ

శ్రీ మేధా దక్షిణా మూర్తయే నమః

కృతి సమర్పణము

శ్రీ కాంచీపురి భద్రహర్మ్యమున సుస్మేరాస్యమొప్పన్ గృపా
లోకప్లావిత లోకయై శ్రుతిశిర శ్లోకైక్య ప్రభావాఢ్యయై
యేకామేశ్వరుతో సతంబెసఁగు సర్వేశాని భద్రాత్మిక
న్శ్రీకామాక్షి భజింతు సంతతము శ్వశ్శ్రేయ స్సమభ్యర్థినై 1

ఆననమందు వక్షమున నర్ధశరీరమునందు వాణి నం
భోనిధిసంభవ న్గిరిజఁ బూని జగంబుల కెప్పుడున్గృపన్
స్త్రీ నర యోగజంబగు స్థితిన్వెలయించెడు వేదమూర్తుల
న్నే నజ విష్ణు శంకరుల నిర్జరవంద్యులఁ గొల్తు భక్తితోన్ 2

వాణికిఁ గలవాణికి సం
త్రాణన గుణమణికి నిందిరారమణికి శ
ర్వాణికి నభయదపాణికిఁ
బాణుల జోడించి భక్తిఁ బ్రణతులొనర్తున్ 3

దండము లర్పించెద వే
దండాస్యున కంతరాయ తతిహారునకు వి
త్కాండార్చితునకుఁ గరుణా
మండితునకు భక్తినే నుమాతనయునకున్

తెలుఁగున సంస్కృతమ్మున మతిప్రతిభ నగు సత్పురాణవ
క్తల గణనీయుఁడౌచు వితతంబగు నైష్ఠికత న్నెలంగి ని
స్తులకృప నన్నుదిద్దిన విశుద్ధచరిత్రుఁ సుధీశు వేంకటా
చలపతిశాస్త్రి సజ్జనకు సాధ్వినిఁ బిచ్చమమాతఁ గొల్చెదన్ 5

శ్రీకాంచీ నగరీశ్వరీ విమల నిస్సీమానుకంపామృతా
సేకంబబ్బ హిమాగమూర్ధ విలుఠ చ్ఛీజాహ్నవీధారదా
శ్రీకి న్నీటుగ శ్లోకపంచశతి వాసింబల్కి శ్రేయమ్ముం
జేకొన్నట్టి మహాత్ము మూకసుకవి శ్రేణీంద్రుఁ గొండాడెదన్ 6

అక్షరము ల్మొదల్కొని దయాంతరులై తగ నన్నుదిద్ది భ
వ్యక్షమ కిక్కలైన గురువర్యుల నార్యుల సాధుశీలురన్
దక్షుల నెల్లవిద్యల నతండ్రిల శిష్యులఁ దేర్చ నేర్పుతో
నీక్షితిఁ గ్రాలువిద్వరుల నెంతు నిరంతర మంతరంబునన్ 7

తనదౌనామమె తారకంబయిన మంత్రింబాట నిద్దాని భూ
ర్యనుకంపన్దగి నాకుఁగూర్చిన సుధీంద్రాగ్రిణ్యు 'నాదెళ్ల' వం
శ్యుని దీవ్యద్ధరితాచ్ఛగోత్రభవు దక్షు న్దక్షిణామూర్తి నా
త్మను నెంతు న్పురుషోత్తమాత్మజుని మేధాదక్షిణామూర్తినిన్ 8

శివు నారాయణుఁ బద్మసంభవు మునిశ్రేష్ఠు న్వసిష్ఠాఖ్యు శ
క్తివిదగ్రిణ్యుఁ బరాశరు న్నిగమశక్తి న్వ్యాసు నాత్మజ్ఞశి
ష్ట విభూషు న్శుకు గౌడపాద యమివారస్వామి గోవిందయో
గివరు న్శంకరపూజ్యపాదముఖుల న్గీర్తింతు గుర్వగ్ర్యులన్ 9

వాకొందు న్స్వవచోభిలాషినయి నే వాల్మీకిని న్వ్యాసు స
ద్ధీకు న్మాఘునిఁ గాళిదాసు భవభూతి న్భారవి న్భాసవి
ఖ్యాకు న్బాణు మయూరు దండి జయదేవాభిఖ్యు శ్రీహర్షు న
స్తోకప్రాభవ సంస్కృతోక్తిఁ గవిసందోహంబు సద్భక్తితోన్

పలుకులఁ దేనెలొల్కఁ బ్రతిభా విలస ద్వరభావయుక్తి మం
జులమగు శయ్య గాంగఝరి శుద్ధినిమించెడు ధార నోరిమిన్
దెలుఁగున భారతాదుల వినిర్మితిఁజేసి యశంబుఁగన్న భ
వ్యులసుకవీంద్రుల న్విబుధయూథసమర్చ్యులఁగొల్తు నెల్లరన్ 11

మిత్రుఁడు సత్ప్రభువర్ధనుఁ
డత్రాసుఁడు లోకబంధుఁ డగుభాస్కరు లో
కత్రిక భాసక భాసకు
నేత్రముల న్మ్రొసి గూబ నెటఁ బాయదొకో? 12

అని యిష్ట దేవతాప్రా
ర్థనమును గురువందనంబు రాజత్సుకవీ
డ్వినుతియుఁ గుకవి నిరాసముఁ
బొనరిచి మూకకవిరచితము న్నతిఁగంటిన్ 13

మూకమహాకవిగ్రథితమున్ రసయుక్త మలంక్రియాఢ్య మా
ర్యాకమనీయపాద దరహాస కటాక్ష నుతి ప్రథాలస
చ్ఛ్లోకశతంబులైదుగల సూరిగణ స్తవనీయ కామితా
నీకదమున్ స్తవంబుఁ గని నేఁ గృతినొంటకుఁ బెల్లొనర్చితిన్ 14

శ_క్తియు శ_క్తిమంతుఁడును సద్గురువు స్వరమాత్మనా శ్రుతి
ప్రో_క్తి 'యభిన్నమే' యనుచు నూఁదివచించుటఁజేసి యాదరో
ద్రి_క్త గురూపదేశపు గరీయతఁజేసియె బ్రహ్మమాట య
న్ను_క్తినిఁబొందనౌట గురుమూ_ర్తిపదాబ్జమె తారకంబగున్ 15

పరమర్షి ప్రకరాగ్రణిఁడౌ హారితు సద్భవ్యాచ్ఛగోత్రంబున
ధ్ధరణీదేవులు వైదికాహ్వాయముతో దైవారు వెల్నాఁడునాఁ
గ రస న్నాఖయొకండు పావనత గంగన్మించె "నాదెళ్ల"నా
ధరలోఁ దా నుపనామముంగనిన విద్వద్వంశ మందొప్పెడిన్ 16

సీతారామవరాగ్రహారమనఁగాఁ జెన్నొందు శ్రీకృష్ణవే
ణీతీరంబున వీడొకం డటబుధానీకేడ్య సద్వ_ర్తన
స్ఫీతు 'ల్నాదెళ'వంశ్య భూసురులు వాసి న్భవ్యవిద్యాకులు
న్జ్యోతిశ్శాస్త్రవిదగ్రులొప్పిరివదాన్యుల్స_త్తపస్వ్యగ్రణుల్ 17

నరసింహభట్టునా వఱలెనాకులమందు
ధాతమై వేదవిద్యాశ్రిత గణ్యుఁ
డాతనిపుత్త్రుఁడై ఖ్యాతి నాఘనుఁబోలె,
నాగేశ్వరాభిధా నాగమజ్ఞుఁ
డానుధీవరునకు వాసి వేంకటసంజ్ఞి
కుండు దైవజ్ఞవంద్యుండు తనయుఁ
డమ్మహానిధికి వి_త్త్వమ్మునం దెనయాచు
సుతుఁడు సుబ్రహ్మణ్య కృతిరహించె॥

సుగుణఖనియును విద్యాధన గరిమఁదగు
నప్రతిగ్రహుఁ డాతఁ డిద్ధప్రతిభుని
గామయార్యుని సకలాభిరాము నలఘు
సుమతిని వదాన్యుఁ బుత్త్రిరత్నమును బడసె 18

అనువృత్తిందగు సాధ్విఁగూడి యనిశంబామ్నాయ సంప్రోక్తరీ
తిని వర్తించెడు నవ్వదాన్యునకు సద్ధీమంతులా మూగురీ
శునకున్ మన్మథవక్త్రి షణ్ముఖ గణస్తోమేశులట్లొప్పు స
త్తనయుల్సన్నయి యుద్భవించిరిప్రమోదంబందమాతాపితల్ 19

క్రమ నారాయణశాస్త్రివర్యులునుసుబ్రహ్మణ్యులు న్వ్యాకుషో
త్తముఁడ న్సార్థక నామధేయుఁడగు విద్వద్వర్యుఁ డ(శాంతమా
త్కమలాసాదిత సర్వదుఃఖహర మేధాదక్షిణామూర్తి పా
దమణిద్వంద్వుఁడుద్వంద్వదూరుఁడుఁబశస్తబ్రహ్మనిష్ఠాతుఁడుః

ఆమహితుండు శైశవమునందె సుధీకులు మెచ్చ నగ్ర్యసే
వా మహితాదరుండగుచు వాసిగడించెఁ గ్రమంబుగా సుమే
ధామణిభూషుఁడై కలల దార్ఢ్యము నంచితవర్తనంబు స
త్యామలమంజులోక్తి విబుధాళివిధేయత దైవభక్తినిన్ 21

చిఱునగవొప్పఁగా నమలశేముషి నాతఁ డశేషభాషల
న్సురుచిర పాండితీగరిమ శోభిలి తెల్గున సంస్కృతంబున
న్సరసకవిత్వము న్లలితశయ్యను గీర్లలనాంఘ్రికంజ నూ
పుర కలకింకిణీధ్వనులఁ బోలి నుడు ల్నెగడ న్వచించెడున్ 22

పలుకన్నక్కయె పూరుషోత్తమ కవీట్పాండిత్యపుంజేవ న
య్యలఘుం డాంధ్రమునం జతుర్విధములన్ హర్షంబు నెంతేసుధీ
కులు పొందన్ మృదురీతిఁ గోశములఁ బెక్కుల్నాటకిన్మించమం
జులశయ్యా న్విరచించి మించెఁ బ్రతిభాస్ఫూర్తి న్ధరిత్రీస్థలిన్ 23

హిందీ భాషను నాటకంబుల సమగ్రైజ ద్రసంబాగతి
స్సందీప్య ద్యమకంబు లర్థవరభూషా భ్రాజమానంబులౌ
చుం దీపింపఁగ ముప్పదింటికిఁ బయి న్నూరుల్నుతింపంగనా
నందంబంది రచించె నారవినిశానాథంబుగా నిల్వఁగన్ 24

కౌండిన్యామలగోత్రులై కలలవిఖ్యాతి న్గడుంగాంచి వి
తాఖండాగ్రియులు వైదిక ద్విజులు సత్యస్థేము లొప్పారి రు
ద్దండుల్ జన్మలమడ్కయ న్నిలయహృద్యప్రఖ్యచేఁ గ్రాలు వా
రండప్రోద్భవ వాహ గోపవర యుగ్యాంఘ్ర్యంబుజారాధకుల్ 25

వారలలో శ్రీలక్ష్మీ
నారాయణసూరి శ్రుతిగణజ్ఞుఁ డెసఁగెఁ గో
దూరనుసూరను రాజ్యర
మా రామామణి సుధీసమంచిత సతిగాన్ 26

ఆదంపతు లెంతయున
మోదంబు నెడందనందఁ బుత్త్రిక సర్వే
ట్పాదాంబుజషట్పద ల
క్ష్మీదయితం బోలి పొడమె సిరి కిరవౌచున్ 27

ముక్తికాంతాభిధాన సంయుక్తసర్వ
సుగుణమౌక్తిక నికర విశుద్ధబుద్ధి
యంబికాపాద కమలార్చనంబు నెఱపు
భవ్య సౌభాగ్యనిలయ సంస్తవ్యచరిత. 28

ఆదర్శ భూతులై తగు
నాదంపతు లట్టిపట్టి నతులప్రేమ
న్నాదుచు దిద్దఁగ సన్మే
ధాదీప్తియు మేనిచెన్నుఁ దనర న్నతికిన్ 29

హారితసగోత్రుఁడై యెసఁగు నప్పురుషోత్తముఁ డన్నసత్కవీ
శ్వరునకు సాంబపాద జలజద్వయ సంతతసక్త సన్మనో
బురుహునకు న్గలానికర పూర్ణునకు న్సకలానవద్య భా
సురగుణ ముక్తికాంత సుత శుద్ధమనస్క నొసంగి ధర్మలిన్ 30

శివుసామేనినిఁ గొన్నగౌరిని రమాసీమంతినిన్ స్వీయభ
ర్తృవరోరస్థలనిష్ఠ మాటలనె తృప్తి న్భర్తకున్గూర్చు చె
ప్ప విచిత్రక్రియనై చరించు పలుకుంబోటి న్సతీత్వంబునం
దు వెసన్మించినముక్తికాంతసుమతిస్తోమాగ్రిఁ నెల్లెంచనౌ? 31

ఉత్తమయోగియైన పురుషోత్తమసత్కవి ముక్తికాంతదా
పొత్తున గేహిశీల వరభూషణుఁడై నిజధర్మయుక్తి సం
పత్తునమించి యీవిఁదగి పట్టకదేనిఁ బరోపకారిత
న్వ్రత్తృతఁ దాల్మి కల్మినిఁ బవిత్రితమించెమనీషులెంచఁగన్ 32

ఆమహానీయువర్తన మదద్భుత మాశ్రిపు నశ్రిమమ్మగా
మోమున స్మేరమొప్ప లవముం గనకేమిత్రిథ బోధఁదేర్చి వి
ద్యాప్రమణి సల్పఁగొల్పు వితతమ్మగుమోదము శాంతిదాంతి ని
ష్ఠామత యీసులేమిబుధసంగముసత్యముఁదత్స్వభావముల్ 33

తనకుం బేర్మి గురూత్తముండిడిన మేధాదక్షిణామూర్తిపా
వనమంత్రంబు జపించి సిద్ధిఁగని దీవ్యత్తత్స్వరూపానుసం
ధి నివిష్టాంతరుఁడై యజస్రమునుసందీపించు నాగేహావ
ర్యున కాదైవమె పత్నియున్ముకురమందొప్పం దనూజన్ముఁడై 34
అనఘుం డక్కవివర్యుఁ డాత్మసతియౌ నాముక్తికాంతాసతీ
జనతాశేఖరదా సమీపమున భాస్వత్తేజుఁడై నాత్మనం
దను నీక్షించి ముదంబుతోనిడియె 'మేధాదక్షిణామూర్తి'యం
చును నన్వర్థసమాఖ్య సూనృతవచస్కుండౌచుఁ దానర్మిలిన్ 35
క్రమత న్వృద్ధిని శుక్ల పక్షమున నక్షత్రాధిపుండట్లు చొ
క్కములో సత్కళలన్గమించి పితృభక్తశ్రేష్ఠుఁడై శేముషీ
సముపేతుండయి తల్లిదండ్రుల సువాత్సల్యంపుటిల్లౌచు ను
త్తమత న్సంస్కృతినందియొప్పఁగడు మేధాదక్షిణామూర్తితాన్
పసుమర్త్యాఖ్య సదన్వయ ప్రభవయౌ పార్వత్యభిఖ్యాసము
ల్లసిత న్సాధ్వితకిక్కయైన సుగుణాలంకార సౌభాగ్య భా
గ్యసమేత న్బతిసేవనాభిరత వాగ్గౌరీరమార్చానిశా
భ్యసనన్బత్నిఁగనందియెంతయును గేహ్యగ్రణ్యుఁడై యొప్పఁదాన్
పితృపాదు ల్కృప దిద్దఁగా నెనసెఁదాఁ జిన్నప్పుడే పాండితీ
ధృతిని న్సంస్కృతమందునాంధ్రమునహిందీయందునాంగ్లంబునం
జతురత్వంబు వహించె భవ్యకవితా చార్యాంగిని న్సద్రసాం
చిత కోశంబుల విజ్ఞులౌనన రచించెన్ స్ఫూర్తి దీపింపఁగన్ 38
అకలంకత్వము సత్యసక్తత విధేయత్వంబు విద్వజ్జన
ప్రకరంబందుఁ బరోపకారిత సుధీరత్వంబు స్వాచారపా
లకశీలంబును ధర్మతత్పరత లౌల్యత్యాగము న్నిత్యతృ
ప్తికనత్వంబు సదాశివాభిరతి యాధీమంతునం దొప్పెడున్

సత్కర్మనిష్ఠ నశ్రాంతంబుదీపించు
సత్పాత్రదాన నిశ్చలత నలరు
పితృదేవగురుభక్తి యుతచిత్తుఁడై శాలి
సుకలానిచయ సముత్సుకత వఱలు
నిరతంబు సత్కృత్య నియతిని రాణించు
నప్రతిగ్రహదీక్ష ననిశ మెసఁగు
నవిలంబకారియై యనలసత నిగ్రించు
నాశ్రయం బిడు సముపాశ్రితులకు
విధుల నేమఱఁ డెపుడు నబుధులఁగూడఁ
డంచితాత్మావలోక సమంచితుఁడగు
ధన్య నాదెళ్ల పూరుషోత్తమకవీంద్ర
పుత్రమణియైన దక్షిణామూర్తిబుధుఁడు
గురుఁడై తండ్రియె పూరుషోత్తమకవీ టోకటీరభూషుండు స
త్కరుణ న్దిద్దఁగ వన్నె నెన్నఁగను మేధాదక్షిణామూర్తి శా
స్త్రరసజ్ఞప్రవరత్వము న్సుమతి నైశిత్యంబు స్వాస్తిక్యపుం
గరిమంబు న్వినుతింపఁగా వశమె చక్కన్ జాలి నాబోంట్లకున్
ఎనసెంబట్టము నాతఁడాంగ్లమునఁ దానెన్నం గలాశాలలో
గణితజ్ఞుండయిమించె జ్యోతిషమునంగాంచెం బటుత్వంబుఁ జెం
దె ననూనప్రతిభ న్గవిత్వమున సందీపించె సంపత్సమృ
ద్ధిని సత్పుత్త్రిలఁ బౌత్త్రిలన్బడ సెధాత్రిన్బుణ్యగేహ్యగ్ర్యుఁడై
పార్వత్యభిఖ్యా విభాసినియౌ ధర్మ
పత్నియందున వంశరత్నములనఁ
దనరుసూనులను మేధాదక్షిణామూర్తి
విబుధుండు ముగుర నుర్వినిఁబడసెను

కృష్ణాభిధాన రోచిష్ణుఁడౌ గుణిమణి
పూరుషోత్తమసంజ్ఞ మీఱుసుమతి
జిహ్మేతరమతి సుబ్రహ్మణ్యనాముఁడు
యమ్. ఏ; యల్. యల్. బి; విద్యాధికుండు
రాజ్యలక్ష్మ్యభిధ సరస్వతీసంజ్ఞాక
సావిత్రి యను పేర శారదాఖ్యఁ

బుత్త్రికారత్నములను సద్బుద్ధిమతుల
స్వానురూపవరోపేత లైనసతుల
భాసురాయురరోగత్వభాగ్యవిభవ
భవ్యసంతతి నుభయులుఁ బరఁగుచుండ్రి 43

శ్రీగురుదత్తసౌధము విశిష్టము శిష్టులు మెచ్చ నిల్పి స
త్త్యాగముతోడ గోష్ఠినిఁ బ్రతిష్ఠ నొనర్చుచు శారదారమా
భోగ మెసంగుహార్మ్యమునఁ బుత్త్రులఁబౌత్త్రులఁగూడిపూర్ణము
ద్యోగముతో నెసంగుతబుధుండగుమద్గురువర్యుఁడెప్పుడున్ 44

రచియించె దివ్యోక్తిఁ బ్రార్థనశ్లోకాళి
నష్టకమాల నుత్కృష్టముగను
ఆత్రేయగురుని శ్రోత్రానందకరనుతి
లలితవాక్కులనా విలసియగుచు
వేమయోగీయంబు విమలోక్తి నుత్తమ
జీవయాత్రయు దత్తదేవుచరిత
పరమహంసప్రబోధ రసాంచితగ్రంథ
మలఘుదత్తపురాణ మనేకశ్లోశ

తల్లజము దత్తభావ సుధారసంబు
నుత్తమ సునీతిభాస్కరా ఖ్యోత్తమకృతి
నాంధ్ర సుకవిప్రశంసయు హాలికనుతి
ముక్తికాంతామణీ శతకోక్తి మఱియు 45

దశమగ్రహ తారావళి
విశద యశోవిహృతి సకలవిద్వత్కవు ల
య్యుశనుం డీతండనఁగా
యశమలర రచించెఁదెల్గు నందీతఁడొగిన్ 46

విదుషీమతల్లి సాధ్వీవతంసయునైన
రాజ్యలక్ష్మ్యంబ భర్త్రిజ్య గాఁగ
స్థిరయశంబెనయ నీశ్వరతృప్తి కాలయం
బమరింపఁ దనయూరి కమరఁగొమరు
జామాతయును గవీశ్వరుఁడైన పూరుషో
త్తమబుధుఁ జేరిచి తననగలిడ
వానిఁ గాదనక కైఁబూని సత్కార్య సా
ధనకుఁగా దీక్షఁగైకొని రయమున

నమ్రహితుఁ డెంతయుం బ్రమోదమ్ముతోడ
గ్రామవాసులదైన ప్రార్థనము నెనసి
శ్రమమనక దీవిసీమ నెసంగునట్టి
దైన 'కోమా' రనెడునూర నలరిచె గుడి 47

సోమేశ్వరలింగంబును
నామహితుఁ డనూనభక్తి నంగనతోడ
న్నామంబు లర్థులందఁగ
నామిహిర శశాంకతార మలరన్నిలిపెన్ 48

సోమేశ్వరీయనుతి యనఁ
గా మహి రహియించుకృతినిఁ గావించి కవీ
డ్గ్రామణి పురుషోత్తముఁడా
సోముని సోమధరుఁగొలుచుచు న్గడునలరెన్ 49

అనుదివసంబు నర్చనకునై తగువృత్తినిఁగూర్చి పర్వమం
దనువగుసేవలన్జరుపు చద్దమునందగు నుత్సవంబుఁ దా
ననుఁగులతోఁ గుటుంబయుతుఁడై చని సల్పఁగఁజేసి పూర్ణతు
ష్టి నెనసెఁ బూరుషోత్తమవిశేషవిదుండు మనీషులెన్నఁగన్ 50

తనదుపితృపాదుఁబోలె మేధావిభాసి
దక్షిణామూర్తిశాస్త్రి సద్భక్తితోడ
భవ్యకల్యాణమహము సంపదకొలంది
సలిపె సలుపుచున్నాఁడు సలుపఁగలఁడు 51

అట్టిమేధావివరుఁడైన యనఘమూర్తి
పూత 'నాదెళ్ల' వంశసంభూతుఁడైన
దక్షిణామూర్తిశాస్త్రి విద్వరుఁడు గురుఁడు
మత్కృతికి నేతయయ్యె మామక సుకృతిత 52

మాామకములైన యోగ
క్షేమము లనిశంబుఁగోరు శ్రీమంతుఁడు మే
ధామహిత దక్షిణాంగుఁడు
మామక కృతినేతయగుట మద్భాగ్యమెకా 53

కృతిభర్తకుఁ గృతికర్తకు
క్షితిఁ జదివిన వినినవారికిన్ శ్రేయస్సం
తతినిడు శ్రీకామాక్షీ
స్తుతి వినిచెద గురునిదయ విశుద్ధినెనయఁగన్ 54

కృతికన్యంగొను మోగురూత్తమ యసంకీర్ణాచ్ఛ వర్ణాఢ్య నం
చితసద్వృత్త మహేశ్వరీపద సమాశ్లిష్టాంతర న్సాధ్వలం
కృతిరమ్యన్సువినీతఁ బూత శుభదాత్రి న్భవ్యసౌభాగ్యభా
సిత బ్రహ్మాత్మక సత్కృపాంతరవిభాసీ వాసినింగాంచఁగన్ 55

షష్ఠ్యంతములు

శ్రీమత్పురుషోత్తమకవి
సోమతనూజాతునకు విశుద్ధతరమన
స్తామరసాంతఃపూజిత
సోమాంఘ్రిబ్జాతునకు నయోపేతునకున్ 56

త్రియ్యంతసారవేదికి
న్యాయ్యపథానుస్మృతిరతికి నవరసయుతస
చ్ఛయ్యావిలసత్కవితా
స్థాయ్యమల వచఃపరితుష్ట సత్కవి తతికిన్ 57

విశ్వాసపాత్రునకు నవి
నశ్వర చిద్రూప దక్షిణామూర్తి కృపా
త్తశ్వ శ్రేయసతతికిఁ గ
వీశ్వరునకుఁ బార్వతీ సతీశానునకుఁ 58

ధన్యునకు సుకవిచయమూ
ర్ధన్యునకు వదాన్యునకు సదాశివపదప
ద్మన్యస్తచిత్తునకు వే
దన్యాయాచరణునకు సుధాహృదయునకున్ 59

అనుకంపానిధికినిఁ బా
వన తర 'నాదెళ్ల' వంశ వారిధిపూర్ణేం
దున కకలంక సుమేధా
ధనునకు శ్రీదక్షిణాస్య తత్త్వజ్ఞునకుఁ 60

శ్రీదత్తాత్రేయ దయా
సాదితరుచిరాష్టవిభవ సంతుష్టునకున్
నాదెళ్ల వంశ్యునకు మే
ధాదక్షిణమూర్తి కస్మదాచార్యునకున్

సమర్పితంబుగా మూకమహాకవికృత కామాక్షీ పంచశతి నాం
ధ్రంబున 'శ్రీకామాక్షీస్తుతి' నామంబున ననువదింతు.

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తయేనమః

శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి

పాదశతకము

శ్రీమన్నాదేశికుల దు
ర్గామేయాంభోధి పృథు సుధాంశూ! వినుమా!
శ్రీమేధాదక్షిణామూ
ర్తీ! మంజులకామకోటి దివ్యనుతి గుహా!

కంతుద్విట్ప్రణయాఢ్య! నీమహిమమార్గంబు న్దగ న్దెల్పఁగా
నెంతో యత్న మొనర్చియు న్ప్రభువు తా నెవ్వండు? శ్రీకాంచిస
త్యంతంబు న్వివరింపఁగా రసికవా నమ్మా! యుమా! దైన మ
త్స్వాంతీయంబు విపాకమే నను నిటుల్ వాగించు నీప న్నుతిన్ 1

శ్రీకామాక్షి! భవత్పదాంశువులతో సిందూరవర్ణంబు స్వ
ర్లోకోద్యాన మహీజపల్లవరుచిన్ శోధించుగాం తెత్తి; య
ట్లే కల్యార్కమహశ్చయంబునకుఁ దానే యొజ్జయై మామున్న బం
ధూకోరుస్తబకాళి గెల్చు; రహి నందు న్సంతతం బంతటన్.

అంచవెలందు లంచమును యానము నేర్వఁగ సద్గురుండు; ని
ష్కించన సంచయంబు బ్రతికింపఁగఁ జెంగటి కల్పకంబు; గో
ధించెడునట్టి వెన్నెలల నిక్కృతిఁ జేసి రహింప దక్షమౌ
కాంచిపురీశ్వరీచరణ కంజము నీజన మందఁగోరెదన్. 3

మెఱుఁగుఁ గెంపవేల్పుఁదోయ్యలుల మూకల పావలందు సింధురం
బారెఁ బ్రకాశగా ముకరంగ నై కవిత రాజ చయోప్యదినోఁ ప్రశోభన్నై
నిక్కపుఁ బ్రవిస్త్రైబోటి కొను విస్తృతఁగొంజిగి నైశ్యమై యనీ
దృక్కయి కామనేత్రపదసు దివ్యపదాంబుజకాంతి రమ్యెప్పెడున్ 4

పరిణయంపుఁబంగలహాంబుచే వెజాపులోఁబట్టంగ వేనముఁక్రఁడౌ
ఫణిరాట్క్షూజటాళిగేహియగునా పార్వతీమఘానుండు భా
వణిసాంధ్యంబగు వన్నె వేనినగు బల్ రోచిస్సుల న్బొందెఁ? స
న్మణికామాక్షి పదారవిందములఁ దిన్న న్మానసం బానుతన్,

తమయంతన్ బ్రడసూపు ప్రానుడుతె పౌధ శ్రేష్ఠములగ్గా; సురా
ఘమణిస్ఫాచ్ఛిత సత్కిరీటతతియే కమ్మావిచ్ఛకీలంబుగాఁ
గమలాసాదికులెల్ల దాసులుగ నెక్కాలంబు దీపించు నా
దిమ కామాక్షిపదంబులం దెప్పుడు నక్థి న్మన్మనం బొప్పుతన్.

అరవిందంబులనైన వన్నెలకు దైన్యం బబ్బఁగాఁ జేయుచున్
హరిదంతంబుల రాగము న్నఖచయాంశ్వర్ధేంపుచేఁ గూర్చుచు
న్ధరలో సత్కవిచిత్తకైరవకన త్త్వంచంబునిం గొల్పుచు
న్వరకాంచీనగరేశ్వరీ చరణశోభా సంధ్యమించు న్గడున్.

స్మితముఖుఁడౌచు నా త్రిపురజేత వినమ్రిత మౌళిఁ దోఁప శిం
జితముల నేమి యోమధుర శీలతఁ బల్కెడు పాత్రికతో సమ
న్వితయగు సప్తయస్వయటు పేర్చెజపా కలహాంకురంబుఁ బెం
జటుగత వీర్లఁ జేయు గిరిజా పదకంజయుగి న్భజించెదన్, 8

తుమ్మెదలెన్నొ కర్ణమ్ము మోదింపఁజేయు భానునిదీప్తి నెఱ్ఱనై
చిమ్ము మరంద మొప్ప వికసించెను తమ్ములతోడ వేలుపుం
గొమ్మలయందుఁ గుంకుమ లలంకృతి యుల్లసిల్లి లిప్తమై దగం
భమ్ముల నొప్పఁ గాంచెడు పాదయుగంబు వహించు జంఘలత్

సముదగ్రింబు విజంబుగల్గి యవిజస్వాంత నిష్ఠాతమో
ను; మహాభక్తిము నొప్పి పొందననెందు న్నా విరక్తాళికే
క్రమతాస్వంచిత మూని మందుఁ జనెకాలంబున న్పొందఁగా
జమితాశ్చర్యరసంబుఁ గొల్పెడిని కామాక్ష్యంఘ్రియుగ్మంబహో!

కామాక్షి! నమద్గర్వాత్రి! నగము న్పాడఁగా సల్పెడి
న్నీనుంబూని తపంబు నీదు పదవానీయోష్ఠద్వంద్వ మొ
ప్పా మంటిచయుగంప్రుంగుంపుల యనూనాంకు ల్జడల్గట్టి శో
భా మానాన్యక్ష నఖస్త్రిభా విభవనీ పక్షంబుల న్మ్రొక్కి తాన్.

మంజీరధ్వని శింజితంబుల నభీమానోక్తి కష్టాల న్పలుకుచు
న్పుంపభూతిమహాస్పచే నచెంచెరుంబుం బొందె పాపఘ్నమై
మంజుత్వంబున నిక్కమైన పదపద్మద్వంద్వము న్నాశిలన్
రంజింపన్ స్మరియించు నల్పతఁ బవిత్రత్వంబుఁగా మాత్రలాన్.

అమ్మా! శాంకరి! నీవు నమ్రతమోదన్యామోహసంఘమ్ము సాం
ద్రమ్ము న్సార్థవమిచ్చు మామకము నంతన్వింతగా దుర్గించి భ
ద్రమ్ము సిద్ధిప్రద; చేసిలాపు పెను నుద్వృత్తిం దుష్టోభా ప్రినా
రమ్ము న్మానుటఁ జంద్రశేఖ శివపురాత్రస్ఫంబు శ్లో. కాంకమా 13

మమునంపూతులసల్పుఁగాత వెస నమ్మా! పాటలాభమ్ము లల
క్ష్యములౌనీ యరకాంతి రేఖవులు; శర్వార్ధాంగి! కామాక్షి! శ్రీ
క్షమున న్నైనికణంబుఁబొందుటకు హర్షంబొప్ప శ్రీశారదులా
కక్కమెయిన్జేయుచు నేనునేననుచుఁబొంకంబూనుచుంబ్రార్థితిన్ 14

గోళులనిగ్గులెల్ల నెనఁగుం గన బెగ్గురుపక్కిదండలై
పాళిగ మెఱ్ఱిక్కువేలుపుల భామల కొన్గుచ మేఘసంఘముం
దోలిఁ గనత్కదంబముల కుద్దిగనై పరిసరించు నీ పదా
బ్జాల మరీచు లోశివుని భామిని! తొల్కరికొఱిమ్ముజుంగులా.

రాగంబున్నని పత్త్యహంబెసఁగు నా రాజీవమందెప్డు ద్వే
షాగస్సున్వహియించెను; న్విబుధమూర్ధారోహము న్పల్పి మెం
తే గాటంబగు నీపదాబ్జమదియె ట్లెల్లప్డు నన్మ్రొక్కుస
త్త్వాగంబు న్గరుణించి ముక్తిరమ నింపున్? తెల్పుమీ శాంకరీ,

కామాక్షి! వికసజ్జపాకుసుమ రక్తంబై పృథుస్థాన ప
ద్మామోదావహమై జగజ్జడిమ మాన్ప న్దక్షమై సంతమ
స్తోమఘ్నంబగు నీపదాంబురుహ బంధుస్ఫూర్తి మన్మృత్పుపో
భూమీభృచ్ఛిరమెక్కి బొట్టగుచు నొప్పుంగానృతన్వోగమే.

కైమోడ్పుంబచరింతు రత్నకటకాగ్రస్ఫూర్జదిందోప్రభల
స్తోమాంభోబ్ధిని సాఁగుగోళుల పసందుల్ నుప్పులై పాజీ తె
త్త్వామాడిక్కన్నొవరింపఁగా నవిరతం బౌర్వాగ్ని హేతుర్వ్యహాము
న్దాముస్సల్పెడు కామదృక్పదపద్మస్థామణి స్ఫూర్తికిన్. 18

శివ ! కామాక్షి!త్వదంఘ్రిదీధితులు నిస్సీమాంధ్యరూపంబులో
జవత న్నాశతనందుఁజొచ్చి దివసేశత్త్వంబు నాహ్వాత్సరో
జ వనంబందునఁ బొందు; భవ్యకవితాంచద్రీతుల న్వాహినీ
నివహంబందు నభోఖ్యమాసముగసందీపించు నశ్రాంతముఁ 19

తగుశ్రీత్వంతమున న్నిషక్తమయి నేత్రింబట్లు సద్వృత్తయు
క్తగణోపాస్యతి రమ్యమైనద్విజ సంతానంబుచే మోవిమై
నగు జుష్టంబయి చన్నుదోయియటు ముక్తాళ్యాశ్రితంబౌదలం
చఁగఁగామాక్షి యొన స్త్రోత నతిరక్షు న్సల్పు నీయంఘ్రికిన్

మ్రొక్కఁగవంగు నాబుధవిభుప్రియనా తనయంతనూఁగు పె
జిక్కని వేణియన్నిలువచే శిబలంబును గోశ్లద్దైన పెన్
దుక్కను పాల సంవ్రిపుమనోజ్ఞపయస్సున విద్రుమచ్ఛవి
న్నెక్కొనఁజేయు శంభు గృహిణీ పదవారిరుహద్వయ ప్రభల్.

త్రిజగత్తాప నివారిణీ! స్మర విరోధిప్రేయసీ! దుర్భరో
ర్వృజినానూనవిగోద్ధ తాపమునువారింపంగదక్షంబుఁ బ
ద్మజముఖ్యాశ్రిత్యమునౌ త్వదీయ పదపద్మద్వంద్వ సేవామృతం
బు జనిత్రీ! క్షణమాత్రమేని యెప్పుడేఁ బొందంగలానో? కదే.

కామించున్నతతంబు దేనిడగురాగం బందఁగా సాంధ్యమా
థామం; బైందవి దేనిగోళులరుచి న్దాఁ గోరెడున్గాంతి; యెం
దా మేల్మార్దన పాకము న్గిసలయం బందంగయత్నించు; నా
కామాక్షీచరణప్రచూం బునుతు మేకాలంబుఁజేతంబునన్. 23

'నేసం నేవ' మటంచు నిజ్జగము నెంతేని న్గశాగ్రింబటు
ల్గా దీపించుమనంబు శాస్త్రములఁజక్కన్గాశలిం గన్నవి
ద్యాదీవ్యద్వ్యతిరాజిచే పిడిచి మృగ్యంబైన నీపాదకం
జోదారాచ్ఛమహత్త్వ మంబ తెగుఁదా నొక్కండెపై నంతకున్.

కామాక్షీ! మునిమానసంబు కడువేడ్కన్ స్త్రిపీయూషధా
రా మాన్యహ్రదమందుఁగ్రుంకి పరిశుభ్రంబై ప్రహృష్టామృతీ
యామేయాప్త రసాఢ్యమై వెదకుఁ జిద్యాదోధిమధ్యస్థమై
భూమిన్నైనన్నగయా త్వదంఘ్రిమణి నెప్డున్సర్వము న్వీడితాఁ.

పురుమోహంబునఁబుట్టు పెందమముచేఁ బూర్ణంబునాచిత్తమం
దిరమందో జననీ! వెలుంగులను నాదిత్యాయుతంబు న్దిరి
స్కరణంబందఁగఁ గ్రిమ్ముచీఁకటులఁదుర్గంజేయఁగా నా భవ
చ్చరణాంబన్మణిదీపమొక్క త్రుటి తాసాన్నిధ్యమున్సల్పుతన్.

నఖరరుచి న్బృథవ్రజమనం బటుకూడుచు హంసకోక్తుల
న్ముఖరితమై సురాపగను బోలుచుఁ గెంపులసొంపుతో నహ
ర్ముఖమటుసల్పు నంబరశిరోజుని కామినిదైన నీయరు
ట్సుఖమగు పాదయుగ్మము వెసన్ స్ఫురియించుత మన్మనంబునన్.

సమోహంబునడంచుఁ జల్లపఱుచు న్సద్భక్తుల న్వే యదృ
శ్యమ్మొందాఁబ్రికటించుఁగన్నులకుఁగామాక్షీ! భవత్పాదయు
గ్మమ్మెప్డున్; గరిణామరౌఘమకుటాగ్రిస్పర్శనో శీతభూ
ధ్రిమ్మొందాతటపాళి నంటుటనో యుక్తవ్రాతసంస్పృష్టినో 28

ప్రాతంబుల్గిరిజా ! స్వభావమృదులంబు ల్లక్షణంబు ల్ప్రవా
ళాతిన్నస్ఫురంగభీతిన్మైఁ జని ద్విజవ్రాతాహంబు సేవింప న
స్తాతంబుల్స్త్రముదులపద్మాళములఁగనిచ్చుఁబ్బానుఁజమిన్మవన
స్థాత్మృత్వాంతనిష్ఠ నిక్కముగ నశ్రాంతంబుఁ గామేశ్వరీ ! 29

పెందటికెల్లోపహంసనయ విషయ్యమునై జడతన్వలంచి మె
ష్ఠందొసఁగందకున్న విభుభూషణుచాంచి పదాబ్జ యుగ్మము
ద్యందగ నస్వ్యాచుం పెడి నవేలత హంసకందనై జడా
లిం దిరముండి దోషనుపలీమగనైన సగోజయుగ్మమున్.

కరిమ్మొను పెఁడమమాన్మల ఘచ్ఛ విచందిరికల న్వలంచుట
స్సమ్మదమిమ్ముగా విబుధ సంతతికిచ్చుట భూషయనాటఁబ
ద్మమ్ములమై వలచ్చి కవనానముఁ గూర్చుట నీపదద్వయ
స్థమ్ము విభాసమున్నా ! వసుధ స్ఫురికటించెనుఁ జాంద్రిదాదశన్.

లలితనఖచ్ఛవియధవళత్వముఁ జేసియుఁ గాలిదమ్ములం
దలరెడు కెంజిగి స్త్రిజగదంబ ! మహేశ్వరి ! నీదు మ్రొక్కువే
ల్పుల నసబోంష్ల వేనలుఁలలోఁడగఁగల్పనుమాళియు న్గదం
బలసితసూనములొప్పసఁగు మాలలయందముచిందు నెంతయున్

వరనఖరాంశు దుగ్ధప్రము వారిధి శుద్ధజలాంతరంబున
న్వాఱలుచు రేకలై పాపలు వారిరుహంబు దరంబుఁజక్రము
న్మేటిఁగొని మాత్స్యరూపమును నెక్కొని తానెనలేని మేల్రమ
న్గరమువహించినించు శివకామిని పాదము స్త్రీధామముఁడున్ 33

గోళులనిగ్గులన్నిరుల గుత్తుల నెత్తి పిశంగక స్వకాం
శ్వాళినిఁగ్రొంజిగుళ్లఁదగు సందముఁజిందఁగఁజేయుచున్నవు
స్త్రాలఘుసత్ఫలంబులిడనై సదవాప్యమునై యెసఁగు నీ
కాలిని దేవభూరుహముగా హిమభూధరపుత్త్రి! యెంచెదన్ 34

సుమతుల చిత్తవేదిని విశుద్ధభవత్పదయజ్వ గొప్ప జ్ఞా
నము నెడు వహ్నిఁ బ్రజ్వరిల నౌపురఘుల్లులల న్వషట్కృతు
ల్లమినొనరించుచున్నయది దా జననీ! గిరిరాట్కుమారి! మో
ర్మి మెఱయ వేల్చుఁగర్మలహరీ సుహవిస్సులఁ గ్రాలునందొగిన్.

వరమణి నూపురంబుల రవంబులచే ననువ్రజ్యమించి న
త్త్రైఁజగులనచ్ఛమానఖరదీప్తిమయంబగు బూదినూఁది నే
ర్పరితనమొప్ప నాశ్రితులఁబట్టిన యా మమతాపిశాచి నీ
శ్వరతరుణీ! హరించెదు భవత్పదమాంత్రికుఁ డిజ్జగంబునన్.

పరమజ్ఞాన విధూదయంబగుడుఁ బెన్పాపాంధకారంబు మ్రిం
ద రహిం బెల్లను రాగమూని నఖసంతానప్రభాంచత్సితాం
బరమున్నైర్మఁపగఁగప్పి నీపదయుగప్రఖ్యాతచార్వాంగి వి
స్ఫురదస్మద్ధృదయంబుఁ దా నభిసరించుందల్లి! కామేశ్వరీ!

వేకువపట్టు సంపదరవింద వనాళికి సత్కపీట్యుకా
ఏకిని కెన్నినామని గణింపఁబడ్డిదోషము జ్ఞానమన్విధు
శ్రీకి భవత్పదస్మృతిగరీయ లసన్మహిమంబు సర్వలో
కైకశరణ్యా! కామనయనీ! హిమవన్నగరాట్కుమారికా. 38

తోయుప్రోద్భవ మైత్రిగల్గి ద్యుతిసందోహాకరంబై ధృతి
చ్ఛాయన్గాఢి యశేషలోకముల కుచ్చంబైన యా భోగము
న్గాయంజేయుచు మోక్షకాంక్షులకు వెంటన్దుర్గ సంసాధకం
బై యార్కిన్బదవింగమించు భవదీయంబంఘ్రి కామేశ్వరీ! 39

మ్రొక్కెడువారి చిక్కులనుబోనడఁపన్జాలి కాఁడుః గీర్తియ
జ్ఞక్కని యేటివాకకుఁబసంమనోనర్వఁగ నీరదంబుఁ బెం
పెక్కు భవాంధకారమున నెన్నఁగ నౌరతనాల దివ్వెయౌ
చక్కని నీదుకాల్గవ ప్రసాదముఁ గోరెదు నీతఁడమ్మరో!

పురహరురాణి! మెల్లఁగవిమోహపయోనిధి నీఁదియొడ్డుఁజెం
ద రయముగాఁ దలంచి సుకృతంబుగలారికె లభ్యమైన మో
క్షరుచిర సౌధపున్వలభి గాటపునిచ్చెనఁ బోలె నీపదాం
బురుహమున న్స్ఫురశ్చరణ పుంజముచే జనులందుకొందిరిలన్.

మరుదాఘుంబున కెష్టఁగోల్వనయి యేసూత్రింబుఁ జాంచల్యమె
ప్పు రసన్గానక రక్తిమన్విడక మారుప్పున్సంతయే సంద కు
ద్ధురశోభన్దగు నీ పదాబ్జయుగ మోదుర్గా! భవానీ! గుణా
కరమై యందెలమ్రోఁత తర్జనమె కాఁగా లేజిగుళ్లన్నగున్.

ఓ మంగాఁదగి యెల్లలోకములఁ గంజోల్లాస శిక్షాచణం
బై మర్త్యేతరసమ్యమై విబుధగమ్యంబై కడున్ రమ్యమై
యామోదంబును వేదరాజికిడు మోక్షావాసమై యొప్పు శ్రీ
కామాక్షీపదయుగ్మధామముజయోత్కర్షంబుతో నెప్పుడున్ 43

చోరంబుల్ జడతాతమస్సులకు; వాక్స్తోమాతిదూరంబు లు
ర్వీరత్నాకరముల్; మునిప్రకరహృద్వీథీ విహారమ్ము లు
త్స్వైరంబుల్ నఖరంబుల న్నిగమసూక్తివ్రాతసారమ్ములా
ర్యారక్తాంఘ్రులు దుర్భవఘ్నములు నాయంతర్యమందొప్పతన్

గిరిరాజన్యకుమారి! నీదు పదముక్తివ్రాతపుందెన్ను మీ
ఱి రహించు ద్రవ్యణమిల్లువారల యనీగృక్పంకము న్యావకో
ద్ధురపంకమ్ము గలట్టిదై యడఁచు చెందు న్దాఁ దులాకోటి భా
సురమ య్యున్దులలేనిదై శ్రుతిశిరస్తోమానిశ స్తవ్యమై 45

వనములలోన సిగ్గునఁ బ్రవాళముఁ ను న్వ్రణకంగఁ జేసి వ
న్నె నెసఁగు లేఁత యెండను గణింపక యల్పముఁగాఁ దలంచినా
తనయగు సంధ్యవంధ్యఁగ సతమ్మును నా సర్చిరహించు నంబికాం
ఘ్రినళినరక్తిమాలహరి శ్రేయముఁ గూర్చుతమాకజస్రమున్.

ఇందూత్తంస మనోజ్ఞవాజనని! శ్రీ నెష్టాప్ప నీపాదమా
నందంబున్గొనగోళ్లదా జిగిని జ్యోత్స్నంగొల్పి హంసాళికి
న్నొప్పందం జేయుచు విచ్చుతమ్మివిరిసొంపుం గాంచి కామాక్షి! తా
సందీపించు శరత్సుకాలపు విలాసప్రౌఢిఁ గావించుచున్.

స్నానంబు న్నఖరాంకురస్మిత విలాసవ్రాత భాగీరథీ
పానీయంబున సల్పి యంతఁ బరిశుభ్రంబౌచు జ్ఞానామృతం
బానందంబునఁ గ్రోలి యందియలయుందా రత్నదీపాళి సొం
పౌ నీపాదసురత్నహర్మ్యమున నమ్మా! నామనంబాడుతన్. 48

భవవారాశిని నౌక పెజ్జడిమమన్బల్కాఁ గార్చిచ్చు మా
ధవ ముఖ్యామర సత్కిరీటముల నుత్తంసంపుఁ బూమొగ్గ లో
క వితానశ్రీమమార్ప వెన్నెల యనక్రశ్రాంతవాక్పంజరా
న విరాజచ్ఛ్రికి నీపదద్వయియుపజ్ఞా! యొప్పాతన్నాయెదన్ 49

కామాక్షీ! జగదంబ! యందమగు నీకాల్దమ్మి తా మ్రొక్క స
ద్ధీమత్పాళికిఁ బారమాత్మ్యరుచి సర్థింజూపనౌ రత్నజం
బౌ మేల్దర్పణత న్గమించు మృదులంబౌ నింద్రపత్నీ కచ
స్తోమం బామణి దర్పణంబుఁదుడువ న్డూగాడు నెల్లప్పుడున్

నిరతంబు స్మృతిపుంజ పంజరమున న్నిష్ణాతమై భూరి నా
ఖర రోచిర్వ్రజమ న్సటాప్రికరము న్గన్పట్టఁగాఁ జేయుచు
న్వరగా నాదుతమోమతంగజము నోతల్లీ! ప్రచండంబు నీ
చరణస్ఫూర్తి పరాక్రమోల్లసితపంచాస్యంబు ఖండించుతన్

అల్లన నీదు మ్రోల నమరాంగనలెల్లను లాస్యమున్ రసం
బుల్లసిలంగ సల్పఁగని యోయుమ! గోళ్ళుల నిగ్గు స్మేరమై
చెల్లఁగ నందమారచనఁ జెన్నగునందెల యారవంబుల
న్గొల్లఁగఁదాఁజమత్కృతినిగూర్చెడుఁగాల్గవతావకంబహో.

క్రొందమ్మి న్దెగడున్నఖాంశుచయ కర్పూరంబుచేఁ దెల్లనై
కందర్పారికిరీట సంస్థ శశిరేఖాశీతవాస్నిక్తమై
పెందీప్తిం దగు పల్లవంబులను దీపించున్సదా పాంథదృ
గ్బృందాప్తాదృతి నీయడుంగుఁగవ మైత్రిన్సల్పుఁగామేశ్వరీ! 53

కలిమిన్మ్రొక్కెడువారికెప్డుఁదగ నాకర్షింపఁగానౌజపం
బలఘుత్వంబునఁబుట్టు సంసృతినిఁబాయంజేయఁగానౌజపం
బలగుందూపులవానినోగ్చ్ఛఘును మోహంబందఁగానౌజపం
బలకామాక్షిపదాబ్జనూపురరవంబశ్రాంతమోముమ్మమున్

అనుకంపావతి ! కంపదాపరిసరంబం దగదమాఁ జేని పా
వన సన్మ్రద్రిలఁగ్రోలి కన్నులను దివ్యద్రితినర్తింతు రా
వనజాక్షాంబుజయోని ముఖ్యు లెపుడావంద్యత్వదీయాంఘ్రిస
ద్వనజన్యాసమునోభవాని!దయచింపన్పల్పుమీనాతలన్ 55

ఎఱుఁగెడునట్టివేల్పులు పహించుకిరీటములందెసంగు పె
న్విరులఁ జరించుతేంట్లగమివి స్త్రృతిపహాపొగగఁగఁ గాంచికా
వరనగరీశ్వరీ చరణ వారిజరుక్పటల ప్రవాహ వి
స్ఫుర దనలంబు నాదుభవ పుంజఘునాటవినేర్చి మించుతఱ్

చందురుఁబోలెఁ దెల్లగ నెసంగెడుఁగోళ్ళులచేతఁ దమ్మ్రిపూ
వుం దిరిపెంబునెత్తనుడుపుద్దగి సంశ్రిత సంసృతి వ్యధా
ళిం దలఁగించి మించెను లలిన్భవదంఘ్రియుగంబు మృత్యుజి
త్సుందరి ! వాగ్విచక్షణతశోభిలఁజేయుతమాకు వైళమే 57

శ్రీమహితంబులౌద్యుతులచే దెసలన్నిటినిఱ హాత్తోత్తను
ప్తోసముమ్రై సతంబెసఁగుచోప్పురచించి జడత్వసంజ్ఞికం
బౌ మదహస్తినొంపహారినై యహామూర్పెడు నీనుపాద చిం
తామణియోమృడాని ! భవతాపము మామకమున్దొలంచుతన్

అమ్మా! శాంకరి! తాల్చు నీదయినపాదాబ్జంబు భాస్వత్ప్రభా
మమ్మాఁ దా నమృత ప్రశస్తి కరుణాత్మ్యంబా నమద్భక్త సౌ
మ్యామ్నా సద్గురువౌఁ గవిత్వమెనయు న్సంపత్వమందున్నతి
న్జమ్మా కొల్చెడువారికీ త్రిజగమన్ద న్దాఁ దమః కేతువౌ. 59

తామరసోద్భవాదులను దాసులఁగాఁ గొని దుర్లభేప్సిత
స్తోమము దీనరాజికిడుచు న్వర భూజము గేలి సేయునో
కామవిలోచనా! జని వికాస లయంబుల నిజ్జగాలకు
న్దా మొనయించునీయడుగుఁదమ్ముల దక్షతఁ జెప్ప నేరకా ? 60

జననీ! యీజనుఁడీ జగాన భవభాస్వద్భాను జాలంబుచేఁ
దను సంతాపమునందియెందుఁ బరమార్థ జ్ఞానవార్బిందువై
నను దానందఁగలేక సంతమస పంథ న్బాంధుఁడై నీదు చ
ల్లని కాల్దమ్ములనీడకై వెదకుఁగళ్యాణీ! మృడానీ! వెసన్ 61

వన్నె న్జెన్నగుఁగోళ్ల క్రొంజిగులచేవ న్బొల్చు పెన్జాందిని
న్జెన్నొ వేల్పులవౌ కిరీటముల వాసింగ్రాలు సంఘట్టన
న్మిన్నై స్వారుణిమాంశుకాస్తృతిని సామీచీన్యత న్గన్న నీ
పన్నాళీక యుగంబునందెపుడునంబా! యుందుర్ సంవిత్సఖుల్.

వేలుపుజేని యాశను నవేలతనించు తమంబు నంతయు
న్జీలుచుఁ దేజుచే దెసల చెంతలఁ బాటలితంబొనర్చు! శ్రీ
మూలధనంబు మంచుమల ముద్దులకూన! భవత్పదాబ్జమే
నోలిఁదలంతు దానినెద నుద్యదనూరునియంతృకాంతిగన్ 63

కామాక్షీ! భవదంఘ్రియుగ్మమహిమోత్కర్షంబు సద్భాగ్యటీ
కా మంజుస్ఫుటశయ్యపై నిలిపెడి న్గామక్రియేచ్ఛాప్తిఁగ
న్గోమైఘాలమెసంగ సల్పుసుమనోగుచ్ఛంబులందుండనా
సాముందేంట్లది నేర్పిసల్పు ధృతిమించ న్మ్రొక్కు సద్భక్తునిన్ 64

తొలుత వివేకమన్మథురతోయ ఝరీస్మృతిఁ జల్లఁజేసి యం
త లసితశాస్త్ర చింతనమునంబడు నాగటి కర్షణంబున
న్నలిఁ బదునైన సజ్జనమనంబను చేనున నీదుపాదమో
చలిమలపట్టి! నాటుఁ బురుసంవిదుపాహ్వాయ సస్య బీజమున్

మాతా! శర్వసమేత! గోళుల రుచి స్మందార గుచ్ఛాకృతి
స్ఫీతి న్బూనుచు నెఱ్ఱవేళులను చాంపేయంపుఁ బూమొగ్గల
న్బ్రాంతి న్దాలిచి మా కశోకసుమనః ప్రాకట్యము న్నీపదా
బ్జాతం బామని దాతతిన్బలె నజస్రంబు న్బ్రసాదించుతన్

అందపుటందెల న్మరకతాశ్మరుచు ల్పైను నాఁచుగాఁగ నొ
ప్పందిది నఖాంశు సంచయముహంసల చాలుగఁగ్రాలనిందు భృ
త్సుందరి! యందెడిన్జయము శోణనదంబె జగంబులందు నీ
సుందర విస్ఫుటాంఘ్రి యుగశోభిత పాటలిమంపుఁ బేరిటన్

కామాక్షీ! నఖరేందుచంద్రికలఁ జక్కన్విచ్చుఁ; బంకౌఘము
న్వే మాయించును; గంటకావళికి భావింపంగఁ గాదెప్డు; నెం
తే మేలైన వికాసమూను; నపరాధీనంబు; కాల్దోయి నీ
దో మాతా! యిదిచిత్రపద్మయుగమేమో తా నసామాన్యమా

మందపుటందమా సడల మత్తకరీంద్రులతో నెదుర్చు; నే
కందును లేని పద్మములఁగాఁడను మచ్చరమూని; కామముం
బొందఁగఁజేయు భూమిధరపుత్త్రి! భవత్పదయుగ్మ మిట్టిద
య్యుం దగ శాంతులౌ మునుల యూహములన్గడు మైత్రినద్దిరా!

నగరాట్పుత్త్రి! భవాని! నీచరణమాన్య ప్రాంశుశోణాభ చే
నొగి సంధ్యారుచి ధిక్కరింపఁబడి యాయోజ న్నివర్తింపలే
మి గతిన్గానక దానిఁ బోలి లలిభూమింగన్న యంభోజరా
జిగతాభన్ముకుళింపఁజేయు నెపుడున్సిద్ధంబు కామేశ్వరీ! 70

నీపాదంబను సద్గురుండు మృదురాణీ! రాజహంసాళి కెం
తే పాండిత్యము నందమానడకలం దేపార నేర్పంగనే
మో పాథోజము తత్సుఖంబగుటఁచే నుత్కంఠ నెంతేనిఁదా
నాపం కేరుహమందుఁ బొందునని నేనమ్మా! తలంతున్మదిన్

పుట్టుకదొట్టియు న్మలినపున్మెయిగల్గిన తేంట్లతోడఁ జే
పట్టెడుఁబొందు; నింకద్విజపఙ్క్తిభ న్ముకుళించెడిన్ రజం
బుట్టిపడంగనుండెడుఁ; బయోజము లెవ్విధి నీపదాలకుం
గిట్టమియొప్పెడి; న్మదన కృంతనసుందరి! కామలోచనీ! 72

కవితాశ్రీ రుచి మిశ్రణంబునను దక్షుంబు ల్విపన్నావనం
బు వెస న్సల్పఁగఁజాలునట్టివి పయోభూపేశలంబు ల్సురా
గవిశిష్టంబులు; మానిరాడ్హృదయ మార్గస్వైరచారంబు లిం
పవు కామాక్షిపదంబులన్గొలుతు సంహస్సంహతుల్మ్రిందఁగన్

పరమానంతటికింబరంబులును బాపఘ్నంబులు న్మూర్తిమం
దిరము ల్గోళులవన్నె వెన్నెఁకు నద్దింజెందనై క్రిందఁగాం
పు రహిన్గాంచి శ్రుతుల్నుతింప విబుధుల్మ్రొక్కఁగనై నిర్జిత
స్ఫురదంభోజమదంబులౌ నుమపదంబు ల్మమ్ముఁగాపాడుతన్

మృదుతన్ రక్తిమచేఁ బరస్పరముసాదృశ్యంబు సాజంబుగాఁ
గదురు న్బల్లవయుష్మదంఘ్రులకు నో కాత్యాయనీ! కాని తొం
టిదికోరు న్వన మన్యమోయపనము న్నిత్యంబుఁద్రైలోక్య మం
దిదియే భేదము రెంటఁ దోఁచెడి భవానీ! ప్రాజ్ఞచిత్తంబులన్ 75

వరమణి నూపురధ్వనులవాగ్మితనందియు సల్పునెట్లు ని
ర్జరవరముఖ్యులౌ బుధుల సంయమితోక్తులఁగాఁగ నో మహే
శ్వరి! యరుణాబ్జకాంతి సహజంబుగనందియు సల్పెనెట్లు నీ
చరణమహో! విసిర్మలత సజ్జన బుద్ధులకున్ రయంబునన్

చలదాశామయ వీచికానిచయ మోజన్లేచి పెల్లూఁప నా
కులతన్బొందుటఁ గంటి మాటి కలఁతన్నూ్రి రేప్సె నాసక్త పాం
సుల దుష్టేంద్రియపాళిఁజిక్కి వెతకంచున్గానకేఁ గగ్మమ
న్జలధిన్దాఁటఁగనమ్మ! పాదమణి భాస్వత్సేతువు న్జూపవే 77

పాపంబన్పను వేసఁగి న్మిగుల నాప్రజ్ఞాఖ్య మేరెండ సం
తాపంబున్గని నామనశ్శిఖి యనూనం బార్తినిం బొంద న
ప్పాపస్ఫూర్తి భవత్పదాబ్జమహిమోత్సంరంభమౌ శీత భూ
ధ్రాపత్యంబ! మదంబ! శ్రావణికమాసాటోపత ల్సల్పదే? 78

ఓపరమేశి! పావనులయున్నత మానసహర్మ్య సీమపై
నీపదమ న్ప్రదీప మది నిస్తులమై విలసిల్లి చీఁకటిం
బాప నమేయ దుష్కృత సమాజమొగి న్శలభవ్రజంబుమై
నేపుఁదొఱంగిమూఁగి నశియింపదె నీయనుకంపయున్నచో

గోళులవైన నిగ్గులనుక్రొంజిగి ముత్తెములీను శుక్తి పె
న్బోళెపునావ నమ్ర బుధపుంజవిపజ్జలరాశిఁ దారకే
ణ్మౌళికుటుంబినీ! భవవనంబు ఘనంబును గాల్పఁదామునీం
ద్రాళుల జ్ఞాన వహ్నికి నవారణి నీచరణాబ్జ మంబికా! 80

సతతంబున్విబుధాళికంతకు నుపాస్యత్వంబునన్గ్రాలి సం
స్తుతి గంధర్వసతీ విపంచికల యస్తోకధ్వనుల్సేయ జృం
భితము న్సంసృతి భూధరౌఘ భవమున్భేదించి కామాక్షి! నీ
కుతుక శ్రీద పదాబ్జవాసవుఁడెసంగు న్దా వలద్రోహిమై 81

శ్రేయశ్శేవధియా వసంతము నమచ్చిత్తాళికెంతే ఘన
చ్ఛాయాపూర్ణమునయ్యెఁబెన్మచియునై సర్వోరుతాపఘ్నమా
నోయంబా! నఖరేందుచంద్రికల నెంతో చల్లనై యుండి ప
ద్మామోల్లాసముఁ బెంచు నద్దిర భవద్దివ్యాంఘ్రి కామేశ్వరీ !

సుకవీట్పాళి కనేకరీతి, గుణవిస్ఫూర్జ ద్విచిత్రోక్తి పుం
జ కనద్వ్యాపృతిఁ గొల్పువిద్యఁ గడుదక్షుంబాట నబ్జంబుఁగ్రిం
దకుఁబోఁబెట్టుటఁచే సనందనముఖాద్య ప్రాజ్ఞమానీంద్ర రా
జికిమ్రొక్కందగుటన్త్వదంఘ్రి పరమేష్ఠిత్వంబునంబా ! కను

కామాక్షీ గిరిపుత్త్రి ! యొప్పెసఁగునీ కాల్దమ్ములన్గ్రాలుశో
భామాన్యామల రేణుపూరములచే భక్తాచ్ఛహృద్దర్పణం
బామృష్టంబగు డందు విశ్వమఖిలం బచ్ఛచ్ఛవి స్పింబితం
బామావాక్పరిసేవితా ! శ్రుతిశిరో హర్మ్యైకనిశావాసినీ 84

క్రొంజిగురంబ ! నీదునడుగుంగవ కెంతయుభీతినూని వే
గంజనెఁగానదానడికిఁ; గంజముఁదా నెట కేగలేమిచే
మంజులరేఖయాచుఁ బరమంబగు భక్తినిగాలిఁబట్టెనా
సంజితుఁ డేడకోచనుట శత్రునికాలినిబట్టుటొప్పెడున్ 85

తొలివావిద్యలదానిజంబుఁగొని సద్బుద్ధ్యంచితానుగ్రహో
త్పల సంవీక్షణమన్ రవిప్రభను దోడ్త్రోడ న్మమత్స్వైరబం
ధ లలత్సంతమసంబడంగ సుజను ల్ప్రారంబ యత్నింత్రుపెం
దొలిపున్నెంబులపంటనీదు పదపాథోజం బెదన్నిల్వఁగన్ 86

మృదురాణీ ! జడపాళికైనఁబోడము న్నైన్నభక్తితోలోన నీ
యడుగుందోయిఁ దలంపనత్తటినె మందాహార్యపుం ద్రిప్పుల
న్గడలిన్ రేఁగు ఘుమఘుమార్భటులధిక్కారించుచచ్ఛంబులౌ
నుడులెంతే మధురంబులై పెదవి తెన్నున్నిర్మించి స్వచ్ఛందతన్ 87

అనిశమునంబికా ! మణిమయంబగు హంసకమూని క్రిందుసే
యును భళి! హేలనౌనడక నొక్కెడగానినెసూ ! భవప్రియం
బు నెఱపుచుండి తానెసలుపున్ భవసంహృతినారు! కామలో
చని ! భవదీయమాచరణ సారసమేమి కతాననో మహిన్ 88

సరసంబై మృదులంబునై యొసఁగు సంచారంబు చేరమ్యమై
పరమానందమునందఁగా బుధులు నీ పాదద్వయీయానర్తకీ
తరుణీరత్నము నూపురాల్మ్రోఁయ నుద్యన్మనోరంగమం
దరుదా లాస్యముఁ జూపు రాగలహరీ వ్యాసంగమై శాంకరీ! 89

అలసంబౌ గతియున్న నేయలయు నత్యంతం బజస్రంబుఁగో
మలమైయుండుఁగదా! సదాశివుని కొమ్మా! నీపదద్వంద్వమే
లలి దేవౌఘకిరీటఘట్టనము నెల్లన్జాలెనోర్వ న్మనీం
ద్రుల సూచీనిచితాంతరంబుల నెటుల్ తుష్టిన్సతంబుండునో 90

శివునికపర్దము న్విషయ జేతలచేతముల న్మునీవ్రజ
ప్రవిమల సూక్తికూటముల రంజిలఁజేయుచుఁదోయజంపువ
న్నె వెస హసించు నీపదము నిర్మలమియ్యది నామమత్వాశ
త్రివశత వేహారించుతఁబ్రితుష్టినిగూర్చుత సర్వమంగళా! 91

సురతరుణీ శిరోజగత సూనచయంబులసంగతి న్మహే
శ్వరి! ప్రణమిల్లువారలకు వాంఛిత పుంజపుటీవిచే వశో
క రుచిరవృక్షసూనజనకంబు స్వసంగతిచేతనోట నీ
చరణముముత్తెఱంగులయశంబెనసె న్సురభిప్రథ న్మహిన్ 92

పురుమోహాంబనుదాంగదోఁచుకొనికొంపో నెంచునంచున్నిరం
తరము న్సజ్జనహృన్మణి న్దనకె దత్తంబున్దగన్బ్రోచు నీ
చరణంబోపరమేశి! రాగపువిశేషాన న్వెస న్పల్లవ
స్ఫురణంబున్ హరియించు నేసరణిఁబెజ్జోరున్బలెన్శాంకరీ! 93

సతముఞ్జిహ్వాకులొంగి పెన్విషయ పుంజవ్యగ్ర శాల్యాంశక
ప్రితతిన్మెక్కుచు డస్సె నాహృదయకీరంబమ్మ! కామాక్షి వి
స్తృతకారుణ్యానిధీ ! నిధీశహితసాధ్వీ ! దీనిఁ జేపట్టి నీ
వితతాంఘ్రిద్వయ పంజరాంతరమున న్బెట్టంగ దే పెద్దయున్ 94
కామాక్షీ ! స్మృతిలేశమాత్ర జడిమాఖండజ్వర ప్రోడిమ
న్వేమాయించెదు; వేదకుంజ కుహరావిష్టంబు ఘూషంబు; సు
స్థేమంబెల్లరకందరానిది భవ ద్దివ్యాంఘ్రిసిద్ధౌషధం
బో మాతా ! వెదకన్జిరంబుఁ గృతపుణ్యులొక్కొందఱే కాంత్రిలన్
మొగ సెడునూప్రురాలెసఁగ ముద్దగుయానముగల్గి పుణ్యా కృ
గ్వరహృదయస్థితిన్గని యవార్యతమంబు నఖద్యుతిన్దొలం
చి రమణుచే స్వశీర్షమునఁ జేర్పఁగనై కమలాలమై మృదు
స్ఫురణముఁ గల్గునీయడుఁగుఁ జొక్కపుజంటకుఁ దల్లి! మ్రొక్కెదన్
ఫున్న మనాఁటి చందురునిఁ బోలు మొగంబునఁ గ్రాలిమంచుకొం
డ న్నెఱిఁ దండ్రిగాఁ గొని దిటంబుశమస్వముగల్గు వారి సం
సన్నిధినోమనై యెసఁగు శర్వసతీ ! చిరలభ్యమై సురా
గోన్నతిఁ గన్న నీపద పయోజయుగంబున నమ్మ ! నా మనం
బన్న మిళింద మెంతయుఁ బ్రహర్షముతో సతమున్ రమించుతన్
నెలపూఁ దాల్పునకింపునింపెడు భవానీ ! మందవహా యానస్ఫు
న్నలి నై రావణకామినిన్గెలుచు బాలా ! గట్టురాపట్టి ! ప్రా
జ్ఞులుయత్నింతురు చిత్తమత్తకరి సందోహంబు నీదైన ప
న్నలినాలానయుగంబునం దెపుడు దిన్నన్గట్టఁగా నెంతయున్ 98

అసమంబౌనసముం బొనర్చుఁ గవితన్ హర్షంబుదఁగాఁజేయు గొ
ప్పసిరిన్గూర్చు నెడంద కెంతయుఁ బరీపాకంబునుం బెంచుఁ దా
వెస సత్సంశయపాశబంధనతతి న్వ్రెల్చున్ బ్రపన్నాళి కీ
రస నీ కాల్గవ కర్థి మ్రొక్కు పని కూర్పన్లేనిదే దంబికా! 99

రసమకరందముబ్బ మధురంబులు తావులెలర్ప సూక్తి సా
రసినిఁ గవివ్రజీయ నలర న్నవమాత్రమెతాఁకిసల్పు నీ
యసమ పదార్కరోచు లమరాధిపునాశఁబలె న్మనీష నొ
ప్పెసఁగఁగ నెద్దియోదశకుఁబెట్టుఁగ దే జగదేకమాతరో! 100

మునుమీనధ్వజవైరి యోహిమనగేట్పుత్త్రీ! యనన్యాంతరం
బున వేభంగులసల్పు సంస్తుతికి సమ్మోద ప్రసాదంబు సం
దిన నీపేర్మిఁ బురంబుగెల్చె జనయిత్రీ! కానఁగాలంబురాఁ
గనె నా డెందమునన్ స్ఫురించెడిని నీకాఙ్క్షోయి కాంచీశ్వరీ!

శ్రీకామాక్షి పదారవిందముల వాసిం దెల్పు స్తోత్రంబు సు
శ్లోకంబుద్ద్రిజగత్ప్రహర్షకము విజ్ఞుల్దీని ముప్పొద్దు నే
రాకర్ణింతురు పఠింతురు వా రఖిల వంద్యత్వంబును న్సత్కవి
శ్లోకాగ్రిణ్యతఁగాంత్రుసౌఖ్యములఁబొల్చుజ్జిత్తైకాప్తియున్

నిత్యానిత్య వివేకా
ద్యత్యాజ్యోపకరణాఢ్య! యనిశార్చిత పా
ర్వత్యాత్మేశ్వర పదకం.
జా! త్యాగగుణాన్వితా! యతాత్మ! గురువరా! 103

వర మేధారమణీయ భవ్యకవితా వామేక్షణాక్రీడ నా
దర సూరి స్తవనీయసూక్తి లహరీధారాభిషిక్తామలాం
తర యోగ్యోత్తమపూరుషా సకలవిద్యాసార విద్వార్య వి
స్ఫురదౌదార్య! సదార్యసంగరత! సంపూతాంతరంగాంబుజా!
హారితముని సగోత్రా! హార్షయు ష్మత్పవిత్రా!
పురుషవరసుపుత్రా! పూజితార్యాకళత్రా!
సురుచిరకవితా విస్ఫూర్జితా ! ముక్తికాంతో
దరవిలసితశుక్తిస్ఫూర్జత్ స్ఫురత్స్వచ్ఛముక్తా 105

♦ గ ద్య ము ♦

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురుకరుణా సమాసాదిత సరసకవితా
విభాస్వర పరివర్ధమాన శ్రీ మద్భమిడిపాట్యన్వయ పయః
పారావార రాకాసుధాకర శ్రీ మచ్ఛాండిల్య సగోత్ర
పవిత్రసంతతాగ్నిహోత్ర పరిచర్యోపాత్త ఘనతర
సద్వైదుషీ విరాజమాన పేరి సోమయాజి పౌత్ర
బుధజనసంభావ్య సచ్ఛేముషీకలిత వేంకటా
చలపతి సుధీతనూభవ నైరంతర్య భక్తి
సంభావితభవానీధవవిబుధజనవిధేయ
వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మాభిధేయాస్థి
కృతంబైన కామాక్షీ స్తుతి
యన్దలిశ్రీకామాక్షీ పాదా
రవిందశతకము
పూర్ణము.
శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తి సద్గురువరార్పితము

శ్రీ మే ధా ద క్షి ణా మూ ర్తి యే న మః

శ్రీ కా మా క్షీ స్తు తి

స్తు తి శ త క ము

శ్రీమద్బృందావనపుర
ధామా! మేధాభిరామ! దాతృత్వగుణో
ద్దామా! విను మంబాస్తుతిఁ
నా మహిఁదగుకృతిని దక్షిణామూర్తిగురూ!

శ్రీకామాక్షి! నినుఁ స్తుతించుపని వైరించంబులౌ పల్కులు
న్మూకత్వంబుగమించు గర్వముడుగ నోపఁబండితత్వంబు; సు
శ్రీకేందీవర నేత్ర! త్వత్పదయుగీసేవా మహత్త్వంబు న
న్నాకోఁజేసెడు నంబ! నిన్బొగడ శర్వాణీ! కడున్వేఁడిటుల్ 2

చీఁకటిపూగుత్తి చెలువంబున న్మించి
మెయినూనువారి లేమినిఁ దొలంచి
సంసారమను తమస్సందోహము నడంచి
సత్కవీ డ్జిహ్వోటజము గమించి
మృడునిదా నెడమపెంవొడయందు వసియించి
తనరు కంపాతీగమున రహించి
మహిత చరాచరాత్మక విశ్వమున్మించి
పురుకృప సతము నోముచలరించి

యిట్టిదట్టిదనుచు నెట్టివారలకేనిఁ
దలఁపఁగా వచింపఁ దరముగాని
నిత్య నిర్మలతల నెగడు పెంజ్యోతికి
మొనయుబత్తిఁ గేలుమోడ్తు నెపుడు. 2

శర్వజటాటవిన్దిరుగు చందురుసామును సంజఁబోల్చు స
ప్తార్వఁగ వేల్పు జేనిసతిదా సరిపాపటఁ జిందిరంబు గా
నుర్వరఁ గాంచికానివసదున్నతపుణ్యముఁ బండఁజేయుచు
న్సర్వేదు శాంకరీచరణపాంసువు లెప్పుడు మమ్ము నోముతన్ 3

కామోల్లాసమునించు లేనగవునాఁగా నొప్పు రేయెండచేఁ
గామారాత్యనురాగమ న్జలధిఁబొంగ న్జేయుచు న్మంగళ
గ్రామంబెల్లరకిచ్చుచు న్బుధులచేఁ గామాక్షినా ఖ్యాతమై
భూమానుగ్రహధామ కంపకడ నొప్పున్దేవి శర్వాణితాన్ 4

తనవాల్చూపుల నించువిల్తుని మహోదర్పంబుమన్నించుచు
న్దన దోర్వేను పయస్సమస్మితరుచి న్సర్వాశల న్దన్పుచు
న్వనితాసంతతి మేలుబంతి సకలవ్యాహారసమ్రాజ్ఞి పా
వన కంపాతటమందెసంగుఁ గరుణావారాశి కామాక్షియై 5

ముజ్జగమందు శ్యామమయి పొల్చెడువెన్నెలయొందు పుణ్యభా
స్వజ్జనతాస్యమం దలఘుసత్కవితామృతవృష్టిఁగూర్చు దీ
వ్యజ్జలదంబెదో మదనవైరి మనంబును మోహపెట్టఁగాఁ
బజ్జఁదమోరుకందళి యపర్ణ కృపేక్షణమోముతన్మముఁగా 6

పరమేశానుని మేన సల్పు నెది దంభావంపుఁబుంభావుక
స్ఫురదైక్యంబు శశాంకరేఖ తలపైఁ బూవైతగున్దేని కు
ర్వర నౌన్నత్యము దేనమాటికెనయుఁబ్రాలేయభూమీధ్రమా
వరకంపాతట సంచరన్మహము భవ్యవ్రాతము న్మాకిడున్ 7

పెనుచీఁకట్లగుమి న్సుధాంశురుచిఁగన్పింప న్గడున్జేయుచు
న్ఘనమౌ వెన్నెలఁగూడఁ గోకయుగికైక్యం బబ్బఁగాసల్పుచు
న్వినువీధి న్యమునాప్రవాహదశ నెంతేఁగొల్పుచు న్గాంచి శ
ర్వునిదౌ నేత్రమహోత్సవం బొకఁడు పర్వున్వింతగా నెంతయున్

మంజుకనత్తమాల కుసుమవ్రజ నీలరుచిప్రగల్భతా
సంజయదంగశోభములుఁ జంద్రికళాంచితమూర్ధజంబులు
న్గంజవిలోచనంబులు ననన్యజ శౌర్యనిదానము ల్కుభృ
త్సంజిదురోజము న్మృడ లసత్స్మితాంకురము ల్నిరంతరం
బుం జగదంబ!నాదుమనము న్వెలయించుతఁ గాంచిసంస్థముల్

మరుదవనంపుఁబెన్విధిని మానక పెంచుఁజలింపకెప్డు భా
స్కర కిరణంబులన్గొను నఖండమహాశ్చయశక్తిఁ గాంచికాం
తరగత యయ్యు దీప్తినిఁబొనర్చును విశ్వములోన నెంచఁబె
ల్లిరులనుమాపు నౌర ! రహియించెడుదీపిక యొండు మెండుగన్

సొంపౌ పెన్గచపాళితేటులుగ విస్ఫూర్జత్స్మితోత్కర్ష పూ
జొంపంబుల్గఁ బదాబ్జకాంతి చిగురై చూపందమౌనాకుగాఁ
గంపాతీరవనాంతరం బెసఁగఁ జక్కన్జేయుభవ్యసల్లం
బింపౌ నక్కుటికంపుదుంప తగు నెంతేఁ గాంచి సద [illegible]

అందములైన పెన్నురులవౌజిగిగుంపులె తేంట్లు పూవులా
సుందరమందహాసములుఁ జొక్కపుఁగాల్గనవన్నెలే జిగు
ళ్లుం దగునాకులక్షిరుచులు న్దగఁ గంపకడ న్జెలఁగుతో
టం దనరించుచు న్గృపకుఠావగు రత్నము కాంచిమించెడుఁ

పున్నమచందమామ పోలుపున్గను నందపుమోముగల్గి దీ
వ్యున్నతిఁ బాకశాసనుఁడు వాసిగసల్పఁగ మూఁగకేని వా
గున్నతి స్వర్ధునీర్ఝరికి నుద్దిగనిచ్చుచుఁ గాంచిక న్సదా
పన్నివహాఘ్న మొండు కడుఁభాసిలు శంకరుపుణ్యమాకృతిన్

చలిమలఁబుట్టి తాసుకృతిసంతతికే కనుపట్టుచింతలోఁ
దలఁప నె యెల్లలోకములతాపముల న్గడపెట్టుచెప్ప ని
శ్చలత రహించి కంపతటి సత్కరుణాంబుమయాకృతి న్విచి
త్రి లలితఖేలనం బెసఁగ రాజిలెడి న్థునివర్యయొండహో 13

చనుఁగవయొప్పుఁ గన్నులపసందును మూఁపులదోయివీనుజం
టను దగనంటఁగాఁ బ్రతిదినం బవతంసము నాననంబు వా
ర్జనులకుద్రోహమున్నలుప స్వాదుతయు న్గతి యంచచాన నా
నను గనఁజేయఁ గాంచినిఁ దనర్చుఁగవిత్వపుటీవి మొల్కతాన్

నెలపూవు న్దలఁదాల్చి యెప్పుడును గాంచీసత్పురీఖేలనం
బెలమి న్జేయుచు నింద్రనీలరుచి నెంతేఁదోఁచి మైఁగొంచు వీ
నులతోమంతనమాడుకన్గవయు జానుస్పృక్కచంబు ల్వయో
విలసద్భారికుచంబులూను గురుసంవిద్భాగ్యమెప్డబ్బునో 15

నిజకేళీవరసౌధమార్గముగ నెంతేని న్నిసర్గార్ద్ర వా
గ్విజసంపత్తికిఁ గొల్పు పెద్ద కవివీర శ్రేణి సూక్త్యాపగా
గ్విజ సస్యేందిరకుం బొలంబుఁ గలుషఘ్నం బింద్రనీలంపుమా
రు జగావన్నియ కంతుపౌరుషము సౌరున్గాంచి కేనెంచెదన్ 16

సంచౌచూడ్తుల మోముఁదమ్మిని సుధాస్యందంపుఁజాతుర్యము
న్గాంచు న్మాళివిభూషితాంబుజని ధిక్కార్వాణమైపొల్చి మూ
ర్ఛాంచన్మధ్యము నుబ్బుగుబ్బకవ స్మేరాస్యంబునొప్పన్గడుం
గాంచీసీమ జగద్విమోహిని కనంగా నంగనాగ్రణ్యయా

అమ్మా! నీవరహాసచంద్రికల సంవ్యాప్తంబునౌ నీకటా
క్షమ్మన్ రాతిరి యాభిముఖ్యముగ విశ్వంబందు నెవ్వానికౌ
నమ్మర్త్య న్వాసమందునైన మధుభవ్యద్రాక్షికా మాధురిం
గ్రుమ్మంజారెడువైఖరీరమ మెలంగు న్జేరితాఁగాంతమై 18

చిరునగవుంబసందను ద్యుసింధుజలంబున యామునాంబుపూ
రరుచులు మ్రోవితేజను తిరంబగుసంజ మహోతమోద్యుతు
ల్వరమణి కుండలాంశుచయ వహ్నిని గ్రొంబొగనిగ్గులై మహే
శ్వరి! శుభభూములై కరమెసంగుఁ ద్వదీయకటాక్షసచ్ఛవుల్

కణకణమ్రోగు కాంచిలలిఁ గాంచుచు గాంచిపురీ మహావిభూ
షణ గణమాల మౌళితలసంధృతచంద్రమ చంద్రిమశ్శిరః
ప్రణయిని సత్కవీశ్వరులపల్కులవిన్చునె పుల్కలూని కా
రుణికత మూర్ధమూఁపుచలరు న్గడుఁగంపతటంబునందహో 20

జననీ ! కాంచిపురీవిభూషణి ! రసాంచత్సూక్తికల్లోలవా
హిని ! హీనేతర సౌధమాధురికరంబేపారు ; లోకత్రయం
బునఁ బూరించెడుఁగీర్తి పూవిలుతునొప్పుంగెల్చు సన్మూర్తి యొ
ప్పును యోగ్యంబునుభోగ్యమైయెదకునెప్డున్ నీకృపావీక్షచే 21

తననీలోత్పలకాంతిచే భ్రమరితత్వంబూని తన్మూర్తిఁ జే
రి నతుల్సల్పెడువారి పెందమము నోర్మింజెంది తుండీరసీ
మను దైవారు నగేట్తపఃప్రికరసమ్యక్పాక మాతుంటవి
ల్తుని జక్కాడిన శూరులోఁగొను సతీస్తోమావతంసంబహో 22

మందస్మేరములు న్మదేభగతులు న్మాధుర్యవత్సూక్తులా
నందాపాదక యౌవనాఢ్యములు నిందప్రిస్తరాభంబులున్
బెందివ్యోల్దమమూర్పఁగాఁ ; గుచభరాభిఖ్యంగు లేణాక్షము
ల్సందీపించు మహేణ్మహోత్సవము లెంచన్గాంచినంచత్ప్రభన్

తమ్ములవన్నె మెట్టుపయిఁ దార్కొనులోచనము న్గలట్టి వం
దమ్మగు కల్వపూల సుకృతమ్మును గూడుచునాడు కేశపా
శమ్ముగలట్టి వంగరుచిసంగతిఁ జీకటిపూలడాలునుం
గ్రిమ్మఁగఁజేయునట్టివయి కంపకడ న్మృదుకోర్కెలొప్పెడున్

కుశలమ్ము న్సమకూర్పఁగానగుత మాకు న్గాంచిక న్గేళిస
ల్పు శుభాసక్తిగలట్టివై సుకవివాక్పుంజాచ్ఛ వాసంతుల
న్విశదింపంగ వసంతలక్ష్ములయి యేణీలోచనంబు ల్ప్రసూ
న శరారాతి విలోచనమ్ముల యనూనస్ఫూర్జదుత్సాహముల్

అలఘువ్యాప్త మహత్తమఃకబళనాయత్తంబుఁ దుండీరమం
డల భూమండన మంబుజాతవనసంతానీయమర్మస్పృగ
ర్థ లసచ్ఛేఖరము ల్నవోదితపయోదశ్యామమౌ శంభుని
స్తుల పుణ్యంబులపంట నాకనులకు న్జూపట్టుటెప్డో కదా!   26

పూవిలుకానిదా మొదటిముల్కిని నుల్కఁగ మోమువన్నెచే
నావనజాతసంభవుని యానము దీనముఁగాఁగతి న్గలం
బా వచనంబుచే సురలయన్నము ఖిన్నమొనర్పనోచుఁ గం
పావహినీతటంబును సభాజనము న్మృడురాణిసల్పెడున్   27

అమ్మరో! యెంతకాలము దురాత్ములచేతులనుండి జారఁ దు
ష్టమ్ముల సొమ్ములన్గడుపుసాఁకుచు నేఁజరియింతు నుర్వి శీ
ఘ్రమ్ముగ మ్రొక్కునాపయినిఁ గాంచిపురీమణిదీపికా! యతం
ద్రిమ్ముల నీదుచూడ్కులఁ దరంగితము ల్కృపమీఱసల్పుమీ

వెసనామ్రోల రహించుఁగాత మునిహృత్పేటీసురత్నంబు భూ
రి సముద్యత్కరుణానటీ విహరణ శ్రీకిక్క కాంచీపురీ
లసమానామల రత్నభూషణ మనల్పంబైన మోహార్తికిన్
రస భవ్యౌషధము న్వృషధ్వజుని నేత్రప్రాప్తసాఫల్యమున్   29

మౌనిలోకహృదబ్జధామ మమంద ధామము వాఙ్మయ
ద్యానదీ హిమవత్తపః పృథుతాకరంబుఁ దిరంబుఁగాం
చీ నగర్యవనీ విహారవిశిష్ట మష్టతను త్రిణే
త్రీనఘానిశ కేళిసౌధ మహాంగణంబు భజించెదన్.   30

మరకతరత్నకాంతులకు మానకరం బమృతప్రవాహవి
స్ఫురణము శర్వచూడ్కులకు సొంపగునొడ్డు భవాబ్ధికి న్సమా
త్తరసుకృతాలపంట సతతంబును గాంచిఁగలారికిన్ హిమా
ద్రిరుచిరసత్కులంబునకు దీప్త్యవతంసము నొందుఁగొల్చెదన్

అనుకంపావతి ! కంపతో సతము నెయ్యంబూను నో పర్వతే
ట్తనయా! సత్తతికి న్భవత్ప్రణమనోద్య ద్వాసరారంభమం
దె నవోన్మేషకవిత్వపూష రసయుక్తి న్గ్రాలి నిద్రింపఁజే
యును వేగ న్బ్రతివీరభూరికవిరాడ్వ్యాధోత్పలిన్యోఘమున్ 32

వరకంపాతటిపైఁ జరించుజడత న్వారించుఁ బాపౌఘమున్
హరియించు న్సుమనోమనోరథముల న్బండించు నిండించుఁబె
న్సిరుల న్గామకలావిలాసిని శశిస్పృక్కుంతలానీక భూ
ధరరాట్పుత్త్రిక యమ్మ మాకనులకు న్ధన్యత్వమున్గూర్చుతన్

ఈనాశేముషికంబముం గెడపి తానేతందరన్వాసి కం
పానద్యావసథ న్లసత్కుముద శోభామైత్రికి న్బాత్రము
జ్ఞానానూనముఁగాఁ దలన్గొనినయాశర్వాంతరంగప్రియ
న్ఖీనిం దోసి భజించెడి న్జడతరో! పీడింపనీకానెటుల్ ? 34

ఎంతయుఁదావి నభ్రమున హేమగిరి న్మణిద్యోతత న్క్షపా
కాంతునియందు నాతపముఁ గంబుపునన్సిరి నిర్మలస్థల
ప్రాంతమునందు వింతగఁ గరంబుజనింపఁగఁజేయు చెంతయు
న్గంతుపరాక్రమం బొకఁడు కాంచిపురంబున సారిదేకనుఁ 35

ఉల్లంబందెడుమామకంబు మృదువామోత్సంగ దేశంబుతోఁ
దల్లీ! చారు కవిత్వవ ద్రసనతోఁ దాఁగాంచీకాకుక్షితోఁ
బల్లా శీతనగేట్తటప్రకర సామీప్యప్రదేశాలతో
నెల్లప్పుద్ది సకృత్రిమోక్తితతితో నీశాని! నీపెన్దయన్ 36

శ్రీకాంచీనగరీవతంస భరతాశ్లిష్టంబు లిందూపలా
స్తోక శ్రీకము లేన్గుతేనిదగుసంచు నీస్వ్యయయానంబున
న్వ్యాకుర్వాణము లానతంబులుఁ గుచద్వంద్వంబుచే శాంకరా
స్తోకపాత్రిక్సుకృతర్ధలే కృతితఁగూర్చెన్గాతఁ గందోయికిన్ 37

పూవిలుకానిదా నసపుఁబుంజము తేనియలూరు సత్కవీ
శావళిదైన పల్కులకు నందపుఁగందముఁ గంపకాధునీ
శ్రీవహభూషణంబును నశేషమనీషి మనోజ్ఞము న్మహా
దేవుని సర్వవిత్తము మదీయదృగగ్రసరంబుఁ గావుతన్ 38

ఎంతయుభక్తినెంచి భజియింతు మజస్రముఁగామకోటిసు
స్వాంతకృతార్థలీల నసితాబ్జవిలోచన నాశ్రితోత్తమః
కృంతనిఁ గంతుకృంతను సుఖ న్మృడుసల్పెడుచేడె ఫాలదే
శాంతరవహ్ని లోలకుటిలాలక మేమళికేక్షణన్మదిన్ 39

కలల విలాసపున్నెలవుఁ గవ్యములోక్తికుముద్వతీ వన
స్థలికి శరద్విధుద్యుతులధార శశాంక లసత్కిరీటతుం
దిలమగు కంపదానిసుకతిన్నెలఁ బేరిమిమీరుసొన్నపు
న్మలవిలుకానిరాణి యొగినాకనుఁదెన్నును దన్పుఁగావుతన్ 40

గుబ్బలయుబ్బుచే నగునకుంఠితగర్వముచేత వంగిపై
కుబ్బుసుధ న్గడున్జలువ నొప్పునగ న్దలనూని కంపదా
దిబ్బపయి న్నతంబు వసతిన్గని యెంతయుఁగీ_ర్తిఁగన్న యా
లిబ్బువెలంది బిడ్డని యలేశపుఁబున్నెపుఁబంటకు న్నతుల్ 41

తనమెయువన్నెచే మరకతప్రభ నీసునఁదోసి నాఖరాం
శు నికరచంద్రదీధితులఁ జోద్యముగా దివిషత్కి_రీటచుం
బనమునుసల్పి కాంచీఁదనపట్టుఁగఁబట్టి మృడాంకరత్నవే
శ్మ నమితదీపపుంగలిక మ_త్త మము న్విరియించుత న్వెసన్ 42

స్వరుచివిలాసజాలమున వారిదకాంతులనడ్డగించి శం
కరుని మనంబునందిముడఁగాఁ దరళత్వముఁగూర్చిసజ్జనో
త్క_ర నయనప్రమోదమిడి కల్గుటగిట్టుట లేకఁ గాంచికా
పరిసరమందుఁ గంపమునుబట్టని శంపయొకం డెసంగెడున్ 43

దరహసితంపునిగ్గుల సుధాగత ఫేనవిలాస మొప్పఁ దుం
డిరవిషయంబునం దెలమినించుచు నల్లనికల్వపూలదా
వరరుచి నప్పుచు న్జనుఁగవ న్గడువంగిన శాంకరేక్షణో
ద్ధుర సుకృతర్థిఁ బూగుములతో మదభీప్సితభూజ మొప్పుతన్ 44

కరుణార్ద్రాణిక ధారయాఁ గృపణధీకవాత్రమందు న్మహో
ద్ధుర తాపఘ్నము మొ్రక్కువారలకు నెందు న్వేదదీవ్యత్కి_రీ
ట రుచిస్ఫూర్జిత శేఖరోత్క_లిక గాఢస్నిగ్ధ ముక్కంటిపై
వరకాంచీపురఖేల హైమవతి దైవారు న్వచోదేవిమై 45

వలిమలదైన పున్నెములవాసి కవిత్వపుఁలచ్చిదుంప ని
స్తుల జనయిత్రి యెల్లరకు సూనశరధ్వజశాటి కంపకు
జ్జైలి కవతమ్మినిం బరిహాసింపఁగ మేటి పురాణి మూఁడుక
న్నులదొరదైన రాజ్యరమ నుత్య మమున్నత మోముతన్గృపన్

తాపింఛంబుల విచ్చుపూలదగునందంబంది మధ్యంబున
న్దోఁపన్లేమి స్తనద్వయీభరత నెంతో క్లాంతిగన్పట్టఁ దా
రాపత్యంకిత మౌళి సంపదగు తీరంబందు మే మెప్పుభూ
ధ్రాపత్యంబ! చరింతుమో సురనమస్యాప్తిన్ హరాధీనతన్ 47

నాదుమనంపుపెల్లుల ఘనత్వము నీయెడ నొప్పఁగాత సు
స్వాదుమృదూక్తివాహిని యజస్రముఁ గ్రాలుత మోముఁదమ్మి న
న్గాపనివైరిని జ్జడిమక్రమ్ముతఁ దగ్గనివగ్గయెప్పు న
న్నాదుతఁ గామలోచని దయాస్మృతిపాఱుత నాయెడన్లలిన్ 48

శ్రీమీనాక్షి! ద్విరేఫపాళిసుషమ న్నిక్షింపఁగాదక్షమౌ
నీమేలైన కటాక్షసంప్రసృతి మ్రందింపంగ నౌత న్విప
ద్గ్రామంబు న్వసమామకంబును వియద్గంగా తరంగప్రభ
న్వేమించందగు భవ్యవాగ్లహరియెంతే నౌత నామోమునన్ 49

వరకంపాతటభూవిహారిణి! కృపావత్త్రావకాలోకయు
గ్మరమీయంపుఁబ్రవాళ మెప్పుగుత నస్మద్రోగపూగఘ్నమౌ
చు రహీనాజ్ఞ యెదుటన్దమంబడఁపుమిచ్చో నొప్పమీయాచ్ఞన
క్కూరఁగామేశ్వరి! చేర్పుమమ్మ బుధలోకంబు న్ననున్బెద్దయన్

కాంచీపూర్వరవాసినీ ! కవుల నీకారుణ్యముఞ్జేసి భా
సించు న్మాధురిఁ దేనెమీఱుచును; నిస్సీమోరువాగ్ధాటి ని
ర్జించు న్దర్పకజిత్కపర్దమకుటీ శ్రీమత్కుటిన్గ్రాలు వే
గాంచత్తుంగతరంగగంగ నొగిఁ దానందు న్జయశ్రీపటిన్ 51

సిరినిడు;విద్యనిచ్చును;బ్రసిద్ధతరమ్ముయశమ్ముఁగూర్చు;భా
స్వరగుణులౌసుపుత్త్రులనొసంగును;నీకృప మ్రొక్కువారికో
పురమథనప్రియా ! వెసఁ బ్రభుత్వముముజ్జగమందనుగ్రహిం
చు రసభవత్పదప్రణతి సూదితకల్మష సల్పుసర్వమున్ 52

కంపకుఁజెంప భాస్వదనుకంప వినీలచలంబుఁ దేంట్లదా
జొంపము గెల్చుముంగురుల శోభిలి మ్రొక్కెడువారి చిత్తపుం
గంపమడంచి స్మేర మెసఁగ న్నిలయాదలఁగ్రాల శర్వదృ
క్సంపద దవ్వుపల్కులకు సానుమదీశుని భాగ్యమొప్పెడిన్ 53

అమృతస్రావముమాడ్కి మాధురిని శైత్యంబూని లేకుద్ది మే
ఘము మైశ్యామలమైన తావకకటాక్ష వ్రాతపాతంబు శీ
ఘ్రముగా నోహిమవత్సుతాక పురజిద్రాజ్ఞీ భవోత్పాతగీ
తమునన్శోకతమూకతన్జడత బాధన్గనన్ నాకిమ్మగిన్ 54

భవసంజ్ఞా నిగళోరుబంధనముల స్బర్వ్యాకులప్రజ్ఞలౌ
చు వెసన్స్రుక్కిన యంత మందులకు నిస్తుల్యాంధ్యముఁద్రుంచి కా
న్యవితానమ్మును గూర్చు సల్లతికఁ గంపాతీరసంచార మూఁ
డవులోకంబులతల్లి నెంతు మెద మారారాతిజీవాతువున్ 55

శ్యామకళావిలాసిత నికామపుటాదృతిఁగ్రాలు భవ్యవి
ద్యామయి ఘృష్టసన్మరకతాచ్ఛసమచ్ఛవి లీల ఘూలిచే
త్రోమణిఁగొన్న జాణ పదతోయరుహానతనాకకామినీ
స్తోమ తమస్సు మామకము దూర మొనర్చుతఁ గామకోటి తాఀ

అక్కట! యీయహంతయననౌ హరిణాంగనజ్ఞానసస్యపు
న్మొక్కను మెక్కఁదావకమును న్మృడురాణి! తటాలునఀ భవ
ద్దృక్కులచాలుల న్ప్రథత రేంద్రశిలావళి లేవఁగొట్టి పె
న్మక్కువఁబ్రోచుకోగదవె మాతరో! శీతనగాత్మజాతరో! 57

కామాక్షీ! పృథుజాడ్య నిర్హరణదక్ష త్వత్కటాక్షంబు ని
స్సీమంబై పశువేనిపై క్షణమువ్రాసి న్మూకుపైఁ బ్రాజ్ఞుపై !
వేమూర్ధన్యత వానికబ్బు జగతి న్వ్రతఘ్నముఖ్యు ల్నమ
స్తోమంబు న్గరకుట్మలీమకుటశీర్షు ల్సల్పువా ర్వానికిన్ 58

ఆధారీభవదబ్జషట్కమును నొయ్యందా విదారించి త
ద్వీధి న్నిర్వ్యారిధాన్యశూకమున కుద్దింజెంది పెన్దీప్తి ని
ర్గాధంబైన సుషుమ్నదా సరణి నశ్రాంతంబునుందిర్గు నా
త్మాధారోరుసుధార్ద్రఁ గాంతు మెదఁ గామాక్షిన్బరంధామమున్

పదపీఠంబులఁగాసురేట్ప్రముఖశుంభత్సత్కిరీటంబుల
న్మదముంగూర్చ్వనంబుఁగాఁ గవిజనాస్యానోక్తిగుంభంబుల
న్మ్రదిమాంచ న్మణిరాజిపాటలిమ శంపాలక్ష్మిని న్సల్పుచు
న్బొదలు న్సత్కవిబృందభాగ్యనిధి యొప్పుంగంపదా చెంగటన్

సేవింతు న్నళిచూడరమ్యాముఖి నీశిత్రి స్జలాపాంగఁ గుం
దావద్యస్మిత సుస్తనోరుభరనమ్రాంగి న్లసత్కుంతల
శ్రీవిత్రాసితభృంగఁ బంచశరశోచిష్కేశుఁగామారికెం
తేవెల్గించెడుజాణ సత్కవివచోహృష్టాత్మఁ గామేశ్వరిన్ 61

శ్రీరాజత్తనుకాంతుల న్జలదరాజిశ్రీలఁ దర్జించుచు
న్భూరిశ్రీయము లూరఁజేయుతెరువై స్ఫూర్జత్కవీట్కల్పమై
మారారాతికిఁగూర్చుతోడగుచుఁద్రుంపంజాలిపాపంబుల
న్గారుణ్యామృతసీమ యొందు సుతిలస్క న్నల్పుఁగాంచీపురిన్

చనుఁగవగొప్పచే గిరులచాతురి నొప్పచుఁ గన్నుదోయి వా
ర్జనులకుఁ బారిపంథ్యమును సల్పుచుఁగంపకుఱంగట న్జరిం
చును నవమేఘశైలిఁ దనుశోభఁ దిరంబుగ మోహపెట్టుచు
న్గొని తలఁగోకనైరి కృతిఁగొండొకచక్కనివిద్యహృద్యయై

కరుణకుజన్మభూమి పుఁగాంచిని లీల నెఱుంగు పెద్దమా
ల రుచిరలక్ష్మి జాడ్యవనులన్దవవహ్ని లసత్కవిత్వచా
తురులనుకోకిలంబులకుఁ దోరపుమావిపసందు నాదుక
న్దెఱుఁగున మాన్మథంబయిన నిస్తులవిద్య యొకం డెసంగుతక్

అమ్మా! నీదుసపాంగలీల వెసఁబాయంజేయుత న్నాదుదుః
ఖమ్ము న్మారకతంపుసేతువు భవాఖండాబ్ధి భక్తాళిక
చ్ఛమ్మామన్మథువై జయంతి కుముదాంచల్లీల కాంచీపురీ
యమ్మా పెన్నగశర్వచూడుకలకుఁగాలాఖ్యాంజనోత్కర్షమున్

వరకాంచీనగరీవిహారరసికా ! నైశంబె నీవో కటా
క్షరము ల్సల్పుత నాదుకాంక్షితమువీక న్నైర్వైరముద్రిన్స్వవి
స్ఫురదిందీవరమందుఁ జూపుచు మనోభూ రాజసామ్రాజ్యపు
న్సిరివాకొంచుయమీంద్రబంధతతి విచ్ఛేదింపదీక్షించుచున్ 66

కేనెఱికుద్దియనా మొగలిరేకును నీలపయోదమందు సం
ధానముఁ జేయుచు న్మెఱుపున న్మధులిట్స్రజము న్వెలార్చుచు
న్జ్ఞానగు హంసికారుతి లసత్కమలంబునఁ గ్రాలఁ జేయుచెం
తేనియఁ గంప చెంగట రహించుఁ గృపారమయొండునూత్నమై

తనమృదురీతిఁబల్లవవితానముఁజిత్రముగా నెదుర్చుచు
ర్విని నియతంబుగా సుకృతబృంద మనోరథపాళినించుచు
న్వననిధిఁగాకఁ గొండవలన న్జనినంది స్వతంత్రిత న్జరిం
చు నెఱిఁగలట్టి కాంచినగ చొక్కపుస్వర్ణశిఖద్రిమిచ్చుతన్

కెందమ్మిన్జలదంబు చెంతనటఁజక్కన్బ్రాపుబంధూకము
దుందివ్యన్నవకుందసూనరుచి నందున్శ్రీవ్యఫీణా స్వనం
బుం దైవారఁగఁ గాంచికానగరిఁ బెన్బన్నొంపు టేటొండు హే
లం దాశాంకర మైంద్రజాల ఘటనల్పశ్రీనిఁ జూపించెడున్ 69

ఓలగమైన వేలుపులనొప్పెడు నుప్పరమందుఁ జాతకా
శ్యాలయమున్నతంబెసఁగ నన్నముఁ గ్రన్ననఁగూర్చి సత్కవి
ట్పాళికిఁ గామధేనువయి పంచశరశ్రుతి సంప్రదాయమై
యోలిఁజరించుఁ గంపదగునొడ్డున మాతృదరస్మితంబహో 70

అవిరళమాకృప న్బొదలి యార్ద్రములై పృథులాస్థనిండి కం
జ విరచనన్జెలంగి కడుఁ జంచలత న్గని లీలదా విలా
స విభవమూని లక్ష్మికి నెసంగెడునిండ్లయి వన్నెచేవలా
చు వఱలుచూడ్కులన్నము విశుద్ధులసల్పుతఁగామకోటితా 71

తనతరళాక్షుల న్స్మరపతాకఁగదల్చెడుఁ గాంచికాపురిం
దనరుచు భక్తితోఁ దనపదంబు భజించెడువారిఁదన్పుఁ బ్రా
మినుకులవౌ ప్రబంధముల మేలగు మాహృదయాంబుజాళిచే
ననిశముఁ బూజ్యయౌఁ ద్రిజగదాదిమమాతకె వేతు మెంతయున్

పలుకుల కెంతొ దవ్వగు సుపర్వులదుఃఖపయోధిదాటఁగా
సలుపును మోహమన్విష కుజవ్రజ ఖండనకృత్కుఠారమౌఁ
జెలఁగెడుఁ బేర్మిఁగంపదగు చెంతఁ గవిస్తుతసచ్చరిత్రకీ
డుల నడఁగించుతల్లి నెపుడున్గొలుతున్మృడురాణిభక్తితో 73

చెడుగౌనట్టిస్వభావపున్గుటిలత న్జెండాడి నిస్తంద్రమై
నిడుపౌ సత్ప్రతిభ న్పదాశ్రితులకు న్నిండించి మేల్గొన్నపు
న్జడి నిండౌదయతో నొసంగుచు నజస్రంబొప్పఁదుండీరమ
న్పుడమి న్జంద్రజటాలుపైని రతినెప్డున్బ్రాని కామాక్షితా 74

దేన న్స్మరుధనుష్కుఁడౌ పురుషుఁ డుద్దీపించె గేస్త్రాచు నా
సూనాస్త్రాగమవైభవంబు లలిఁగాంచు న్దేనిదృక్కోణమం
దూను న్స్మజ్జగమేల జృంభణము నెంతో కింపచానుండు నె
ద్దానిన్దన్పఁగఁ గంపచెంప నొకయుద్దండంపుఁ దేజొప్పెడున్ 75

కామాక్షీ! శ్రితకామపూరణి! కలంకవ్రాతపుంజేవ నెం
తే మిన్నాజడిమ న్వెసన్గెడపి నన్నేలంగదే! ధన్యత
న్నామాటల్గనుఁగా తఁదేనెనుచికన్నన్మించి సన్నీతి జా
నా మంజూక్తులచాలు స్వార్ధునికి దీక్షై యొప్పనాకీఁగదే 76

సూనోద్యానము యోగిహృజ్జలరుహస్తోమంబు పీఠంబో య
న్యూనాంచన్మకరంద శీకరనికాయోపాత్తశైత్యంబు వే
దానీకోఃవగాంగభూతియగు దీవ్యత్కాంచియాఁబెట్టె యా
భేనోత్తంసునిరాణి యన్నమణి మాకిష్టార్థము ల్గార్చుతన్ 77

ఏకామ్రేశ్వరు నంఘ్రియుగ్మమున నెంతేధ్యానసన్ముద్రఁదా
నేకాంతంబునఁగొన్న యీయఖిలలోకైకప్రసూరత్న మ
స్తోకశ్రీమణిమచ్ఛ్రివోభరణ సంశోణీభవచ్ఛ్రోత్రి య
వ్యాకోచద్యువతాసుగుచ్ఛ తపమొయ్యంగొన్న బాలాంబయో

తనమందంబులు యానముల్గొడరి దంతాదంతిగా దంతిరా
జిని నిర్జింపఁగ మందహాసములదా చెన్నొంప మందారపు
ష్ప నికాయంపుమదంబు మన్మథమహీజన్మాంకురీభూత సు
స్తనయుగ్మాంచితవక్షయైయెసఁగునంతఃకాంచిఁ గామాక్షితాఁ

అందముఁజిందు నీదగువిహారము నేవిబుధాగ్ర్యులెల్ల వా
కొందురు తల్లి! త్ర్యంబకునకు న్సతిఁగా మహిషఘ్నిఁగా రమా
సుందరిఁగాఁ బుళిందపతిసుందరిభవ్యమతంగకన్యఁగా
సుందరమాతృక న్త్రిపురసుందరిఁగాఁ ద్రిపురాతిభైరవిన్ 80

సతతంబు న్స్రప మావిభూతికగుత న్సన్మౌనిరాణ్మానసా
తత ధాత్రీనటి కాంపతీర సదనోత్తంసస్థ దుర్మోహ సం
హృతి సద్దీక్షిత సర్వ దేహులకు నెష్టీశాని కామేశ్వరాం
కతలాసీన కృపాతిరేకభర శ్రీ కామాక్షి రక్షోఘ్నవై 81

పుట్టుకతో నె బీదతనమున్గాని లోకుల చూడ్కి కేవముం
బట్టఁగఁ జేయునట్టిఁడులు మాతరో! నీదగు వీక్షణంబుఁదా
మట్టి క్షణంబు పొంది నుడులందునఁ దేనెల తీపిదోఁప స్వా
రాట్టుని నెట్టు భూతియలర జ్జితమన్మథులై రహింపరే? 82

ఉబ్బినగుబ్బదోయిపయి నొప్పెడుసోకగు రైకఁజూచి త
బ్బిబ్బగు గిబ్బరాతునెదఁ బెద్దగఁబొంది భజించె నెంతయు
న్నిబ్బర మొప్ప మానులుగణింపఁగఁగాంచిక యోగిచిత్తముం
దబ్బిన భూరి చిత్కళ మదక్షిపథంబును బొందుటెన్నఁడో 83

కవివరచిత్తభూమి ననుకంపఁజరించుచుఁ గాంచికాపురీ
నివసనమూని లోకతతిని న్నతమోముచు మానసంపుఁదె
న్నునకెడమై మహాగుణగణోన్నతయా స్మరశాసనప్రియాం
గన యనిశంబు నాదయిన కన్గవకుం గనుపట్టుఁగావుతన్ 84

ధనములతో రమింప మబుధవ్రజము న్భజియింప మానమా
త్మను జపలత్వము న్భవకృతంబగునోగునకు న్దలంక మే
మనిశ మెడందనెంతయుఁ బ్రియంబును గాఁచినిఁగాంచుమారశా
సనరమణీ పదద్వయకిసాలముల న్భజియింతు మర్థిమై 85

మామకమా మనంబనెడుమత్తమహాగజ మెప్పుడున్దమ
స్తోమఘనాటవిన్దిరుగుఁ దూర్ణమె దానినిఁగాంచికాపురో
ద్దామ విహారసద్రసిక దర్పకజిత్ప్రియధర్మపత్ని నీ
క్షామయపాశపాళిఁ బరసంవి దనోకహమందుఁగట్టుతన్ 91

నీవేచండికవంబికా ! సతి ! భవానీ ! నీవెచాముండి వీ
వే విద్యాత్మిక వీవెయోగినివి నీవేశాంభవీప్రఖ్య వీ
వే వాసింబరమాత్మికాఖ్యఁగనె దీవేకామకోటీశివా
దీవేసూ విజయా!జయాఖ్యఁగను నిన్నేమందుమమ్మా ! యిఁకన్

జననీ ! పార్వతి ! యోపరా ! ప్రణతరక్షాదీక్షితా ! ప్రాతిభ
స్వనిధానప్రద ! శాశ్వతా ! త్రిజగదశ్రాంతాశ్రితా ! త్రీక్షణీ!
త్రినిరీక్షప్రియకామినీ ! త్రిపదవీధీసంగినీ ! చిత్కళా !
యనిశంబుంచుమి నీత్రిశక్తిమయుదివ్యద్యుతుఁ గామేక్షణీ ! 93

అనిశంబు న్విలసించుఁ గంపదరి దివ్యద్బుద్ధులౌ వారికె
వ్వను జేతోమధులిణ్మహోత్సవపుఁ బెంపుంగొల్పుచు న్సర్వసృ
ష్టి నిదానంబౌకచిత్సుమంజరి స్వయంసిద్ధోద్ధ సద్వైఖరీ
వనవీధింగొని సత్కృపామయ రసవ్యాప్తి న్గడు జల్లనై 94

చందురువంక చేఁ గడు నెసంగుకిరీటము గల్గువేల్పుపై
డెందముఁగొల్పి యాతనివడి న్లాలపించినమిన్న యోజగ
త్సుందరి ! యోరమా ! ప్రకటశుభ్రమరీచిసమాస్య ! సత్కృపా
మందరఘూరి న్నిజాశ్రిత సమాజముదన్పు నినున్భజించెదన్ 95

కనెదీవేజగ దేకమాత ! భువనౌఘుంబంతటి న్నైన్నపా
ఖనివై నీవెతదీయరక్షణమును న్గావింతు వీవే విలో
చన వహ్నిఖర ఖరకోపవై సకలవిశ్వంబు న్వెస న్వోల్తు; వీ
వె నెఱిన్గాంచివసింతు విజ్జగతి దేవీ ! నిత్యవై యెప్పుడున్ 96

చిన్మయిని న్బరావరవిచిన్మయిని న్సకలాచ్ఛహృన్మయి
సన్మయిని న్గుణత్రితయ శక్తిమయి న్త్రిజగన్మయి న్నుసం
విన్మయిని న్త్రిధామమయి వేదెసలందు నహర్నిశామయిన్
హృన్మహతి న్బరావరమయి న్దగనిల్పి భజింతు నెప్పుడున్ 97

కన్నులవన్నె శారద వికస్వరసారసము న్జయించి కే
శోన్నతకాంతిచేత ఘనయూథముఁ బాథముఁ జేర్చి భవ్యమై
చెన్నగురూపమూనిన యశేషజగజ్జననీ ! భవాని ! నా
కున్న జడత్వముందొలఁచి యోముమి జ్ఞానమొసంగియూఁతమై

నగగా నాతోగ తేనిఁదాల్చిన జగన్మాతా ! నతుల్నీకుఁ బా
పగణంబు న్వెసఁదుంపఁ గంపకడఁగొంప న్బొల్చునీకుంబ్రణా
మ గణంబమ్మరో!నిత్యరూప!సకలామ్నాయాభివేద్యా!నమ
స్సనుతన్నీకిదె పాశహృత్కర ! మృడార్ధాంగి! నమస్కారములే

సమరవిజయకోటీ ! సాధకానందధాటీ !
విమలసుగుణపేటీ ! వేశితోన్నిపవాటీ !
యమినుతపరిపాటీ ! హర్షితాజాండకోటీ !
యుమ ! గిరిశవధూటీ ! యోముమాకామకోటీ ! 100

శ్రీగురుదత్త సరస్వతి !
వాగమృతాసార విభవ వాసితసుమతీ !
నైగమశీర్షోక్తివిద
గ్ధ్యా ! గీర్వాణాంధ్ర కవిగణాభినుత కృతీ ! 101

ఉత్తమజీవయాత్రకృతియోజక ! దత్తపురాణకోశసం
విత్తపనీయకాంతిపరివేష్టిత సజ్జనలోక ! సద్గురూ
పాత్త సుధీమహాత్వ పరిపాక ! కృపాభరితాంతరా ! వదా
న్యోత్తమ ! దత్తయోగిపదయోజితచిత్త ! సుతత్త్వవిద్వరా !

కవిగణ గణనీయా ! కమ్రవా గ్భావనీయా !
శివపద జలజాతశ్లిష్ట చేతోంబుజాతా !
అవిరత కవితాభామాభిరామా ! స్మితాభా
ప్రవిశద ముఖపద్మా ! భద్ర విభ్రాజిసద్మా ! 103

♦ గద్యము ♦

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురు కరుణాసమాసాదిత ... శ్రీమద్భమిడి
పాట్యన్వయపయః పారావారరాకా సుధాకర ... విబుధ
జన విధేయ వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శర్మాభిధేయాంధ్రీ
కృతంబైన కామాక్షీ స్తుతి యందలి స్తుతి
శతకము పూర్ణము.

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తి సద్గురు వరార్పితమస్తు

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తయే నమః

శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి

కటాక్ష శతకము

శ్రీ పురుషోత్తమకృత మం
త్రోప్రాప్తి ఫలావతార ! యుక్త్యాంతర ! ము
ద్దీపిత ! వినుమిప్పు డప
ర్ణాపాంగ స్తవము దక్షిణామూర్తిగురూ !

శ్రీకాంచీనగరీప్రదేశముల శైశిర్యంబునందింపనై
మూకత్వంబుగలారి కేని రససంపూర్ణంపుఁబెన్నైత నీ
నై కళ్యాణకరంబునై నెగడు నేకామేశకాంతా కృపా
లోకానీకముల న్విమోహమునునల్పుం ద్రుంపఁగీర్తించెదన్ 1

గణుతికి నెక్కునమ్మరో ! జగంబులలో మమతాపిశాచ మో
క్షణములు నింద్రనీలమణికాంతుల దిద్దఁగ దక్షము ల్విచ
క్షణములు సత్కృపస్సృతజగత్త్రయరక్షణము ల్భవన్నిరీ
క్షణములు కామకోటి ! పృథుకారుణికా ! సతమున్జయంబునన్

అనిశ మనంగతంత్రవిధులందున నేరుపుఁజూపు నెవ్వి ? యే
వి నిరతమోదమంద పరివేపితమంథరము ? ల్భ్రూయుగా
వని నెవిచేరి కొట్టెడి భవానిరో యట్టి భవత్కటాక్ష పా
వన సునిరీక్షణంబు లవి వాసి మెయి న్దరళత్వమాడెడిన్ 3

అందపు మందహాసమున నంకితమౌటవిచిత్రమై కృపా
మంద రసాతివేల్లిత సమందతరంగితమై రవంతగాఁ
జెందినకుంచితంబున లసించెడు నీదగువీక్షితంబుచేఁ
జందురుదాల్పు రాణి ! ననుఁజల్లఁగఁజూడుము కామలోచనీ !

అర్జునున కెప్పుడంది సాహాయ్యకంబు
భీమునెద లేనగవుచేతఁ బ్రీతినింపి
చేరుఁ గామాక్షి ! పాండవసేనయట్లు
కర్ణసవిధంబు నీకటాక్షరమ యౌర ! 5

కామాక్షీ ! మృదులంబు తావకకటాక్షం బన్న రేరాక ది
క్షౌమంబందున నల్లచీఁకటుల తేజం గొల్పుచు న్నామకీ
నామేయోత్పరిపాకమన్ రవికి వే యస్తత్వమున్గూర్చి ని
త్యామోదంబను నిండుచందురుని నొయ్యన్ రాజిలన్జేయుతన్

అమ్మా!కమ్మలఁబొల్చుముత్తెముల కాంత్యంకూరము ల్దంతయు
గ్మమ్మందారుచులై తగన్గరుణయు న్మావంతుల న్మేటిహ
ర్షమ్మొప్పన్బయి నెక్కఁగా నెగడు యుష్మత్సత్కటాక్ష ద్విపేం
ద్రమ్మస్మత్ప్రకటాశుభద్రుమమునిర్దాక్షిణ్యత న్గూల్చుతన్ 7

తన పెన్నిడను ముజ్జగంబుల పరీతాపంబుమాపంగనై
పెనుజూకాలఁజెలంగు భవ్యమణిరుగ్బృందంబులన్ లేఁజిగు
ళ్లను రాజిల్లుచు సత్కృపాఖ్యము ననల్పంబు న్మరందంబునె
ప్తను గామాక్షి!కటాక్షకల్పతరు వొప్పుంజిమ్ముచున్నిదహో !

మణిమత్కుండలరాగశోకనదరుజ్మాన్యంబు సూర్యాశ్రియ
ప్రణయంబైన భవత్కటాక్ష యమునా ప్రఖ్యాపగారత్న మ
మ్మణి ! కామాక్షి! శివాస్యకాంతిసరి తాంపత్యాంకము న్దానవా
రణమై వేగముతోడఁజేరుచుఁ గడుఁ రాజిల్లు నశ్రాంతముఁ 9

ఏపుణాత్మనిఁబక్షపాతమున నెంతేఁ బేర్మి నీవీక్షణా
స్వాపస్తుత్య విలాసభాసురకలా వామాక్షి తాఁబొందు ? ము
క్త్యాపీన స్తని వానినే యపుడె కామాక్షి ! వరించు న్ప్రియం
బేపారంగ; నఘాట నిర్వారకు నెంతే నైకమత్యంబహో ! 10

మరుదనుకూలభావగతి మానుగ నెల్లపుడంది భూరిలతా
మరవిభు కార్మకాంచితయు మంజులసార్ద్రియు నొచు నీలకం
ధర హృదయోత్సవంబును బొనర్చెడు నీదుకటాక్షమాల శాం
కరి ! నవమేఘమాలయుటు క్రాలుఁ గరంబును గాంచి కేశ్వగీ

ఓ కామాక్షి ! భవత్కటాక్షరుచి తానొప్పంగడుంజుమ్ము స్మే
రాకారంబగు గాంగవారి యమునాఖ్యావాహినిన్బోలి యా
శ్రీకంఠాతివిశాల వక్షమున వాసిన్జెందు నీలోత్పలా
స్తోకస్రక్కటు వక్త్రకు కస్రరసియందు న్నైవలాళిన్బలెఁ 12

తొలిపున్నెంబునఁజేసి నాల్కపొలమందు న్బద్దలానంగఁ గం
దళితంబుల్ శుభసూక్తి భూరిలహరీద్ధప్రక్రియోపేత స
త్కలమాంకూరము లోజగజ్జనని యో కామాక్షి ! మాకింకనీ
విలసచ్ఛ్రీమ దపాంగపాతమున నుర్వి న్బండినిండారుతఁ 13

శ్రుతివీధీక్రమజాగరూకతను గాంచు న్దా స్వభావంబుచే
నతిచాంచల్యమునూనియుండి మలినత్వాస్థానమైకూడఁ బా
ర్వతి ! నీసత్కరుణాకటాక్షము విచిత్రంబౌఁగదా భక్తితో
నతులావారలకున్ రయంబున నె సంధానించుఁగైవల్యమున్ 14

విరులతూపులవాని జీవింపఁజేయ
బుడుత నెలఁదాల్పు వేల్పును మోహపెట్ట
జృంభిత మమత్వదుర్గ్రహ స్తంభనమున
నమ్మ ! నీవీక్షయౌఁ బరమౌషధంబు 15

కామాక్షీ ! భవదీయ చంచలకటాక్షంబన్న పాశంబు తాఁ
గామద్వేషిమనంబుఁ గట్టుపని దక్షంబయ్యు నిన్గొల్చుస
ద్ధీమత్సంతతి సర్వబంధములఁ బృధ్వి న్దాఁకుమాత్రాననే
వే మాయించెడునంట చిత్రమిది దేవీ ! కామకోటీశ్వరీ ! 16

కడురాగంబుఁ బురారికి న్వెసఁబొసంగ న్జేయుచు న్నీలమై
పాడవౌభక్తి నరాళికి న్దృఢము నెప్డుంగూర్పనై లోలమై
వడిసామ్యంబును మ్రొక్కువారలకుఁ బర్వ న్జేయుచు న్వక్రమై
పడినాపై నటియించుత న్ద్వదమలాపాంగంబు కామాక్షి ! తా

క్షితిరక్షోపకృతింబొనర్చుచుఁ గృపాశ్రీనొప్పి శ్రీరాముమై
శ్రితమై దేహ్యనిశానురక్తిఁగని వాసి న్గుంచిత భ్రూధను
ర్యుతమై సంతతము న్జెలంగు భవదీయోద్యత్కృపాపాంగ మో
ముతఁ గామాక్షి ! విపత్తులన్దొలఁచి మమ్ము న్గామకోటీశ్వరీ

శివనేత్రంబున శోషితంబయిన యాశృంగారబీజీయ మై
భవ మిర్విన్మోలకెత్తఁ బ్రేమజలసంప్లావార్ద్రమై రమ్యమై
స్తవనీయంబయి వాసినింగనిన కేదారంబుఁగానెంతు నో
శివవామాంకనివాసినీ! జనని! నీశ్రీదృక్ప్రసారంబునున్ 19

భూరిమహత్త్వశేవధిగఁ బొల్చి యలంఘ్యసమున్నత స్వసం
స్కార సమాఖ్యవింధ్యగిరిఁ జాపఁగ నేలకుఁబట్టఁజేయఁగా
నేరుపుఁజూపు కాంచిపుర నేత్రనిరీక్షణ కుంభసంభవుం
డౌర! పురారిధైర్యమను నంబుధి నంతయు నాచమించెడిన్

భగవతి! యొప్పునీదగు నపాంగ గణంబులమాల చల్లనై
నెగడి సుధాప్రవృష్టిని వినీలనవస్ఫుర దుత్పలాప్తత
న్దగి మధురస్వభావ కలితంబగుచు న్స్ఫుత తారకాప్తియై
యొగిశివుమేనియాశ్రయమునూనుచుఁజంద్రికయైయజస్రమున్

కమలవనంబుఁబోలెఁ గడుఁగంటకరాజినెసంగుచు న్మనో
జ్ఞ మయిన మారసూదనుని కాయము నీదునపాంగమాల యు
మ్మ! మిగులఁగోమలచ్ఛవి సమన్వితమై యనిశంబుఁ బక్షపా
త మెనసి భృంగినా నలుపుఁ దాఁదమిఁజుంబనమున్మహేశ్వరీ! 22

కామాక్షీ! నీదగు వీ
క్షామాల సపక్షపాతగాఁ గంటకయు
క్తామరస వనము నళివలె
సోమకలాభరణు మేనుఁ జుంబించుఁదమిన్ 22

నెఱులవన్నియయ నెడు చాందినికిఁగ్రిందఁ
కుండల మణిప్రభా దీప మండితమగు
తావక కటాక్ష రుచిరంగ తలమునందుఁ
నాడుఁ గామాక్షి ! కృపయను నాటవెలఁది 23

ఎంతయుశీతలంబయి యహీనము విభ్రమమూని కందమై
కంతు విలాససంపద కఖండ కృపారసపుంబ్రవాహమై
సంతత మందహాసమున జానగు నక్షుల సంప్రరోహము
న్నంతుగ నాడుచంచలత మానిపి యుంచుతఁ గామకోటితాఁ

శ్రీమీఱ న్ద్రిప రక్తితీవియల వాసింబూని యూఃపంగశ్రీ
కామాక్షీ ! కడుమందరంబుఁ ద్వదపాంగ శ్రేణియ న్నోల నా
సోమో త్తంసునిచూడ్కి యల్లనమహౌత్సుక్యంబుతో నెక్కొతా
భూమానందము మాటిమాటికిని నెప్డుం బొందుచుండుంగదే 25

సుందరసౌధమౌఁ ద్రిపురసుందరి యిందుకిరీటు మేను సు
స్పంది మహాకృపాలహరి భవ్యవిహార సరోవరంబు సం
క్రందనముఖ్యులెల్ల రరిగాపులు విశ్వముసర్వమెప్డు నో
మం దగునట్టి దెన్నదరమా ! భవదీక్షణసార్వభౌమతా 26

పలుకులలేమయమ్మరో ! శుభప్రద వెంటఁజరించునెప్డు నా
కలుములరాణి భ్రూలతకుఁగ్రైవసమై పనిసల్పెడి న్జగం
బులుకలవెల్ల నిల్లగును బొల్పగు రూపము ముజ్జగంపుఁగ
న్నులకమృతంబె నీదగు మనోజ్ఞకటాక్ష సమీక్షయున్న చోన్

కామాక్షీ ! ధృతి వార్ధియందుఁ గడుమగ్నంబైన యాశంభుచే
తో మత్స్యంబును గంతుదాశకుఁడుఁ దోడ్తో నీ కటాక్షాభిధం
బౌ మేలౌ పెనుజాలసాధనముచే నత్యంతచాతుర్య సు
శ్రీ మీఱంగను బట్టి కైకొనెడి గౌరీ ! కామకోటీశ్వరీ ! 28

జ్ఞానాబ్జాకరము న్గడున్గలఁచి శంకన్దక్కి నా డెందము
న్కాన స్వైన్మద మొప్పఁగాఁ దిరుగు నీగాఢోరు జాడ్యాభిధా
నానూన ద్విరదంబు వేగఁ గుటిలంబౌ నగ్రసీమంబునన్
జానౌ నీదు కటాక్షమన్న సృణిఁ గుంచన్జూడు కామేశ్వరీ ! 29

లలితములై గుముల్కొను విలాసముల న్జననీ భవత్కటా
క్ష లసదమంద కుంజమునఁ జయ్యనఁ బెన్కృపయన్న సింగ ము
త్తలముగ లేచి నాదుపృథుతాపద మోహమృగవ్రజంబు ద
వ్వులకొగిఁ బాఱఁదోలుత శివున్వశుఁ జేసిన కామలోచనీ ! 30

విరియు తొగన్జెలంగెడు ఛవి న్వెసదొంగిలి పొల్పుఁ గాంచి స్నే
హ రస సమార్ద్రమైన భవదచ్ఛకటాక్ష కృపాణవల్లి మా
తరొ ! మకరధ్వజుం డితఁ డతంద్రితఁ గైకొని మున్నుతన్నుఁ గె
ల్చి రహినిఁ గన్న యున్నతుని చెచ్చెరఁ గెల్వఁగఁ గౌరి త్రిప్పెడిన్

సతము న్మౌనుల శ్రౌతమాసరణి సంచారంబును జేయుచు
న్స్మృతిమార్గంబును బట్టి పొల్చెడు భవచ్ఛ్రీదృష్టిపాతం బదె
ట్లతికౌటిల్యమునన్ స్థిరత్వమును వజ్ఞానీకరుగ్వ్రాత చో
రతనుం బూని రహించెనో ? తలఁప నిర్వాణేశి! కామేశ్వరీ !32

శ్రుతి పరిచయంబునందు సంతతమును న్యా
తించుచును దన చెంత వసించుశక్తి
వెలయు నీలాంబుజనికి నీవీక్షణగురుఁ
డంబ ! కాళిమ సాంప్రదాయంబు నేర్పు 33

చిఱునగవన్ననుర్వేలు విశేషముగాఁ దగగుత్తులై నిరం
తరము రహించునానన ఘనద్యుతి సంచయ వార్ధిలోనఁబ
ల్మరుఁ దిరుగాడి యాత్రిపురమర్దను లోచనలక్ష్మి నీదువి
స్ఫురిత కటాక్షసేతువును బొంది ప్రహృష్టయగు న్మహేశ్వరీ !

కామాక్షీ ! త్రిపురాతిసుందరి ! త్వదీక్షాలక్ష్మి తా శ్యామయై
భూమస్ఫూర్జిత తారకాంతియగుచు న్బాలాప స్మితజ్యోత్స్నచే
నేమాడ్కి న్నలువు జ్జకోరములతో నిందీవరౌఘంబుతో
నోమాతా!యనిశంబు స్పర్ధఁగదునోహో!యిద్దియాశ్చర్యమా

అమ్మ ! కామాక్షి ! యెనయు సామ్యమ్మునెపుడు
నరయ నీవీక్షణంబుఁ గాలాంజనంబుఁ
దొలుతటిది పొందనోఁ దిగ్రిణేత్రున కొకనికె
సులభమా నన్యమెల్ల కన్నులకు జగతి 36

స్మరవహ్ని కెన్న ధూమాం
కురమా నీకనులదౌ నకుంఠితరుచి చా
తురి కామకోటి పీఠే
శ్వరి ! విధుధరు ముక్కనులకొసంగు ముదమహో 37

ఇమ్మహిం నీకృపేక్షణ మదించుక తాఁకఁగఁబోవునప్డె యో
యమ్మ క్షణంబునన్మూఁడగు నాతని మూఁగనునే స్మరించు లో
క మ్మఖిలంబుఁజూడఁ దిమకమ్మునఁబల్కు వెలంది సర్వవి
త్త్వమ్మనినింతికీర్తిసతి వాసిస్వయంవృతి మాల్యయుక్తిగన్ 38

పరితాపమ్మనడంచు నీదుకరుణాపాంగంబు కామాక్షి పు
ష్కరమున్ గ్రిందుగఁ జేయుఁజు మ్మసిత మేఘమ్మట్లుగాఁగానియ
మ్మరొ మేఘమ్ము క్షణప్రభాసఖమెయా మాన్య త్వదీయేక్షణ
మ్మది మోదావహమౌ నజస్రరుచిఁ జేయు స్సర్వలోకంబులన్

గురువర్యామిత సత్ప్రసాదమది బాగుంగూర్ప సాహాయ్యమై
వరలన్మానత్మము దుర్గమంబునగు నిర్వాణాధ్వమందే చరిం
చు రహింగన్నయతండు పెన్గరుణ సంచుంగాంచు నీవీక్షణో
ద్ధుర యష్టిం గొని పంకమట్టి భవమందుం గ్రుంగఁడో శాంకరీ 40

కామాక్షీ కడుఁజిత్రమౌ నిది భవత్కటాక్ష భవ్యచ్ఛవి
స్తోమాభిఖ్య మహేంద్రనీలమణి విస్ఫూర్జద్ఘనస్తంభమం
దే మత్తంబగు నాదుచిత్తగజ మెంతే భక్తిపాశాళిచే
నీపై బద్ధమునయ్యు స్తంభమును నట్లెబంధమున్వీడెడిన్ 41

తానలుపయ్యుఁ గాటుకసతంబువహించియుఁబై నిసర్గత
జ్ఞానయి చంచలత్వమునసల్పెడునంట భవత్కటాక్ష మం
బా నిరతంబు భక్తహృదయంబుల నిర్మలరీత్యనంజన
త్వానిశ సుస్థిరత్వముల నద్దిరచిత్రము కాంచికేశ్వరీ 42

దరహాసంబులు పూలగుత్తులుగ రత్నప్రోల్లసత్కుండల
స్ఫురణంబు ల్నవపల్లవంబులుగ సొంపుంగాంచి కాంచీపురీ
శ్వరి శైశిర్యము దిక్కులంబఱపి దివ్య త్త్వత్కటాక్షప్రభో
త్కర మొప్పుం గరుణామృగీనయన కుద్యానంబుగా నెప్పుడున్

నీదుకటాక్షమన్న హరినీలమణివ్రజసింహపీఠిన
త్యాదృతి నాశ్రయించిన ఝషాంకునిఁ బట్టముఁగట్టుమంగళా
పాదకమా విధి న్బొనరుప న్మణికుండలకాంతి శర్వస
మ్మోదిని! యానివాళి మహపుద్దతి నెత్తిన దీపమాలమై 44

యాక్షత లేకయొప్పు నపరోక్షితమై సుజనాళిచేత మం
దాక్షితమై యజస్రశివదంబయి కర్మతమశ్ఛయార్కమై
వీక్షితమమ్మ తావకము వే మధుపోద్ధతిచోరమౌచుఁ గా
మాక్షి క్షణంబు దాన నను నాదృతితోఁ దడుపంగ దేయిఁకన్ 45

ప్రేమధునీయ నీరమున బ్రీతినిమజ్జనమాచరించి యు
క్తామల మందహాస సుషమాభిధభూతి విలేపనప్రభం
బై మణికుండలద్యుతిచయంబులచే జటిలత్వమంది కాం
చీమణి! దృష్టిపాతము భజించెడుశంభునె తావకంబహో 46

కైవల్యంబిడనై కృపారసపుఁగైంకర్యంబునుంగాంచి శో
భా విస్ఫూర్జితమై స్వభక్తతతికి న్భద్రప్రదంబై మహో
దేవు న్వో పరతంత్రుఁగాసలిపి సందీపించు నీసత్కటా
క్షా వేలద్యుతి కోజగజ్జనని! కామాక్షీ! నతు ల్సల్పెదన్ 47

మాతా! యామకరధ్వజప్రభుని సామ్రాజ్యోత్సవంబందు సు
శ్రీతోడ న్దగి యూఁగుముంగురులరాజి న్దోరణంబొప్పగాఁ
స్ఫీతశ్రీక సితేతరోత్పలముల న్జైనొప్పెందు సన్మాలికా
చాతుర్యంబును గాంచు నీదు చలదంచద్వీక్ష కామేశ్వరీ! 4

వజలు కురులద్దైనవన్నెయ స్వీఁకటిఁ
గ్రమ్మఁబడిన త్రోవ నమ్మ! నీదు
చూడ్కి నడచు వినతశూలిక్కై యల్లనఁ
జాటుచోటున కభిసారిక యటు 4

అమ్మా! నీదునపాంగలక్ష్మి యవగాహక్రీడకై వ్రీడయ
న్గొమ్మ న్దోఁడుగఁబూని శంభుగళరుగ్వ్యాధాఖ్యమా నాఁచుచేఁ
గ్రమ్మంగాఁబడు కాంతియన్సరసి నో కామాక్షి! యక్షీణమా
సమ్మోదమ్మున నాశ్రయించెడిని నశ్రాంతంబు కామేశ్వరీ 5

మమతన్జెందెడు నీకటాక్షమును కర్ణందీశ్వగుండమ్మ! ని
త్యము శ్రుత్యంతతలానుషంగమును సంధానించుచు న్బద్మరా
గ మణిస్ఫూర్జిత కుండలాంశుచయము న్గాషాయవస్త్రంబు సి
ద్ధముగాఁ దాలిచి యెంతయే నెసఁగు నీతం డెష్ఫుఁగా వేశ్వరీ! 5

ఇంద్రనీలోపలంబు రాయియె తలంప
వాడు నీలోత్పలంబు దినంబులందు
మేఘగత మేచకతయొ నైమిత్తికంబె
లేదు నీచూడ్కిసిరికిఁ బోలిక మహేశి! 5

శృంగారంపువిలాస మెంతయును భాసింపంగ లజ్జాఢ్యయా
చుం గాటంబుగ నాసదాకొనను సంచుంగన్న ము త్తెంపు వ
న్నెం గించిద్ధసితంబొనర్చునదియై నీశ్యామపీఠాభ ది
గ్గ్రింగచ్చెలుని మోముఁ జుంబనముఁ జక్కన్సల్పుఁగామేశ్వరీ!

చలువతనంబుచే సతముఁ జందు్రపదంబులఁ దూలనాడి పె
న్కలహముఁదమ్మితోఁడుత నొనర్చెను నీదుకటాక్షపాత మే
లలి నసితోత్పలంబున కిల న్మదుపంబునకుద్దిగాఁగ వి
జ్ఞు లెదఁ దలంచువారు చలిగుబ్బలికూరిమిపట్టి! శాంకరీ! 54

అందపు మోవివన్నెల చయంబనువిదు్రమపాళిఁ గ్రాలి కాం
తిం దగు భ్రూలతోర్మివితతి న్వెలసిల్లెడు నాననప్రభా
బ్ధిం దరుణేందుశేఖరుని దేవి! త్వదీయకటాక్షమొప్పు వా
రిం దగనింపుకోఁ బయిఁజరించెడు నీలపయోదమోయనన్ 55

శ్రవణ కుండలమణుల కెజ్జివడి మంద
హాస రుచులకుఁ దెల్లనై యమ్మ! నీ య
సితకటాక్షపంక్తి చెలంగుఁ జివురులు విరి
మల్లియ లెలర్చు నీలాబ్జమాల వోలె 56

చల్లని పెన్నుపారస లసత్తర నిర్ఝరవారిఁగూడి రం
జిల్లిన పక్ష్మలంపురుచిచేఁ దగునీదు నపాంగమాల యో
తల్లి! పురారిగోవరవితానము దూర్వలదైనపట్టుగా
నెల్లపుడుం గనుంగొన రహించెడుఁ గాంచిపురీకుటుంబినీ! 57

చెలఁగెడు నల్లకల్వలరుచిం గలమేలిమిలాఁగి పెన్దమః
కలనమడంచి దోషల జగంబులకొ జడతన్దొలంచి భా
సిలెడు త్వదీయవీక్షణపుఁజెల్వము వేకువయై మదీయహృ
జ్జలజమును న్వికస్వరము సల్పుతయెప్పుడుఁగామలోచనీ ! 58

సిరితమ్ముఁదాల్పు చూడ్కికి
నెఱిమోహముఁగూర్చు నీ వినీల కటాక్షాం
కుర మెటు ప్రత్యఙ్ముఖతన్
స్థిరమగా మునివీక్ష నెసఁగఁజేసెడి నంబా 59

అని నీవీక్షణకాంతికోడి జగదంబా ! యుల్ల నీలోత్పలం
బనిశంబు న్విగతాభిమానమయి నీవౌ వీనుల న్బ్రాపణం
బను వ్యాజంబునఁజెంతఁజేరి యభయం బర్థించుచు న్బాదవా
ర్జని యుగ్మాభిముఖంబునై నిలుచు నిచ్చ ల్కాంచికాధీశ్వరీ

అద్దిరనీదు చంచలదృగంచల విభ్రమ మంబ ! కంతునిం
బెద్దఁగఁజేయనండయయి బేసికను ల్గలవాని ధైర్యమున్
రుద్దుచు రాగబంధ మెదరూఢముగానొనరించు సల్పుఁజు
మ్మద్దియె మానిపాళికి దయ న్విపరీతతఁ గామలోచనా 61

(శ్రీ)కామేశియొనర్చుఁ దేజుసభ వాసి స్తీక్ష్ణమహాబుద్ధి న
స్తోకంబై తగఁ దేనెవాకయటు విస్ఫూర్జ ద్వచోవైఖరి
న్నీకు న్భక్తి నొకప్పుడే నెఱఁగునేని జ్జంతు వద్దానికి
న్బ్రాకట్యంపుసిరి న్నతంబు క్షణమాత్ర న్ద్వత్సమీక్షాప్తియే

నీరదమాల లోకజననీ ! కనకున్నె జలానుషంగము?
న్ధారుణిఁ దేంట్లచాలు నెడఁద న్గను వక్రత నందకుండునే
యోరిమితోఁ గళిందసుతయు న్వహియింపదె భంగయుక్తి నీ
చారుకటాక్షలక్ష్మి ధ్రువసంస్థితిని న్గన దో మహేశ్వరీ ! 63

పెనుమోహంబను దుంప నంకురితమై పెంపైన కార్పణ్యపు
న్ఘనపూరంపు రసంబునం బెరిగి తుంగంబైన నాయీ భవం
బననా పెన్విషభూరుహంబును హిమాహార్యాత్మజా ! నీకటా
క్ష నిశాతోరు కుఠారధార వెసఁదా ఖండించుత న్శాంకరీ !

ఘోరభవాఖ్యరోగమునకుం దగునట్టి చికిత్సకై వెస
న్జేరి భజించి వేఁడి కృపఁజెన్నగు దేశిక సత్కటాక్షవై
ద్యోద్ధతర ప్రసాదమున నో పరమేశ్వరి ! యంపుఁబుణ్యావి
స్తారముగల్గువాఁ డెనయుఁదాఁద్వదపాంగ మహౌషధంబిలన్

ఎంతయుఁజల్లనయ్యు జనయిత్రిరో నీదుకటాక్ష మద్ది దు
ర్దాంతముఁ గాలకూటవిష దావము నేని తృణీకరించు చొ
క్కంతయు శాంతిని న్గనని యిందుకళాధరు నెమ్మనంబు న
త్యంతము మోహపెట్టునట యక్కజమానిది కామలోచనీ 66

గురుకరుణాంకురంబు సమకూడ నయమ్మన నాశ్రయించి ని
బ్బరమునఁ బెన్దపో నియమపాళులచేఁ బృథు పాశబంధనో
త్కరముల నేర్చి పెద్దలు దురితంబుగ నీదు కటాక్షమన్న యం
బర గృహమందు సౌఖ్యము సమంబగుబుద్ధి గమింతురంబికా.

సాకూతాచ్ఛవచస్సమేత దరహాసహ్రీకనత్ప్రేమతో
నేకంబై తగు నీకటాక్షమునఁ గాంచీశాని! కామాక్షి! ని
ర్భీకుండై యొగి మారవీరుఁడు పురుశ్రీగణ్య సామ్రాజ్యపు
ష్టాక స్త్రీయ విరోధిపైఁ బరపి యోడన్జేసి దీపించెడిన్ 68

ఘనమా విభ్రమపుం బలంబునకు నోకంబైన యుష్మత్కటా
క్ష నితాంతోన్నత వీరుఁ డోజననిభ్రూచాపంబున న్వంచలీ
లనె తాసల్పి శశాంకశేఖరు ననల్పంబైన యర్ధాంగరా
జ్య నుతశ్రీ సుఖలబ్ధి నీవశముగా సల్పెంగదా శాంకరీ! 69

కామాంకూరచయైక వాసమగు చెక్కాలంబునుం గ్రాలు నీ
శ్రీమ ద్వీక్షణపాతమీావృత ధరిత్రి న్భక్తహృత్కామిత
స్తోమంబు న్దగ రాగయుక్తమయి మంతుంగాంచి కామాక్షి తా
నేమాడ్కి న్బ్రకటీకరించునో మహార్ష శాళి వైరాగ్యమున్ 70

శాళిమమదాన నీకటాక్ష మెపుడుఁ గల
హించుఁ గాలాభ్రములతో మహేశ్వరి! కడుఁ
గాని దానినె కాంచి యుత్కంఠనీల
కంఠుఁడు రమించు సతము నిక్కముగ నౌర! 71

మేచకకాంతితోడ నెలమింగను యుష్మదపాంగకేకి కం
పాచరి! తాఁ ద్రిలోచనుని మాన్మథతాప విమోహసంతమో
భ్రాచితిచేఁ బ్రహృష్టునిగ నమ్మరో! సల్పుచు మత్కకర్మచ
ర్మాచిత సర్పసంచయము మ్రింగఁగఁ జేయుతఁ గామలోచనీ!

అమ్మా ! నీదగునక్షిపాతము మహేశాలోకసంబంధు సం
దమ్మా పద్మమటుల్ సతమ్మును ననూనప్రేమయుక్తి న్వికా
సమ్ముంగూర్చును ఘనప్రమం దలఘులజ్జాభారమున్న ద్ద్రియా
మమ్మట్లు ల్లుకుళింపఁజేసెడినిజమ్మా ! కాంచికాధీశ్వరీ! 73

మూకుండొప్పను వాక్ప్రభుండయి కురూపుండైనవాఁడున్ రతీ
ట్ప్రకట్యంబుఁగను న్వాగీశతయెలర్ప న్గింపచానుండు నో
యేకామేశ్వరురాణి ! వాల్చెదుఁ ద్వదీయేజ త్సులీలోర్మ్మిళా
లోకశ్రీప్రసరించు నాతృటినె త్రైలోక్యేశి ! కాంచీశ్వరీ ! 74

నల్లనివై నముంగురులనంగను భృంగములౌ మనోజ్ఞమై
చెల్లెడు నాసఁగూడి విలసిల్లెడుముత్తెపువన్నెదుంపఁ జొ
త్తిల్లుబిసాంకురంబగుచుఁ దేజరిలున్మకరందమాఁగృపా
భ్యుల్లసనంబుఁదల్లిరో ! పయోజమె నీనయనంబు శాంభవీ ! 75

అవనిన్వేగమె కాంక్ష్యమాణఫలమీయ న్సర్వదాదక్షమౌ
భవదీయేక్షణ కామధేనువర సంపర్కాననేయార ! శాం
భవి ! పాశంబులకట్లఁబాసి పశుతన్వ్యశంబుగాపీడు దే
హివితానంబు నిజంబుగా జనని యోయేకామ్రనాథేశ్వరీ! 76

ఘనసంసారకృతి వ్రజీయ పరిపాకంబూను మర్త్యవ్రజం
బునకు న్నిక్కిలి శీతలంబులయి యింపుంగూర్చు నీచూడ్కులో
జననీ ! మాటికిమాటి కింధన సమాజంబట్లు కామారినే
మ్మునమందు న్మదనాగ్ని నెక్కొలుపుఁ గామప్రేక్షణీ ! శాంకరీ!

సతము న్స్వైరమరసాబ్ధిఁగ్రుంకులిడి యుచ్చల్ వొల్చు నీవీక్షణ
ప్రతతు ల్శాంకరి! కామకోటి! పరిశుభ్రజ్యోత్స్నలౌ జందనా
తతపంకంబులగు న్నవాక్షిక లసద్ధామంబులౌ శీతలాం
చిత సౌగంధ్య జలప్రసేచకత వాసించెందుఁ జిత్రంబుగన్ 78

వరకాంచీనగరీ విహారరసికా! వైశంబె కాలాంజనం
పు రహి న్స్వాంచిత కాంతిచే నెదిరి యాపుష్పేషుమ త్తంత్ర భా
సుర సంస్తవ్య కలానుభావమున సంచుంగాంచి దోషార్తిత
స్ఫురమౌ నీకరుణాకటాక్షమును నింకన్నాపయి న్గొల్పవే 79

కాంచుమిముంచుకంతననుఁ గామమదేభవిముహ్యమాన చే
తోంచితుఁడై యనారతము నామ్రమహీరుహమూలమందు భా
సించెడు వేల్పుకింపయి లసించెడు నీదుదృగంచలంబుచేఁ
గాంచిపురీవిభూషణి! జగజ్జననీ! శ్రితకామపూరణీ! 80

నీదునపాంగ సంగతి జనించినపుణ్యులు కొంద ఱోకృపా
మేదుర! పొల్తురమ్మ! యెలమి న్గళసంగత కాళిమాఢ్యులై
యాదృతితోఁ జకోరనిచయంబును దన్పెడువాని భూషగా
నౌదలఁదాల్చి రేఁబవళు లారఁగఁజేయు కను ల్గలారలై 81

తావకమౌ కటాక్షము నిదర్శనమౌ నసితోత్పలాభ కో
దేవి! కృపాఖ్యవిద్రుమ సుదీప్తముఁగర్మపయోధికెన్న మై
త్రావరుణిప్రథంబుగద! దాన మము న్విడిపింపుమమ్మ కాం
చీవరభూష! శంభుమహిషీ! పెస మూఁడగుబంధనమ్ములన్ 82

ఎంతయుఁజంచలంబును నకృత్రిమమైతగునంజనంబో సూ
నాంతరమంద ఝుంకృతివిహారమొనర్చెడు తేంట్లచాలో పె
న్వింతగ వహ్నిఁగూడక భువిన్ రహియించెడు ధూమరేఖయో
మంతగు నీకటాక్షగత మంజులనీలిమ కామలోచనీ 83

అమ్మరో నీదృగంచల గతాసితకాదళి యెన్నఁగా మనో
జ్ఞమ్ము నకృత్రిమమ్ముఁ గడుఁజంచలమైతగు నంజనంబో శ
బ్దమ్ము నొనర్పకే తిరుగుబంభరమాలయొ వహ్నితోడసం
గమ్మునువీడి రాజిలు జగాపొగమొల్కరొ కామలోచనీ 83

అనిశంబో జగదంబయంజలి మదీయంబౌతఁ గళ్యాణదం
బును నిశ్శ్రేయసమూలభూతమును నెప్డు న్విభ్రమంపున్మదం
బున సంఘూర్ణితము స్మనోభవుని యేపుం గన్న పెన్దర్పపుం
జనిసిద్ధి స్సమకూర్చు తావకకటాక్షస్ఫీతికి న్శాంకరీ 84

మముఁబాలించుత సంతతమ్ముఁ గృపఁ గామప్రేక్షణీకాంతివి
భ్రమ దర్పాంకురమై వినీలకుముదవ్రాతీయ విస్ఫూర్తిక
చ్ఛము నిందాంకురమై భవాంధతమసోచ్చండత్వమున్నాస ద
క్షము దీపాంకురమైన తావకకటాక్ష మ్మేకచూతేట్సతీ 85

పరఁగుత ముక్తిదివ్యమణి భాసురరోహణ పర్వతంబులై
గురుకరుణాప్రవాహమునఁ గూరిమి మజ్జనమాచరించి శం
కరుని మనంబుఁ గింకరముగా నొనరించెడునట్టి నీమనో
హర సునిరీక్షణాద్యుతుల కమ్మరో! మత్ప్రణతు ల్మహేశ్వరీ

విరిసెడు నల్లకల్వ పృథివి న్గడునల్పము మాత్స్యమైనభా
సురతయు హీనమేయగు వసుంధరలో నరవింద మెంత యా
హారిణి కెసంగు కన్నిరియు నొఁగడుదప్పఁగఁ గాంచికాపురీ
శ్వరి ! భవదీక్షణాభకు శివా ! యసమంజస మంజనంబగున్ 87

కలిసిన యవ్విషంబునను గర్దమితంబగు నమ్మహా డుర
స్థలమున రింఖణంబెదియొ సల్పుచు వీనులనొ సితేతరో
త్పలముల హేలఁద్రోయుచు విభాసిలు నీదుకటాక్షమిద్ది ని
స్తులమయి బిడ్డయై త్రిపురసుందరి ! యాడెడుఁగామలోచనీ 88

కంతువైరి యుగస్సీమ గంతులిడుచు
గళగరళ కర్దమమున మైఁగలయఁ బడుచు
శ్రవణభూషోత్పలము హేల నవలఁద్రోయు
చాడు నీ కటాక్షము బాలుఁడట్లు తల్లి ! 88

లలిత భవత్సమీక్షణ విలాస వసంతపులక్ష్మి విజ్ఞకో
కిల కుల లాల్యమానమయి క్షిప్రముగా నవసూక్తిధాటినాఁ
జెలఁగు రసాలవాటికి సుశేముషి యొప్పఁగఁ బ్రౌఢిని న్నిర
ర్గళమగు సౌరభంబు మకరందరసంబును గూర్చుఁగావుతన్

కరుణానీర సువృష్టి నీదగుకటాక్షంబన్న మేఘంబు వే
గిరమే కాంచిపురీశ్వరీ ! కురిసి లక్షింపంగ సారస్వతో
ద్ధుర కూలంకష సత్ప్రవాహమును నిందుం బుణ్యులౌవారికి
న్దొరక న్దేలికగా నొనర్చు యమున స్వచ్ఛీకరించు న్గడున్ 90

కామాక్షీ భవదీయ నిర్భర కటాక్షవ్రాత భూరిచ్ఛవి
స్తోమ స్వర్విభు రత్నపంజరమునందు న్భవ్య తాటంక ర
త్నామేయద్యుతి దాడిమీయ శకలీయాసుణ్యా మొప్పార నెం
తే మేల్గూర్చు కృపా శుకీ తరుణి తా నెన్డాప్పెడు జ్జాగృతిన్ 91

ఈ నీవీక్షణపుంప్రసారము వినీలేందీవరంపు న్సగో
త్రానూన స్థితిఁ జేసి తా శ్రుతి నె యొయ్యంబట్టఁ గౌటిల్యముం
గానంగాఁ బ్రకటించెడి న్దిటముగాఁ గామాక్షి ! భ్రూవల్లికా
న్నూత్న స్నేహమునందఁగా నగుఫలం బోయిద్ది కాత్యాయనీ!

హిమవదగేట్సుపుత్త్రి! రహాయించెడు నీనయనప్రశస్తి యి
ద్ది మదనవీరు బాణవితతి ప్రథ హర్షలహార్యభిఖ్య యుం
చు మదిఁదలంతు నోజనని ! సోమకలాధరు ధైర్యముద్ర డెం
దమునను జొచ్చి యారశతధా యొనరించుటఁ గాములోచనీ93

శోణముఁ గందర్పునకు
న్బాణము భక్తాంతరంగ పాళిత్రాణం
బేణధరు రాణి ! మృదుదృ
క్కోణము దయకిక్క నాదుకుందు నడఁచుతన్ 94

కందర్పారి నిజోత్తమాంగ మకుటాగ్రంబందు లాలించు నా
మందాకిన్యుదకంబున న్గుటిలత న్నట్టాడుచుంబొల్చు నీ
యందంబైన యపాంగపాత మది కామాక్షీ ! కృధా వేగతా
ప్తిం దీపించి భ్రమించు మీనమనుసం దేహంబుఁ గల్పించెడిన్

అమ్మా సంవళితశ్రవోభరణ ముక్తాంశ్వాంచిత స్మేరయు
క్తమ్మా సచ్ఛ్రీతి చామరాల చతురత్వంబొప్పఁ గామాక్షి యే
నమ్మెల్లలిన జోదునాఁబడు మదోద్యద్దృష్టి యుష్మత్కటా
క్షమ్మ స్తస్తంభమున న్నిబద్ధమయి యీశానీ! సతంబొప్పెడిన్

నీదుకటాక్షమన్న రజనీ సమయం బరుదెంచునంతలో
మేదుర భక్తి నీకుఁబ్రణమిల్లెడువారలకు న్మనోభిధా
నోదయ పర్వతాగ్రమున నోజగదంబ! సుధాంశుబింబ మా
మోదదమై వెసం బొలుచుఁబూర్ణతతోఁ గడువిస్మయంబుగన్

కామాక్షి! ప్రణమిల్లుభక్తులకు నెక్కాలంబుఁ గల్పద్రుమ
గా భ్రమంబట్లు సమస్తవైభవము నీఁగానొప్పు నీవీక్షణం
బోమాతా! యసితోత్పల భ్రమరనిష్ఠోత్కృష్టరుక్సంపద
న్భామి న్డాంగిలునంట యెంతయును గొల్పున్విస్మయంబున్మదిన్

ధర భక్తిద్రవమానకున్నఁ గడుహృద్యంబౌవివేకంపు వి
స్ఫురణంబు న్గనకున్న గొప్పగరువంబుంగన్న శాస్త్రాళినా
దరముంబూని పఠింపకున్న ఋతవాగ్దక్షుండుఁగాకున్న ము
క్తిరమ న్నాయకయున్న వానిపయినీదృష్టుల్ ప్రసారించునే 99

ఎంతయు శీతలంబును నహీనపుఁగర్మవిపాకరూప దు
ర్దాంత విషంబు మాపు నమృతంబెసుమీ సుమనోభిగమ్యమై
మంతగు నీకటాక్షము సమస్తజగజ్జననయిత్రి! యోకృపా
స్వాంత! విసీలమై కడునెసంగెడు భేదమిదే మదంబికా! 100

శ్రీతరుణేన్మ్ముఖామర వరేణ్యసమర్చిత పాదకంజ ! స
త్స్రోతము భూరిసంసరణ త్రోయధిభీతుల కెప్పుడు న్గడుం
బూతము స్వర్ణకుండల విభూషణకాంతి సమేతమో భవ
చ్ఛీత కటాక్షపాతమున శీఘ్రమె న న్దయఁజల్లఁజేయవే 101

ఉత్తర రామాయణకృతి
కృత్తాతపదాబ్జ భజన కృతి ఘనపుణ్యో
పాత్తోదాత్త కవిత్వా
ద్యుత్తమ విద్యాసురత్న యూథోద్దామా ! 102

సాధ్వాచార ! విచారదూర ! దరహాసస్ఫూర్జదాస్యాబ్జ ! వా
జ్మాధ్వీ సద్రస తర్పితాఖిలబుధా ! మావాగుమానాథసే
వాధ్యానారతసక్త ! సూక్తివిభవోద్య త్సారవ ద్గ్రంథభే
రీ ధ్వానావృత సర్వదిక్తట ! పృథుశ్రీయుక్త ! సత్పుత్త్రికా

అకలుష సుమనోవ్యూహానుషంగాంతరంగా !
శుక గదిత సుకోశౌత్సుక్య ! గీతానుపాఠీ !
ప్రకట విమల మోదభ్రాజమానా ! యనూనా
త్మిక పరమసుతత్త్వోద్దీప్త ! గుప్తాచ్ఛదానా ! 104

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురు కరుణాసమాసాదిత ... శ్రీమద్భమిడి
పాట్యన్వయపయః పారావార రాకా సుధాకర ... విబుధ
జన విధేయ వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శర్మాభిధేయాంధ్రీ
కృతంబైన శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి యందలి
కటాక్ష శతకము పూర్ణము.

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తి సద్గురు వరార్పణమస్తు

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తయే నమః

కామాక్షీ స్తుతి

మందస్మిత శతకము

శ్రీ కాంచీ కామాక్షీ
ప్రకట శుభకృద్విశుద్ధ రాజద్దరహా
సాకీర్ణ స్తుతి విను క
న్నాకది మేధాఢ్య! దక్షిణామూర్తి గురూ!

తనువుగలారి బంధములెల్ల సమయించి
శివమునొసంగి రక్షించునెద్ది?
మదనాగమరహస్య మంత్రతంత్రంబుల
కొజ్జయై సతతంబు నొప్పునెద్ది?
సతముఁ గళ్యాణ సంచయమునకు న్భవ్య
కేళీస్థలంబయి క్రాలునెద్ది?
కమ్మవిల్తునిదాయ కనులకు ఘనసార
పుంజ పరాగమై పొదలునెద్ది

విమల మందారకుసుమ గుచ్ఛముల మదము
నంతయు హరించి మించు కామాక్షిదైన
యచ్ఛ మందస్మిత జ్యోతి కనుదినంబుఁ
దోరపుంబత్తిఁ గయిదోయి దోయిలింతు 1

నవకుందప్రసవాభమై గురువునై నాసా లసన్మౌక్తిక
చ్ఛవికి న్దామరకాడ తేజునకు సాజంబైన తేజై యని
న్దివిషద్వాహిని మించి చల్వాదొరగద్దెన్ సాముగై కొన్ననీ
లవ హాసప్రభకమ్మ! శాంకరి! యనల్పప్రీతిఁ గై మోడ్చెదన్ 2

మేలగు కప్పురంపు టెలమి న్నగుఁ బాటొనరించి యెంతయుం
జాలమి నిండు వెన్నెలఁ బొసంగఁగఁ జేసి మనోజ్ఞ కుంద సూ
నాళికి క్షుద్రితన్గొలిపి హాస్యవహించెడు కామనేత్రిదా
శ్రీలలితస్మితప్రభ లశేష శుభమ్ములు మాకొసంగుతన్. 3

ఉబ్బిన గుబ్బదోయిపయి నొప్పెడు కప్పురపు న్విలేపమై
ప్రబ్బెడు నల్లకన్నుఁగవ రాతిరికి న్నును వెన్నెలౌచు మే
నబ్బిన యందమన్న ధునివౌ నలలందుఁ జరించునంచులౌ
గుబ్బలికూఁతు లేనగవు గొప్పతనా లెదఁ జల్లఁ జేయుతన్ 4

కౌముద్వాంతపుఁ దెల్పు నల్పముగ వీఁ కన్నల్పి దీవ్యచ్ఛర
త్సోమ న్నంతత మెక్కఁ గోర్కెఁ దులయందు న్గల్గఁ గాఁ జేసి యు
ద్దామాంతేనివసిత్త్వ వాంఛ నెదనంద న్నంకుశం గూర్చు శ్రీ
కామాక్షీ స్మితరుక్ప్రరోహము లహంకారంబుఁ బోకార్చుతన్

ఆనై శాకరిదైనవ్యాక్రియను నాశాంతాలఁబట్టింపు చెం
తేని న్గాశ సుమాభిమానహృతి నేర్పడ్డాని యాసక్తి నీ
శానుం డెంతయుఁ జూడఁగా వెలయు నీసన్మందహాసత్విడ
న్యూనంపుం ఘురికాంచికేశ్వరి! మదేనోబృందముం గూల్చుతన్

పీనోత్తుంగ కుచాగ్ర భద్రహారి సత్పీఠస్థలాసీనత
జ్ఞానా నాత్రిజగద్విజిత్వర సుమాస్త్రస్వామికి న్జామర
శ్రీనిం జెందిన చంచలం బయిన రశ్మివ్రాతముం గూడు నీ
శానీ! నీదరహాసమంజరి మదిచ్ఛాపూరకం బయ్యెడున్ 7

పరిశుభ్రచ్ఛవియైన శర్వు పరిరంభ స్ఫూర్తిమత్సంభ్రమం
బు రహింప న్సురగంగయట్టుల గళంబుజ్జక్కఁ జుంబించు నీ
ల రుచి న్వే మృదువైన స్పందమది క్రాలన్బొల్చుఁ గాళిందియ
ట్లురుకల్మాష మొనర్చు నీస్మితము శమ్మొప్ప న్మమునాస్కుతన్ 8

స్తనతటమందె నెద్ది నిరతంబును హారలత న్జయింపనా
న్మనిఁగెఁ గృపాస్రవంతి నెది పూర్ణవినిర్మలత న్వహింపనా
న్వినుసిగ వేల్పు సల్పు నెది విస్మయనీయతఁ దెల్పనాఁగ రా
గ నిబిడు నట్టిశాంభవి ముఖస్మితమార్పుత మా భవవ్యధన్ 9

తా నెంతేఁ దెలుపయ్యు నైల్యమును జాంద్రస్ఫూర్తుల న్జేర్చి శై
త్యాన న్దాఁదగియు న్స్మరాగ్ని సతముం దాకొల్పుచు న్వ్యాలికి
జ్ఞానై తా నధరాన నమ్రలకునుచ్చుంబాగతి న్గూర్చు నీ
దా నుత్యస్మితకాంతి మాయెదలఁ గామాక్షీ! విరాజిల్లుతన్ 10

కదలెడు భ్రూలతోర్మితతిఁ గ్రాలుముఖద్యుతియన్సరస్సుదా
నుదకమునం దపాంగముల నొప్పెడునీలిమఁ దేంట్లవృత్తిఁ దా
ల్చి దళితపుండరీకపు విచిత్రపుఁ బాండితిఁ గన్న కామనే
త్రిదయిన మందహాసచతురత్వములో దుమకుందొలంచుతన్ 11

బాధితబంధుజీవమయి పల్లవమైత్రినిఁబొంది యొంతయు
న్శోధితసద్విజవ్రజ నిచోళకమా నధరంబునూదియు
న్దా ధృతశుద్ధభావమయి ధాత్రినతశ్రితచేతము న్బ్రమో
దాధికమై తగ న్సుఖుపు నమ్మదరస్మిత మోముతన్మమున్ 12

కుముదిన్యచ్ఛసహాయపుంగృతిఁ జెలంగు న్మాటికి న్జిల్బుపె
న్దమము న్జంద్రకళావతంసతను సాధప్రాంగణాప్రేంఖణం
బమరంగా సుమనోవ్రజీయమగు జ్ఞానాంభోనిధి న్వీచికా
ఘముఁ గూలంకషముంబొనర్చి తగుశ్రీకామాక్షి డాముందహా
సమనంగాఁబడుజ్యోత్స్న మాపుత మహాసంసార తాపోద్ధతిన్ 13

ఘన కాశ్మీరరసంపుఁ దేజనెను పంకస్ఫూర్తిఁ గల్మాషతం
దనరంగా వహించి హారగత ముక్తాప్రఖ్య హంసవ్రజం
బునకుం దన్నెఱిఁగించుకోనన మనోభూ శీతశైలాగ్రమం
దు నెఱింబారుచునీమృదుస్మితరుచిద్యోసింధువార్యాతగున్ 14

వరకాంచీనగరీశ్వరీ ! కరముద్దై వాడు న్త్వదీయంబులౌ
దరహాసద్యుతు లంబ ! వాగమృత సంతానంబులట్టు ల్ద్వ్యాస
ర్ఝురి పర్యాయవిభేదముల్బలెఁ గృపా సంతానవల్లీ సుమో
ద్ధురగుచ్ఛంబులమాడ్కిఁ గంబుకులపుంద్యుత్యోఘముల్గాలలిన్ 15

స్తనసీమ న్ఘనసార పత్రరచనాంచద్భంగి గద్దించి పా
వన కంఠంబున దంతపత్రముల రూపంబోయన న్గ్రాలి ప
ర్విన యోష్ఠద్యుతులన్న పల్లవముల న్ప్రేంఖత్సుమంబై తన
ర్చిన నీదౌ దరహాసభాస యెదఁ గాంచీస్వామినీ!యొప్పుతన్ 16

నాసాగ్రస్థము మౌక్తికంబుపయినందన్బిందు వట్లొప్ప గ్రీ
వా సంశ్లేషపుటూఁత దీనగతి దీవ్యద్ధారముంబొందఁ దా
నై సద్బంధువుమాడ్కి నోష్ఠములదౌ నారుణ్య మోరంజన
న్యాసి న్సల్పఁగ నొప్పు నీస్మితరుచుల్ భద్రాళి మాకీవుతన్ 17

తన్నుం గొల్చెడువారి జాడ్యమనుసంద్రిం బింకఁగాఁజేసి యె
ప్డు న్నెక్కొల్పుచుఁగ్రైరవంబులఁబగన్బ్రాన్కిద్రినేత్రోత్సవం
బు న్నిత్యాం బొనరింపనౌచు విధునొప్పుంద్రోసి గర్వంబుచేఁ
జెన్నౌ నీస్మితకాంతి వెన్నెలగ భాషింత్రెట్లు కాంచీశ్వరీ 18

పురరభసంబున న్గవయఁబోవుతఱి న్బురమెక్కి ద్యోసరి
ద్వైరయను శంక నప్పుడెడఁద న్గలిగించుచు నప్పురారి వి
స్ఫుర దధరమ్ము వణ్కఁగను బొమ్మలుఁగొటిలి నూనమోమువం
గ రహినొనర్చు నీదుచిఱునవ్వు ఘసందున కంబ ! మ్రొక్కెదన్ 19

నీముఖమిందుఁడౌ స్మితపు నిగ్గన వెన్నెలయే యదోయప
ర్ణా ! మృదువై చెలంగఁగ ఘనంబగు నేడ్కఁ జకోరపాళికి
న్లో మొనయంగనౌ నిది యలుత్తవిచిత్రము రేఁబవళ్ల స
ద్రామమునద్ది యోష్ఠరవిఃశ్ముల ఖేలనమాచరించుటన్ 20

అమ్మా ! నీచిఱునవ్వుపాల్కడలి కత్యంతంబు సాహాయ్యక
త్వ మ్మూనున్ బగడాలనేలలకు శోభంగూర్చు నోష్ఠప్రభం
జిమ్మద్దేభిద దాన మున్నుదితముంజుత్రై న్బరాణుండిటో
సమ్మోళోద్భవ మాధురీసుధనె యాస్వాదించుఁగా మేశ్వరీ 21

శ్రీకాంచీశ్వరి నీదుకోమల చలత్స్మేరచ్ఛవుల్ విస్తృతం
బౌ కస్తూరి రచించు పత్రములజానౌ సుస్తనాగ్రాన సం
ధ్యాకాలద్యుతులట్లు మాటి కధరోద్య త్సాంద్రతేజంబుతో
వీఁక న్జేరి విలోలశారద ఘనోద్బృందంబులట్లొప్పెడిన్ 22

వైమల్యంబున నొప్పినంతనె సమత్వంబబ్బునే పాలకుం
గామాక్షీ ! యిల నీమృదుస్మితముతోఁ గానౌనుదూరానఁగా
నీ మాతాపిదుకంగ బాలోద వెడి న్మేల్భక్తితో మ్రొక్కుస
ద్ధీమత్పాళికి వేడనే స్మితము సందీపించు భేదం బిదే 23

సమముగ సంస్తుతించెద రజస్రము నీదరహాసలక్ష్మికి
న్నమతులు కప్పురంబు సుధ సొంపగు వెన్నెలఁ బద్మనాళసం
ఘము వరమౌక్తికప్రవర కాంతినిఁ గాంచిపురేశి! నాదుతా
పముల నడంపఁ దాదృశము పట్టెన దేటికి దేవి! మాంద్యమున్

మందారస్తబకంబగు న్జనని! నీ మందస్మితాంశువ్రజం
బందు న్గ్రాలెడు మంజువాగ్లహరినా నంచన్మరందంబు; బా
లేందూత్తంసుని రాణి! చల్లనయి యెంతేని న్వికాసంబుఁగూ
ర్పం దథ్యంబు, వసంతకాలమగు శర్వశ్రీమదభ్యాభయున్ 25

పండినదొండపండువలె భాసిలుమోవి వెలుంగులొక్కమై
మెండగు రక్తిఁదీర్ప నెలమిం గను నీదరహాసరోచులో
కొండలజేనిపట్టి! సొబగుం గడుమల్లెల నెత్తికల్పపూ
దండగ శర్వువక్షమునఁ దాఁగని మాకిడుఁగాతభద్రముల్ 26

శారదనీరదంపుఛవి జానయి విద్యుతిమీఱి పెన్ప్రపా
ధారలదారసమ్ము వితతమ్ముగఁ జిమ్మెడు నీదరస్మితో
దార సుగుచ్ఛమార కడుఁ దాజగము న్శిశిరీకరించునో
గౌరి! మహేశు నెమ్మనముఁ గౌతుకడోలిక నూఁపుఁజూడనే 27

అమృతంబేయగు నీదరస్మితమునా నావాదు వ్యర్థంబె; ని
క్కమిదెల్లా! జగదంబ! పాల్కడలినాఁగా నీసునుం జెందుఁ జం
ద్రము నిందించుఁ గలంచుగంగ నొగి మందారీయవృత్తంబు లే
శము: దావిన్నసహింపఁజాలదు ప్రపంచంబందుఁగామేశ్వరీ! 28

వితతప్రౌఢ కటాక్షకుంజ కుహరా విఖ్యాత సూనవ్రజా
యితమై వక్త్రహిమాంశురుగ్జలధివౌ నెచ్చౌతరంగాలఫే
న తతిత్వంబు వహించి యుబ్బుచనుజంట న్గప్పి పెన్గొనెనా
స్మితమో కాంచిపురేశి! తావకము మాచెట్ట న్వెస న్మ్రింగుతన్ 29

ఇల నేత్రోత్సవ మెల్లవారలకు నెంతేసల్పనీ శ్రీదునె
చ్చెలి విఖ్యాతకిరీటమధ్యమున వాసి న్దనున్నమన్నింపనీ
ఫలమేమంతినె శుభ్రతన్దగియు నీభవ్యస్మితాలోకనా
కులుఁడై కాంచెఁ గళంకిత న్విధుఁడు జంకుంబూని కామేశ్వరీ

ప్రకటానందము నమ్మహేశున కెలర్ప న్సంతతంబోపి ;చం
ద్రికలై నమ్రిల కన్దైరంగుల ధరిత్రీసీమలం దెప్డుఁ బా
తక సంసారపయోరుహాకరము డిందలజేయఁ బెన్మించుతై
మకరాంక ప్రతిభాకరంబులగు నీమందస్మితాంకూరము
ల్పికవాణీ! వెస మాయెడందలను దల్లీ! చల్లఁగాఁ జేయుతన్

శివము న్మూఁడుజగాల కెప్డు నిడుచు న్జైనొంది కర్మౌఘరూ
ప విశేషాంధ్యముఁ దుంచి వే శిశిరసంపత్కామినీవక్త్రముం
బ్రవికాసంబునఁ జంద్రికాజలజ వైరఖ్యాపన న్నేర్పుచే
నవమానింప నలంకరించు భవదీయస్మేర మెంతున్మదిన్ 32

ముల్లోకంబుల వ్యాప్తినిం గనుచుఁ గర్పూరప్రతానంబుల
లెల్ల న్మాసెడు వేల్పుకన్నులకు నెంతేఁ దుష్టినందించి స
న్మల్లీసూన విరోధులై నెగడు నీమందస్మిత ప్రక్రియా
లెల్లప్డు న్వెలయుంచుతన్నుభము మాకీశాని ! కాంచీశ్వరీ ! 33

రమణీయంబయి కర్మపుం గుహాకచోరంబై ప్రసూనాంబకా
గమ తత్వంబును నేర్ప దీక్షఁగొని ప్రాజ్ఞశ్రీప్రపోషంబునై
యమితాఘఘ్నమునై కృపామృత తరంగానీక సంచారశీ
లము నా నీదరహాస కందళిని బాలా ! మాత ! నన్దన్పుమీ 34

సతము న్నీదరహాస కందళికి నోశర్వాణి ! శంకింతు మి
ష్టై తగ న్గాత్రిఁ జంద్రబింబమొకఁ డబ్ధి న్నీకరంబాచు; నా
తత దుగ్ధాంబుధి కెన్నఁగాఁ బ్రతినిధిత్వంబూని గాంగోర్మిసం
తతి బిబ్బోకమున న్విడంబమె వినూత్నస్ఫార మల్యాభకున్ 35

కాంచీభూషణి ! నాదు నెమ్మనము దుష్కర్మార్క నైసర్గికో
దంచత్కర్కశదీప్తిఁ దప్తమయి పంకాక్షీ ప్తమై తావకీ
నాంచ న్మంజు దరస్మితామృత రసంబం దర్థిమైఁగ్రుంకి కాం
క్షించు న్దావ్యథఁబాసి హర్షమయ లక్ష్మీసౌధ మెక్కన్గడున్ 36

నీమృదుహాసమొుండె ధరణీధరరాట్తనయా! వినమ్రలా
క్షేమనుఁగోరు వేలుపులచెంగటఁజల్లి కృపాచ్ఛధారల
న్భ్రామ మనుగ్రహంబు వెలిపుచ్చుచు సమ్మదబీజరాజిసే
నాముఖపుంబెడందనె యణంగనొనర్చు సుధాతిశీతమై 37

అమితస్ఫూర్జితవిభ్రమాస్పద మనంగాభిఖ్యకందంబు న
త్తమిలన్జేయునదైన నీమృదులమందస్మేర మోహాయంబ! నా
తమముంబాపుత దేనినిన్ననఁగ హస్తస్వీకృతి న్దాండవా
త్కమనస్కుండగు తండుచేమృదుఁడు వేడ్కన్బ్రాల్చినవ్వేఁచెనో 38

ధీరస్వాంతుల నొక్కఁడేఁడో కనుఁ బృథ్విన్నాని కర్మవ్రజా
కారగ్రంథనిబద్ధులౌజనులకు న్గాదందఁగా నెందునే
నారూఢంబుగ ముక్తి తెన్ను నెద న్గొయ్యన్మూర్ఖుఁడౌనాకునా
దారి న్నీదరహాసలక్ష్మి వెలుఁగై తల్లీ! ప్రదర్శించుతన్ 39

విమలతఁ జంద్రబింబమది వెన్నెలనిగ్గులనేకను న్స్మర
త్నమయుమువన్నె నంచలనెతాఁగనుఁ దమ్మియువిచ్చుట న్బ్రకా
శమెనయు నచ్ఛకాంతివిలసద్భగణంబులనే నభంబుఁ బు
ణ్యముల దివంబుఁగ్రాలుఁజిఱునవ్వులనీముఖమోహమహేశ్వరీ 40

మానగ్రంథిసమాఖ్యరాహువు నవామందామలప్రేమ రా
కానీహారకరున్గ్రహింప నపుడే కామాక్షి! సంఛాదితం
బౌ నీయాచిఱునవ్వువెన్నెలను నార్యా! మాటికిన్గాంచి తా
రానాథార్ధవతంసుచేతము చకోత్రాళిజగ్ధ [illegible] 41

నీయొడినుండి చన్గుడువ నెక్కొను వేడ్కఁ గలట్టిఁడౌటచే
నాయెడఁ బైకిఁ జూచి బిసమానననూహ గజాననుండు దా
నాయతమైనతుండమునఁ దమ్మరొ ! నీసుతుఁ డందిలాగఁగా
నై యలరారునీదు దరహాసవిలాసముఁ గొల్తు శాంకరీ ! 42

ఆపీనస్తనయుగ్మమధ్యగత ముక్తాంచన్మహామాల య
స్వాపాశ్లేష విమర్దసంభ్రమత మించన్వ్రీలి యాశాంకరం
బౌ పెన్వక్షమునంబడంగ నపుడే యాభంగి సవ్యంబుగా
మాపన్జాలిన నీస్మితాంశుతతు లమ్మా యాడుతన్నామదిన్ 43

మందారంబున నీస్మితప్రభలకు న్మాత్సర్యమాఁజూడ నా
కందర్పద్విషునందుఁ జూడఁబడు రాగస్ఫూర్తి కామాక్షి ! రా
కేందుత్విట్ఛయగుచ్ఛమోపడయుఁగాదే భూరిదోషాంకురా
ళిం దెల్పంగదె శుద్ధపాళి నెటుపాళి న్శుద్ధత న్గాంచనా ? 44

త్రావిరి వేలుపు ల్మనుసుధ న్మథియించిరి పాలసంద్రముఁ
దేవధుని న్గపర్ది తనదీర్ఘజటా నిగళాలఁ గట్టె రా
శావిధు సైంహికేయుఁడు నికారమొనర్చెను గామకోటిపీ
ఠావని ! వాగ్విదగ్ధతకు నందక నీస్మితగుచ్ఛ మొప్పెడిన్ 45

నీమందస్మితకాంతిదాలహారి సందీపించు నన్యాదృశం
బౌ మేల్వెన్నెలయై యుమా ! ప్రతిపదం బద్దానిదౌసంగతి
న్నీ మేలౌ చనుఁదమ్మిదోయి కనెవన్నం గుట్మలీయంబు నొం
డే[illegible]విచ్చు చల్లనజనిత్రీ ! నీముఖాబ్జం బిలన్ 46

అధరాభా స్వృతపల్లవాలఁ బతనంబందు న్నితాంతంబు మ
న్మథవిద్వేషిమెడ స్స్మరాశుగ వితానజ్వాలలన్దొల్పుఁ బె
న్గ్రీధనిందించు మృణాళచందన సితేందుత్విట్సుహారాళిఁ గాం
చెధరన్నిస్మితశోభ తా విరహిణీ స్త్రీరీతిఁ గాంచీశ్వరీ! 47

అసమంబైనవికాసముంబడయు సూర్యాలోకపుంజేత న
మ్రిసమూహంపుఁ దమంబడంచును దలంప న్దోషవిద్వేష మూ
ను సతంబు న్జడతన్దొలంచెడు ముఖార్ణోరు ద్గుహాన్నిర్గమిం
చుసుధీవంద్యభవత్స్మితద్యుతిమయజ్యోత్స్నాళిచిత్రంబుమా 48

తారుణ్యాద్విరదాగ్ర్యకుంభముల నే స్తంబైన చన్దోయిపై
సౌరు న్మౌక్తికహారమై కనెడు యుష్మన్మందహాసాంకురీ
యోరుస్ఫీతి భవాని! భద్రదముమాయుత్కృష్టదుర్బోధదా
భారంబుల్ హృదయప్రమంథకమునంబా మాపుత న్నైర్మళ్యమే 49

అమ్మా! నీదరహాసభాసలివి ప్రేమాచ్ఛానిల ప్రేరిత
త్వమ్మంబొంది శరత్ప్రమోదములనాఁ దారాడుఁదామల్లనం
జమ్మా! శర్వగళప్రభాంబునిధిఁ గొంచు న్మజ్జనంబు న్నినీ
లమ్మావన్నెను నల్లమబ్బులటు చెల్వొందుం గదా మేశ్వరీ! 50

చతురాస్యైకవిహారపుంగ్రతికి నిచ్చ ల్వ్యాకరించున్నమం
చితరుదాత్రిషము లానెడిన్గయిని వాక్ప్రగుంభకల్లోలభా
సితయాఁ గ్రిందుగఁ జేసిభాసిలుఁ గనచ్ఛ్వేతాబ్జము న్నీదర
స్మితపుంభాస సరస్వతింబలె మహేశీ! కామకోటీశ్వరీ! 51

నీలేనప్పొపసందు కప్పురపువన్నెంగొన్నపెం డేజుచే
నోలి నోమ్మమునుబాము మోవిఁగొనుఁ బీనోరోజనుర్వాటిఁ దా
నాలింగించెడు రాగపుంభరము నొయ్యంజూపు హృద్ధైర్యముం
దూలించున్ బతియట్టులౌర జగమందు న్గాంచికాధీశ్వరీ ! 52

వైశద్యంబున విశ్వతాపవితతి న్వారించు పెంజేతదా
పావిత్ర్యంబున సర్వజంతుతతి నేత్రప్రీతికృత్పాండితీ
నైశిత్యంబున నీస్మితద్యుతుల యందంబందరేయెండ కా
మేశీ! శౌరి సముద్రపోషణత నెంతే దూష్యరీతి న్గనేన్ 53

లావణ్యామనుతమ్మితీవెకుబిసవల
యంబులైయెంతయునలరు నవియు
సౌందర్యమనియెడు సామజగ్రామణి
శ్రోత్రచామరత సంచుఁగని నవియుఁ
దారుణ్యమనునట్టిస్వారాజ్యపుంబీజ
ములకంకురములయి చెలఁగు నవియు
నానందమను సుధాంభోనిధి వీచికా
వలి శీకరములయి వఱలు నవియు

నాననాబ్జములకు హంసలై విలసిల్లు
నట్టి నీదు మందహాసములను
నెల్లజగముఁ గన్నతల్లిరో ! కామాక్షి !
మన్మనోఘములను మలఁపు మమ్మ 54

ఉబ్బినగుబ్బదోయిపయి నూఁగెడుకెంఫలమాల సంగతిం
బ్రబ్బినరాగపుంగరిమ మధ్యపథంబు నలంకరించుచుం
గొబ్బున గిబ్బరాతు జడకూఁటటికానను జారుగంగకుఁ
సిబ్బితిఁగూర్చునచ్ఛత లసించెను నీదరహాస మంబికా! 55

మంచిగలాని కెష్టా సుగమంబు ఫలంబునను గ్రహాభిధ
న్గాంచిన పెద్దమ్రాకునకుఁ గల్గెడు దానినిఁ దోఁపఁజేయుచు
న్నంచును మున్నవిచ్చికను సత్సుమమట్లు ప్రగల్భతాసమ
భ్యంచితమైన నీదుదరహాసము మా కుమ! భద్రిమీవుతన్ 56

ధానుష్కాగ్రిణి వల్లువిభ్రమధరాదారుండు సద్యౌవనా
ఖ్యానోద్రాజ్యరమావిభాసి కుటిలంబౌ భ్రూలసజ్జ్య న్సలీ
లానద్ధేక్షణబాణుఁడై మృదుని గెల్వంబోవుచో నంబ! తా
సేనాధీశతఁ గ్రాలు నీదగుదరస్మేరంబు కామేశ్వరీ! 57

విసమునుముద్దఁజేసి మెసవె న్మనుగుదురేఁడు నాఁడువాని మా
నసముచలింప దక్షిదహనద్యుతి కగ్గముఁగాదుసగ్గి యి
ష్టసమశరజ్వరాగ్నిశిఖ నర్దితవాటకు హేతువెన్నఁ ద్వ
త్ప్రిస్మరమందహాసలవభాభవ వైభవమే హిమాగజా! 58

యమునాభంగచయంబుతోఁ గలియుదివ్యద్వీపినింబోలె నీ
లములౌ మబ్బులఁగూడుఁ జంద్రరుచిజాలంబట్లు కామాక్షి నీ
కొమరాలేనగ వంజనంపుఁ బలునిగ్గున్మించుఁ గేశవ్రజీ
యమహాకాళిమఁగూడి తానెనయు నొండౌపెన్దశ న్శాంభవీ 59

శివునందుం బ్రణయంబునన్బెలఁగు కాంచీనాయకీ ! శావకం
బవు మందస్మితము న్గముద్యుతిని నస్యన్నాఁగ నూహింతు వి
ద్దివ్యప్రేమద్వాహాము ఖేందుఁగాంచు నెడ నెంతేఫుల్ల మూ నెప్పమాం
ద్యవిశిష్టంబయి తద్విపర్యయపుఁ జేఁతన్సల్పు లేకున్న చోన్ 60

ధాతువాసితపుఁ గర్దమంబులను రక్తస్ఫూర్తినింబొంది స్వ
చ్ఛస్రితోభృత్తును బాలభాస్కరకరస్తోమంబున న్శారద
శ్వేతాభాశ్రియు నొప్పి కెంబెదవిదా చెల్వంబుచే రక్తి మ
స్ఫీతింజెందిన నీస్మితప్రభకుఁ బ్రీభ్వి ! సామ్యముంగోరెదుఁ 61

శరదభ్రింబుఁ చాలు బాలమిహిరోసర్వాసితముఁగూడి యా
మరకల్లోలిని ధాతుపంకరుచి సంచుంగాంచి కాంచీపురీ
శ్వరి ! బింబాధరకాంతిపుంజములదా సాంగత్యముంజెందు నీ
దరహాసద్యుతితోడ సామ్యమును జె.. ంగోరుఁ గామేశ్వరీ ! 61

నీదుముఖేందుభూషణము నీదరహాసముఁ గన్నదోయికా
మోదముఁగూర్చుఁ దిగ్మ్రతను బొందెడు శీతకరుండొకప్డు పె
ల్లీదరఁగొల్పి మంచు వహియించు జనిత్రిరో ! తాపముదప్రి నీ
మేదిని నాణిముత్తెము గమించు మలీమసత న్సితంబునై 62

సతము న్నీదరహాసమంజరిని విశ్వవ్యాపక న్సజ్జనుల్
క్షితి శేయెండగ నెంతుర్రి నిర్మలత లక్షింపంగ నానందుర్రి ద
క్షుత మాతాపముఁబాప దాంతరపుటుచ్ఛధ్వాంతమున్మాప ద
ద్దితగన్ దుఃఖులమైన మేమెవరమో దేవీ! యెఱుంగన్వలెన్. 63

ఒగిఁ బ్రణయోద్ధమా కలహాయుక్తి నడంపఁగ నంఘ్రివారిరు
డ్యుగమున నమ్రుఁడై తగు నుడుప్రభుమౌళికి బంధుజీవపుం
జిగిని జయించు నోష్ఠపురుచి న్నిరసించినయట్టి నీదు లే
నగవను భవ్యచంద్రికయన న్శివురాణి! వయస్యయైతగున్ 64

ముక్తాళికది పరిమోచనం బొనరించు
ముక్తాళికిద్ది సమ్మోదముఁ గొలుపు
మాటికినద్ది నెమ్మది దూరముగఁద్రోయుఁ;
బూతంబుఁగా జేయుఁ; జేతము నిది
పొడమెడు నద్దియెప్పుడు జలోదరమునఁ;
దగు దూరముగ జలోదరమున కిది
మోవిచే నూఁదునప్పుడు నొక్కఁబడునద్ది;
మోవిపైఁ గేళిసల్పును సతమిది

యట్టి శంఖమునకు నమ్మ నీదరహాస
మంజరికిని లోకపుంజమునను
సాటిఁ జెప్పనెట్లు సమకూడు నేకామ్ర
నాథ హృత్ప్రహర్షణ స్వభావ! 65

కనుచు న్త్వద్దరహాస భాలహరిదా గణ్యాచ్ఛపాండిత్యలీ
లను మందారసుధాకరాదులెపుడు న్లజ్జ న్వెసన్బాసి త
మ్మనె విశ్వంబున గొప్పఁగాఁదలఁచు చేమో వస్తునేతృత్వము
న్ఘనవైశద్యముఁజూపు లోకులు నగంగా నేటికో శాంకరీ! 66

శ్రీకామాక్షి! హిమాగరాజతనయా! క్షీరాబ్ధికి న్నిస్మిత
శ్రీకి న్భేదమొకింతవల్కాదము లక్ష్మి న్మనోజ్ఞకస్తే యొకం
డాకంజాతునకిచ్చెఁ బాల్కడలి నీదామందహాసంబొ తా
నేకాలంబును నిచ్చు నెల్లరకు దేవీ! లక్ష్మి వాగీశ్వరిన్॥ 67

కాంచీపూర్వరరత్నదీపకలికా! కామాక్షి! యీవిశ్వమం
దెంచ న్గంపకుఁ జెంపఁ గాఁపురముగా నెప్డొప్పి త్వన్మందహా
సాంచచ్చంద్రిమహాస్సుఁ జంచువులతో నాస్వాదముజ్జేయుచు
న్మించంగల్గు చకోరపుంజములె భూమి న్ధన్యముల్శాంకరీ! 68

శైత్యప్రక్రియమూని నమ్రులకు నాజాడ్యప్రభన్బాపుఁ దా
నత్యంతంబును రక్తిమన్బలిచి యాహా! కొల్పువైమల్యమున్
నిత్యంబు న్గలభాషణాఢ్యయయి వాణివ్రాతమున్దన్పు నీ
భూత్యావాసము మందహాస మగ రాట్పుత్త్రీ విచిత్రంబిదా 69

మొలనౌమేఖలమ్రోఁగఁజేయుచును సొంపుంగన్నమందంపుసం
చలనంబొప్పఁగ నూఁగఁ గన్బొమలు లజ్జాసంయుతాపాంగసం
కలనంబొప్పఁగ నేది మారరిపునింగారించెనో యట్టి నీ
యలసంబౌహాసితంబుఁగూర్చి జగదంబా మ్రొక్కెదన్భక్తితోఁ

అందమునందు నీదుదగహాసపుఁ దేజులమొల్క ముజ్జగం
బందునఁ జక్రివర్తిత మహాధవళప్రభకంద నోజగ
త్సుందరి యావరాజత విధుండితఁడందెడు జ్యోత్స్న చేటియౌఁ
జెందుసఖిత్వము న్దివిజసింధువును న్సుధదౌప్రవాహమున్॥ 71

సలుపు న్దేహులకున్ఫలంబు నెది యుష్ణత్వాపనోదంబు ద
క్కం లసచ్చంద్రిక చంద్రచూడసతి లోకాలందు సంతాపముం
దోలఁచు న్మంజులవాక్పటుత్వమునిడు న్దోరంపుసౌందర్యము
న్గలిగించు న్వెలయించుఁ గీర్తిసముదగ్ర న్నీస్మితోద్దీప్తియే 72

కలువలవై నవన్నెల కకల్మషతాప్తియొ చంద్రికాంతి నే
కలిగెడుఁ జంద్రికారుచియుఁ గ్రోలుఁ బ్రదోషపు వేళనందియే
యిల నవమౌక్తికంబునకు నెచ్చగుస్వచ్ఛత సంస్కరింపనే
యలము మహేశి నీసగవుదా విశదత్వమన న్నిసర్గమౌ 73

మొయిళులడాఁగె దేనభయమున్గని శీతకరుండు మౌక్తికా
ళియుఁగనె శుక్తికాంతరవిలీనతఁ జొచ్చె సరస్సున న్మృణా
ళియు నుమ! యట్టినీదయిన లేనవుపెన్నిరియొప్పు నాదున
వ్యయమమతాభిమానము రయంబునఁద్రుంచుత శంభుసంగినీ74

పురువాత్సల్యము హర్షసంభరితము న్మొల్పించు హేరంబుపై
శరసంభూతుపయి న్స్మరారిపయి సాజంబైన ప్రేమాంకురం
పురహిన్గొల్పు వినమ్రలౌజనులపై పూర్ణంబుఁ గారుణ్యముం
బఱపు న్నీదరహాస మట్టిదెటు సెప్పన్శక్యమా శాంకరీ! 75

ద్విజరాట్ప్రోక్కధనిదానమై ద్విజులతో వేసంగము న్సల్పు భూ
ధ్రిజ! వాక్పద్ధతిదూరకంబయి కను న్దత్సాహచర్యంబు స
ర్వ్యజనిత్రీ! పశునేతపై రతిఁదగు న్బశ్వాళికప్రాప్యము
య్యుజిగిన్బొల్చెడు నీస్మితామృతము డాయున్గాతన న్నెప్పుడున్

తనసాజంబగు మాధురిన్గొలిపి నిత్యంబర్థి నర్థేందుచూ
డునిపైఁ బ్రేమసదంకురక్రియవు నీటుంజాటు నీమందహా
స నితాంతద్యుతి యెట్లుదూఱెడు నజస్రంబౌచలన్గారవిం
చినయాగంగను జంద్రిసత్కలికఁ గాంచీకామకోటీశ్వరీ! 77

వరమాధుర్యవిహారమంటపములై ప్రాలేయతాముద్రఁ దా
ల్చి రహిన్వైశదమహా మహాదశఁ గడు జెన్నొందు నీసత్స్మితాం
కురము ల్మాతరో మూఁటినీగుణముల న్గార్మి న్గ్రమంబొప్ప వే
గిరమే కూర్చుత నావచోరుచి నెద న్గీర్తిప్రరోహంబునన్ 78

మందాక్షంబును దక్షవైరినిఁ గనం బట్టు న్శశాంకాంశురు
జ్జిందాదీక్షనుబూనుఁ గామనయనీ! నీవైన మందస్మితా
మందస్ఫూర్తులు దాక్షిఁ జేనెఁగలయమ్మాధుర్యమున్నాదువా
గ్బృందాన న్వెలయించి ముక్తిఁగనఁగా హృద్వ్యధిశోధించుతన్

పూతములౌచు మాధురినిఁబొల్చి కడున్శిశిరంబులౌచు గం
గాతటినీజలాల మెయిఁ గ్రాలెడు త్వద్దరహాస భవ్యరు
గ్వ్రాతము లేకచూతవిభురాణి! ఘనాఘపరంపరా విపా
కాతికళంక మున్మతి రయంబున క్షాళనముంబొనర్చుతన్ 80

అనిశంబు న్పశునేత నీదుదరహాసాంకూర వారంబుచే
జనయిత్రీ! పరతంత్రితుండగుచుఁ దత్సావర్ణ్యపున్బుద్ధి నిం
దుని మందాకిని నొదల న్మణిఁగ మంతుంగన్న పెద్దండఁగాఁ
గొనెఁ జెన్నైనవకుంఠనంబు నవవైకుంఠంబుబూదిన్మోయిన్ 81

పరమంబై తగు ప్రేమయన్లతకు నంబా యందమై తోఁచు క్రొ
వ్విరియా నీచిఱునవ్వు మంజువచనావిర్భావసౌరభ్యమం
దిరమై యల్లనఁగందళించుఁ బ్రియుఁడా నెమ్మోము వీక్షించున
త్తఱి మాటాడినఁ గుట్మలించు విరియున్ దాఁగౌఁగిటన్ బల్కులన్

ఝురముల మూఁట నొప్పు దివిషద్ధుని దైన చతుర్థనూత్నని
ర్ఝరమొ సమస్తతాపవినాశకమౌ నమృతంపు టొండు మే
నా రుచిరగీర్మృదుత్వముఁ దనుం దగ నేర్వఁగఁ జెంత జేరు క్రొ
త్తరకపుఁబాలొ మందహసితంబు త్వదీయము కామలోచనీ 83

మోముఁదమ్మికి సాజమైన విభూషణంబును సత్కృషీ
కామినీమణి భాషకెప్పుడు గణ్యవిభ్రమ నీవి యౌ
సోమశేఖర దృక్సుపారణ క్షోణిదర్పకు తీవికి
న్గౌముది న్నగు శాంకరీస్మితకాంతి పల్కులకందునే ? 84

కారుణ్యాబ్ధి కొకండు పుష్పవనిశృంగారప్రసిద్ధేందిరా
గారంబు న్మృదుసూక్తిపూరముల యోఘంబున్ రసశ్రీకి వి
స్తారశ్వేతిమ కందళంబు మధురత్వస్వర్గపున్లక్ష్మి యో
గౌరీ! నీదరహాసచాతుర శుభగ్రామంబు మాకీవుతన్ 85

ఉదయంబున్ సతతంబునందునది జన్యవ్రాత జన్మాదికా
పదనీకంబును దుంచునట్టివియునుం బ్రౌఢానుకంపాసమ
గ్రిదశాయుక్శిశిరాంశులై వెలయు త్వద్రాజితస్మితాంకూరముల్
విదళింపంగలవౌత మాతమము దేవి! కాంచికాధీశ్వరీ! 86

కరుణాపూర సుధాంశుభాసలు జగత్కల్యాణదంబు ల్నిరం
తరలబ్ధోదయము ల్పరీరుల సముత్పన్నాత్యంత సంతాపసం
హరణంబు ల్జననీ ! త్వదీయదరహాసాంకూరము ల్వే విస్ఫు
త్వరము ల్తేజున మాతమిస్రతతి శర్వాణీ ప్రియసీ ! తుత్రించుతన్ 86

వరలావణ్యవిలాసినీనటికి దీవ్యద్రంగమై తుంగమా
మెఱుఁగుంగుబ్బలదోయి యాదలపయి న్సెల్వల్వముంగాంచిత్వ
ద్దరహాసద్యుతిరాజి కెంబెదవిదాధామాంకురాళి న్వాచి
త్రిరమన్గాంచియొనర్చువిద్రుమసుముక్తాస్రగ్వితానప్రభన్ 87

భవురాణీ లలితంబునీముఖము స్వాభావ్యానసే శ్రీసదా
శివుని న్దృష్టినిఁదన్పు లేనగవువాసి న్గాలుచో నేమిసె
ప్పవలెన్ గంజ మదెల్లలోకముల దృక్ప్రహ్లాదకం బింకనీ
యవని న్నారదవేళఁ దావిరియనా నందంబ దెబ్బంగిదో 88

తావకసేవకు ల్భువి సతమ్మును గర్మలయంబొనర్ప మై
త్రీవిలసద్రసమ్ము నొనరిం త్రిమలాశయు లైనవారితోఁ
బావనకీర్తిఁగాంతురు శుభప్రదనిర్మలసూక్తిసద్గుణ
స్వే వెలయింతురి నీదగు వినిర్మలహాసకల న్మహేశ్వరీ ! 89

కామాక్షీ సురవారనేత్రిహుల నాకర్షించు శైత్యంబుచే
సోమున్ స్తంభితుఁజేయు నప్పశుచయేశు న్మోహపెట్టు న్విప
ద్గ్రామోచ్చాటనసల్పు లోకములఁ జక్కాడున్మహాసంస్మృతి
న్నీమందస్మితమాంత్రికుం డిఁకనొగి న్వేషించుత న్మావెతన్ 90

అవని న్గర్మఠకర్మఘర్మసమయవ్యాపారతాపాగ్ని నా
ర్త విరాజన్నవహర్ష వర్షజసుధాభవ్యాపగా శీకర
వ్యవసాయమ్ముల కామకోటిరో త్వదీయామందమందస్మిత
చ్ఛవితారళ్యము లస్మదీయకలుషోచ్ఛత్రాసము వ్యాపృతన్ 91

శ్రీకామాక్షి త్వదీయ మందహాసిత శ్రీచంద్రమోదీప్తి య
స్తోకంబై తగ భక్తహృత్ప్రతిభయందు న్వ్యర్థదా చాతురీ
ప్రాకట్యంబునకుద్ది చీఁకటికి దౌర్గత్యప్రసారంబులు
నైకోఁ గ్గైరవహాసచర్యపదవి న్గాలందదే ! శాంకరీ ! 92

శివరాణీ! విశదత్వముద్రఁదగునా చెల్వంబు స్వీయప్రకా
శ్యవిధంబు న్బలుమారులష్టపుడు లోశంకించి మందారము
ఖ్యవిశేషంబుల వానిఁజెల్మిఁ గుతుకంబల్పంబు కా నీస్మిత
చ్ఛవియందే సతతంబొనర్చుకొనెఁదా స్వైరాసనావాసమున్ 93

ప్రారబ్ధంబను చండమారుతము రేఁప న్మించు సంసారరూ
పోరుప్రజ్వలదగ్నియందుఁబడి యెంతో చింత సంతాపము
న్గూర న్వ్యాకులుఁడైనన న్నమృతయుగ్భూరిప్రవర్షోరుధా
రారమ్యామలశీతహాసముల నార్యా ! సిక్తునిన్నల్పమీ 94

రసనాగ్రంబుననాడు గీర్లలన దా రమ్యత్వపుంబొంగుచెం
త సఖిత్వంబుననొప్పి పెన్నియతి దానంబాడఁగాఁ జల్లనై
యసమానంగతరంగయుక్తయసుధాత్మ్యపూర్ణయాగంగయై
లసియించుంజుమి త్వద్దరస్మితసము ల్లాసంబు కామేశ్వరీ! 95

మరుఁడనుగాలిచేఁగదలు మంజులతావకమందహాసని
ర్ఝరతటినీతరంగనికరంబునఁ బ్రేమవిధుండుతోఁచి శం
కరునకు వేడ్కనెప్పుడుఁ దగన్సలుపుంగదయందుమున్ని శాం
కరి ! వెస నాదుచేతన యిఁకన్గలతాపము నెల్లనార్పుతన్ 96

మనమనుపాలసంద్రమున మంథనగంపుఁగృతి జ్జ్వలించుచుం
డిన ఘనరాగమంథనగ నిస్తులఘర్షణఁ గల్గు నీదుపా
వన దరహాసభాసుధ నవారిగఁ గ్రోలఁగ వేడ్కయన్ రసం
బున మృడలోచనత్రయి ప్రమోదతరంగిత యయ్యె శాంకరీ! 97

నీవున్నంభుఁడు నొండొకళ్లఁగన నున్మేషత్సుకౌతూహలా
ఖ్యావాత్యాపృథుఘట్టన జ్జ్వలితమౌ నానందదుగ్ధోరుపా
రావారంబున సంవిదాత్మకము తారంగాంకురంబొందు తా
ద్దైవార న్నుకవుల్స్మితంబనెద రద్దాని న్శివోల్లాసినీ ! 98

మాధుర్యాగమసంప్రదాయమును నమ్మా ! మందహాసంబుల
న్సాధింపంగలవయ్యెనో నుడులు నీషద్ధాసమే సూక్తుల
న్మాధుర్యంబుఁగల న్గమించెనో తలంప న్సంశయాధ్వానసే
నాధీయూఁగెడుఁ బౌరమార్థ్యసరణి న్దానందకేయంబికా ! 99

కరుణాసారసనేత్రిక న్లలి సెలంగ న్నాథముల్ సత్కవీ
శ్వరవాగ్గుంభ సుధాఝరీప్రసవవాసంబు ల్యామిూద్వంద్వసు
స్థిర నిశ్శ్రేయససార్వభౌమపదవీసింహాసనంబు ల్మహే
శ్వరి ? నీయందపు లేఁతనవ్వులవిలాసాలందుత న్మానతిన్ 100

గీర్వాణాంధ్రాంగ్లకలా
ధూర్వహ ! బహువిఘ్ననిచయ, తుష్టిదకవితా
నిర్వాహణ ! హాసవన్ముఖ
పార్వణవిధుబింబ ! సాంబపదభజనరతా ! 101

సద్వంశోద్భవ ! సావధానహృదయాబ్జాతాంతరావాసితాం
చద్విశ్వేశ్వర ! సాధుమార్గచర ! మోచాస్వాదువాక్సార ! ధీ
మద్వారానిశశస్యభవ్యచరితా ! మావాగుమేశానరూ
పా ! ద్వంద్వప్రజిగీషుతాకలిత ! సంపన్నాత్మవిద్యానిధీ 102

సుగుణమణిసుపేటీ ! శుద్ధగీర్వాణధాటీ !
నిగమనిచయకోటీనిష్ఠసత్పద్ధాటీ !
దిగమలవసనాంచద్దేవదత్తావధూతా
నుగయతిగణరాజానుగ్రహాత్తామలోక్తీ ! 103

♦ గద్యము ♦

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురుకరుణా సమాసాదిత సరసకవితా విభాస్వర ప్రవర్ధమాన శ్రీమద్భమిడి పాట్యన్వయపయః పారావార రాకాసుధాకర శ్రీమచ్ఛాండిల్యస గోత్ర పవిత్ర సంతతాగ్నిహోత్రపరిచర్యోపాత్త ఘనతర సద్వైదుష్య విరాజమానపేర సోమయాజిపౌత్ర బుధజనసంభావ్య సచ్ఛేముషీకలిత వేంకటాచలపతిసుధీతనూభవనైరంతర్య భక్తిసంభావితభవానీధవ విబుధజనవిధేయ వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శర్మాభిధేయాంధ్రీకృతంబైన శ్రీకామాక్షీస్తుతి యందలి శ్రీకామాక్షీ మందస్మిత శతకము

పూర్ణము.

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తి సద్గురు వరార్పితము.

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తయే నమః

కామాక్షీ స్తుతి

ఆర్యా శతకము

శ్రీశారదానిశార్హ్వాని
వేశా! పేశలమధూక్తి విలసత్కవితా
ప్రాశస్త్యా! వినుమీ యా
ర్యా శతకముప్రీతి దక్షిణామూర్తి! గురూ!

కారణపరచిద్రూప కృ
పారసకాశ్మీరసుస్తబకమృదులతనూ
దారలత కామపీఠి వి
హారముసేయు నొకతల్లి యాకాంచిపురిన్.

విలు నమ్ము సృణినిఁ బాశము
నలు కేలఁగొని కుచభారనమ్రతఁ గాంచీ
నిలయమ్మునఁ దిరుగాడెడు
తలి మోక్షానందకందఁ దలఁతు నెడందన్ 2

చింతితఫల పరిపోషణ
చింతామణి కాంచినిలయ చిత్సుఖమయి మ
త్స్వాంతము శాంతిలఁజేయుత
నెంతయుఁ జిరసుకృత లభ్య యీశానిదయన్ 3

వంకర యలకలతోడన్
బొంకపుఁగుచయుగముతోడఁ బొలుచుచుఁ గాంచి
న్గుంకుమజిగి నగు మేనున
సంకాశిలు కొండ జేని సర్వస్వమహో! 4

వల జేని చదువు నేర్పఁగఁ
గులగురువై వఱలుచూపు కోపునఁ గాంచీ
విలసత్పురి నొక కన్నియ
యలరుల విలుకాని గెలుచు నలఘుఁ గలంచున్ 5

మలకవకు మారురూపగు
బలిసినచనుదోయి కమల భాసురనయనం
బులుఁదగఁ గాంచిన్గల ని
స్తులమా నిక్కలకు వంగి జోతలనిడుదున్ 6

వేదైదంపర్యము విధుఁ
డౌదలఁగలదొడ్డవేల్పు నైశ్వర్యముఁ గాం
చీదివ్యసీమ నలరెడుఁ
దాదాత్మ్యప్రికృతి శిశుసుధాకరధరమై 7

కంపాతటంబునం దను
కంప న్దగి భువనభూమకంచుకమై ధై
ర్యాప్తమహిమంబు శార్వము
నొంపఁగఁ దగు పాటలిమము నొండుఁ దలంతున్ 8

కాంచీపురనిలయముఁ బ్రే
మించినదై యించువిల్తు మిసిమివయస్సునన్
సంచుఁగనునంబ; శ్రుతిశీ
ర్షాంచత్కలిక న్భజింతు నానందమయిన్ 9

గంగాధరున కధీనము
శృంగారాద్వైతతంత్ర సిద్ధాంతము ను
త్తుంగమనోజ్ఞస్తన యుగ
ఫుం గలిమిఁజెలంగు కాంచి పున్నెము నెంతున్ 10

కాంచీపుర మణిభూషను
బంచాస్త్రోత్పాదకోర్వపాంగయుత నుపా
సించెద నొకపరమ స్గలఁ
బంచాస్యునియెడమతొడవు పయినాసీనన్ 11

అనిశమునాయెద కేళీ
వనమాత న్గంపదరిని వాసింగను భూ
ర్యనుకంపాకోరక దృ
ష్టి నిపాతములైన కొన్నిచిద్భాసలకున్ 12

వరచూతభూజ మూలము
న రహించెడునాదిమునకు నయనామృతమై
నెఱిజవ్వనమున జానౌ
పరమశ్రుతిగుహ్యమూలపదము భజింతున్ 13

శ్రీద్రైవారెడు కాంచిని
నాదిమ వరపీఠసీమ నంచితయోగుల్
సాదృతిఁగను రక్తిమదా
మేదురతా సంప్రదాయమే నను మనుచున్ 14

శంకర దేహాంకితమై
యంకురితోరోజ కంకణాశ్లేషయునై
పొంకంపు నిత్యతరుణిమ
నంకిత నొకబాలఁ గాంచి నద్భుతఁగంటిన్ 15

కమ్మని విల్లును దావులఁ
జిమ్ము శరములూని బంధుజీవద్యుతి చో
రమ్మౌ చిత్తనువున జ
న్మమ్ము మలన్గన్న తేజున న్మోదింతున్ 16

బలిసిన గుబ్బల బరువున
నలఁతినడకనంది మధుర మగు లేనగవుం
జెలఁగ న్గాంచినెసఁగు పూ
విలుతుని సామ్రాజ్యగర్వ బీజము నెంతున్ 17

ధరణిమయి వారిమయి నం
బరమయిని జ్వలనమయి నభస్వన్మయి భా
స్కరమయి హోతృమయి సుధా
కరమయి నాదిమను నంబఁ గాంచెదఁగాంచిన్ 18

లీనతఁగను మునిమనమున
ధ్యానస్థిమితమయి కంపదరి తప మొసఁగన్
బీన కుచభరమున న్దగు
మీనధ్వజ తంత్రిపుబెల మిని వినుతింతున్ 19

తెలుపై యలంతి నగవునఁ
గలుగమిఁగొను నెడఁగాంచి క్రాలఁగటాక్షం
బులఁ జలువ బలుపుఁ జనుఁగవఁ
బలుకు నెదన్మించు తల్లిఁ బరమ భజింతున్, 20

శివుకయి తాఁకునఁ బులకిత
మవు తనులతఁ గాంచి మేర నలరించెడు తుం
టవిలుతుని నెఱి పటీరపు
జివ నాదగు మ్రోల నెవుడు సెలఁగెడినొకదా! 21

విరితూపులాని కలిమినిఁ
బరఁగించెడు మేనితోడ భాసిలి కంపా
వర పులినచరి పురంధ్రి
వర యొండు పురారిఁ గప్పివైచుఁ బులకలన్. 22

తరుణిమదా సర్వస్వముఁ
దరుణారుణ సంప్రదాయ తనులేఖంబై
వరకంపాతటిఁ దనుతై
క్య రసాస్పదమధ్య మాద్య మగు తే జెసఁగున్. 23

విరితూపులాని పౌష్టిక
వర కర్మవిపాక మొండు వఱలెడుఁ గాంచీ
పురి నాత్త్రయావనముఁ జఁ
దురుదాలుపు నభ్యుదయమునుం గని కొలుతున్. 24

కాంచీ పురవరమందు ర
హించుచుఁ దలఁ దమ్మిదాయ నెసఁగెడు నగఁగాఁ
బూంచిన సంవిన్మయమహా
నంచిత వాక్పురుషకార మందె లయింతున్. 25

కైరవ హితావతంసము
సారస్వత పురుషకార సామ్రాజ్యము నా
గారిత కాంచియునై దై
వారెడు సంవిత్తులో జవమున లయింతున్. .25

తుమ్మెదలఁ దనుపు నమ్మన
నిమ్మగు మాధుర్యరసపుటికఁ ధనువుఁ గై
దమ్ములఁ దగఁ గాంచి విహా
రమ్మున నాదృతినెసంగు గక్త్రిమనెంతున్. 26

పాౖజదువుల యాదలలను
రాజీవములందెసఁగు మరంద స్యందం
బై జాంబవ కుంభ కుచం
బై జానగు శివుమహంబె యర్ఘ్యము నాకున్. 27

అంగీకృత కాంచీపుర
రంగ న్మ్రితిమహాళి జలజ రస మధుధారన్
దుంగ కలశాభ కుచభర
గంగాధరు కుతుకలహరిఁ గని యర్చింతున్. 27

సతతంబుఁ గొలుచువారి దు
రితముల మ్రందింపనై గరీయమునై యే
ణ తనక దీర్ఘ విలోచన
యుతమహా నేకామ్రనాథు నూర్పునె కొలుతున్ 28

నగుమో ములరఁగఁ గాంచీ
నగరమునం దనిశముఁ గరుణ నెలర్చెడు నొం
డగు దేవతా భేదం
బుఁగని ప్రమోదామృతాబ్ధి మునిఁగెద మెపుడున్ 29

అలఘు కుతుకంబు కాంచి
న్గలఁదై తొగనోముపంట క్రాల నగగ నా
దల నొప్పు కులగిరి ప్రభు
కుల మణిదీపమున నె యెదఁ గూర్మి వహింతున్ 30

కాంచీపురమునఁ గాంచెదఁ
గాంచన కుచకలశ గరిమఁ గడుఁ బరవశమై
మంచి పగడాల కుద్దిం
గాంచిన మెయి విభ్రమౌఘ ఘనవిభవంబున్ 31

కురువింద గోత్రి గాత్రిము
నురుకూలంకష కుచ కలశోదంచితమై
వరకంపదరిఁ జరించెడు
స్మరు నొండగు వీర సార సత్త్రకు జోతల్ 32

కుంకుమ రస శోణాగ్రులు
న్నంకరు పెన్నైశ్వర్యపుణ్య సంభారములు
న్నంకరములుఁ గాంచికినై
సంకాశిలు చను మొగడల జానగు శివముల్ 33

సరసీజంబుల కంధం
కరణౌషధమా నొకానొక కచాంకితమా
చు రహించు శంభు నంతః
పురపు టలంకార మొండు పొదలెడుఁ గాంచిన్ 34

సెగనెసఁగు నొసలుగల పె
న్మగసిరిగల వేల్పు సతము మానింపఁగ సొం
పగు ఖేలన ముపకంపము
నఁగను నగేట్కులపు సిరి ఘనత్వము నెంతున్ 35

బాగగు చనుమొగ్గలఁ దగిఁ
చాగా నేకామ్రనాథు సరస న్నగమై
నై గమ సల్లాపంబుల
వౌ గరిమపు నిగ్గుఁ గాంతు మతికోమలముల్ 36

సింజన్మణి కాంచీకముఁ
బుంజిత కరుణంబు శంభు మూలధనంబుఁగా
మాజుతమ మందహాసితముఁ
బింజర తనురుచి యొకండు వెలయున్గాంచిన్ 37

శివుని కనుంగవచే నెది
యవిరతమును లేహ్యమానయా లావణ్యా
ఖ్య వినూత్న సుధాధునియా
శివ లాలిత పరమశివ వసించుత నెడఁదన్ 38

మదనశ్రుతిసమయ సుదీ
ఘుఁదగు కటాక్షముల నెసఁగి కంపాతటిఁ దు
మ్మొదలవలెఁ జికురము ల్దగఁ
బొదలెడు శుభకందముల నెపుడు పోలెదనో 39

మోముందమ్మ్రని నురమున
సామేన న్వేలసి పూరుషత్రియమందుం
గామాక్షి యెసఁగెదు పురం
ధ్రీమణివై త్రిధగ నీవె దేవీ సతమున్ 40

బాధ భవాబ్ధిగొనర్చుచు
నాధారాంభోజకృత విహారయునై స్వీ
యాధారిత కాంచీపుర
బోధామృత వీచినే యెపుడు భావింతున్ 41

అలయను నాగమపీఠి
నిలయను జిద్వాలయ మాళిని స్నైలవెలయన్
వలయాంకుని మేనోలయం
గల యాచెలియ నెదఁ దలఁపఁగానే నలయన్ 42

శర్వాముఖ పరమసాధక
గుర్వానీతంబుఁ గామకోటి గతంబా
సర్వాకృతియగు శోణిమ
గర్వంబున కర్పితంబుగ నెద నొనర్తున్ 43

అమ్మా తావక పదభజ
నమ్మన మోదమ్మునెనయునరునకు భవ బం
ధమ్మొదవునెడలఁ గడలి జ
లమ్మనఁ బెనుశిలయుఁ దేలి లలిఁ దిరుగదొకో 44

సమయగు మతి శీలితయును
సమయ స్సంధ్యామయూఖ చయములతో ని
త్యముఁ గాంచీపుర రతయా
నుమతోఁ డాదాత్మ్యము నెనయుదుఁగాత వెసఁ 45

కుండిని ! కుటిల ! కుమారీ!
చండీ! స్థావర చరాద్య జనయిత్రీ! చా
ముండా! గుణిని! గుహారణి!
దండము గురుమూర్తి! గుహ్యతమ! కామాక్షీ! 46

భ్రమియింపఁ జేసెదవు వి
శ్వముఁ జిదచిద్రూపవు మఱి సభిదా భేదా
ద్వ్యము లాకృతులూ నెదు నీ
వమృతవు ననహంతవును నహంతవు జననీ! 47

శివ! శివ! కాంతురు సమముగ
భవనమ్ము వనమ్ము మిత్త్రుఁ బరు లోష్ఠంబుల్
యువతీ బింబోష్ఠముఁ గా
మవిలోచని నూచినట్టి మహితులు ధాత్రిన్ 48

కామవిరోధి ప్రణయిని!
కామేశీ! కామపీఠకామధ్యగతా!
కామదుఘవగుమి కమలా!
కామకలా! కామకోటి! కామాక్షి! యోగిఙ్ 49

హృదయాబ్జ మధ్యమందున
నుదుటిదియౌ నర్థమందును మూర్థపు న
డ్మఁ దగి రవి శక్రచాప కు
ముదబంధు సమాభఁ గొల్తుము భవాని నెదన్ 50

కాంచి న్గేళీ లోలతఁ
గాంచి సమస్తాగమనుత ఘనతయఁ ద్రిమతం
తాంత్రించద్రూపముచే మృదు
సంచగు కామాక్షి నాదు స్వాంతముఁ దనుపున్ 51

మందిరమును గాంచీపురి
నంది వియద్బిందునాదతాంచిత యొండో
నిందురవి మండలస్తని
సుందరి నాయెడదఁ నెపుడు శోభిలుఁదుష్టిన్ 52

ఇంచుం దీపెకు నీడై
సంచు న్గంపాతటాన సతమందెడు సి
ద్ధాంచద్భైషజ్యము నోం
డుంచెద నెద దుర్భవజ్వరోద్ధతి నార్పన్ 53

మదనార్యుర స్సుపీఠిక
కుఁ దెలియనో చనులగట్టి కుదిరిక గల యా
మదన బ్రహ్మ సుతత్త్వా
స్పద నానంగద భజింతు భక్తి సతంబున్ 54

విలుఁ బాశము నంకుశము
న్నలిఁ గరములఁ దాల్చి స్వయ మెలర్చెడురీతు
ల్గల యాగమ సిద్ధాంతము
సులలితమా గాంచి శంభు శుద్ధాంతమహో ! 55

ఆ బ్రహ్మస్తంబంబో
నబ్రపు శిల్పంపు రచన నలరిన యాద్యం
బో బ్రహ్మవిద్య నతుల న
దభ్ర న్భావింతుఁ గాంచి కాంతర సంస్థన్ 56

శ్రీకామాక్షి ! నిను క్షణ
మేకాగ్రతఁ దలఁచు నాతఁ డిల మూఁగయు న
స్తోకపు దుర్గతి శోకియు
లోకోత్తర కీర్తియై విలోకింపఁ బడున్ 57

పంచదశ వర్ణ రూపము
నంచితము న్గాంచికా విహార చతురమున్
బంచ శరీయము శంకర
వంచనఁ బాండిత్య యుతము వాసి భజింతున్ 58

సుమతులదా సౌఖ్యమ్మా
ఖ్యముఁ దెరువుంబూని నాలుగా రీతుల మా
ర్పు మొనసి యేఁబదియా వ
ర్ణములఁ గృత పద శిల్పఁ గామ నయన భజింతున్ 59

ఆది క్షాంతాక్షర రూ
పోదార న్విద్యఁగా గురూత్తములని రా
స్వాదిష్ఠ చాప దండను
నేదిష్ఠ న్నామకోటి నిష్ఠనె నాకున్ 60

స్వాసనయు హార్షితస్మర
శాసనయు న్సర్వలోకచయ భాసనయున్
శ్రీసత్కాంచ్యాసన య
వ్యాసనుఁడు న్గలితశంబ రాసన ముదమున్ 61

ప్రేమము కంపపయి న్స్న
స్థేమము యతి చేతములను శిరమున సోముఁ
సామము నిత్యోక్తులఁ దగ
భూమంబున హైమవతియుఁ బొలిచెడు నెపుడున్ 62

కౌతుకముఁ గంప యెడఁ దగి
చేతస్సంజాతకలిత చేతము తోడఁ
ఖ్యాత మహాకుల దేవత
చేత న్నామ్ర ప్రతిభ విచ్చి చెలఁగుత సతముఁ 63

చూత తరుమూల ధారుణి
వాతహిత తిలకుఁడగు నొక వయసు మగనితో
బాతిగఁ గలసిన మెయితోఁ
బ్రీతి న్సంవిత్స్వరూప వెలసి రమించుఁ 64

కాంచీ దేశగతంబయి
పంచాశుగ గర్వలక్ష్మి వాసం బెసఁగున్
గాంచి యెటో హృత్పేటిక
నుంచి పదిలపఱచితిని మహోత్తమము మణిఁ 65

కోరి భజించెద నుమ! నీ
కారుణ్యము దరవికసిత కౌసుంభ సమా
నారుణ్యము దగ్ధషడ
ధ్వారణ్యముఁ గంప నెసఁగు తారుణ్యంబుఁ 66

అనుపమతఁ గాంచిఁ బెరిఁగెడు
ననవరతానందపాక మదియొకఁ డరుణ
త్వ నితాంతగర్వ పల్లవి
తను దానిం గనుల విందుఁ దగఁ గావింతున్ 67

బాణ సృణిపాశ ధనువులఁ
బాణులఁగొని కామకోటి భాసురమై బా
లైణధర శోణవహామహా
శోణిమ పరిపాక మొందు శోభిలుత నెదన్ 68

బింబాధరమును దరహా
సంబది చుంబింపఁ గర మెసంగు ముఖసరో
జంబు గల యంబ యంహ
స్సంబాధక యెదరహించెఁ జాల్కృతి నైతిన్ 69

శివ శ్రీకామాక్షి సదా
శివమయవహా పరశివ మయ శృంగార సుమహా
ఘు విపుల పర్యంకము నం
దు విరాజిలుఁ జక్రమందుఁ దోరపుసిరితోన్ 70

ఏలఁబడఁ దగుదుఁ గాంచీ
పాలికచే శ్రుతి సతీ శుభకరాలక స
న్మాలికచే భూరి కృపా
స్థాలికచేఁ దుహినశైల సద్బాలికచేన్ 71

మాయా ! పురత్రియాంతక
జాయా! కాంచ్యాశ్రియా ! యజస్ర పృథు కృపా
మేయా ! యార్తిహగంబా
నీ యమగుందమ్మ లీన నియతి వసింతున్ 72

జౌ దల విరిఁగఁ జకోరా
మోదక సామ్రాజ్యమూని ముక్త్యంచిత భ
వ్యోదార మూర్తిఁ గంపా
మోదిని యా నంబ యెడఁద ముదము నినుచుతన్ 73

నియతిని మ్రొక్కెద నే శ్రుతి
మయికి న్నశి బిందు నాదమయికిఁ బరపదా
ద్వయికి న్ప్రకృతి మయికి న
నయమును మను యంత్ర తంత్ర నామమయికినిన్ 74

అనిశము విహరించుత నా
మనమునఁ దాఁ గామకోటి మహిత సుకవి సూ
క్తి నిచయ రసధాటి కృపా
ఘన పాకీయ పరిపాటి కరము వఱలుచున్ 75

కుటిలముఁ గచములఁ గన్నులఁ
జటులముఁ బృథులంబు రమ్య జఘనంబులఁ బ
త్తటముల మృదులతఁ గంపా
తటగముఁ బ్రకు తేజముఁ గని తగ భజియింతున్ 76

శ్రీకామ నయనదాన
స్తోకంబు ప్రసాద దీప సుద్యుతిఁ బ్రత్య
క్సాకల్య దృష్టిఁ బక్వా
స్తోక పరశివోల్లసనముఁ జూతు నతుఁడముక్ 77

నిను బ్రహ్మ విషయఁ గాత్మ్యా
యని భైరవి వింధ్యఁ గాళి నాదిమను గల
న్వినుతింతుఁ గామకోటి శి
వను భారతి శాకిని స్సుభద్ర శివ సతిన్ 78

కేలు మొగిడ్చెద సురజన
పాలినికి న్వ్యాలినికిఁ గపాలినికి మహే
ట్పాలిని కరికాలినికి సు
మాలినికి న్గాంచి విద్రుమ సుశాలినికిన్ 79

కామాక్షీ కామ నిగమము
నాముక్కంటికిని నేర్ప నగు నొజ్జ యిదా
నేమో ! తావక తాదృ
క్కోమల తారుణ్య గరిమ కుధరేట్తనయా ! 80

ఏనుఁగు గుబ్బల యుబ్బున
కూనత నొనరించు చనుల యురుత కొరగులేఁ
గానెసఁగ శివుని కనులకుఁ
దేనియ జడిమైన యరుణ దీప్తి కెఱఁగెదన్ 81

కాంచితిఁ గాంచినిఁ బురమణి
కాంచనమయ కాంచిఁ దగు నొకానొక సంచున్
మంచి దయ నతుల యెడఁ బరఁ
గించుచుఁ గంపదరి మమ్మొగి న్మనుపంగన్ 82

పరమశివు కురువునకు నా
భరణంబు న్మలలతేని ప్రథిత శ్రీయో
త్కరసన్నాహముఁ గంపా
పరిసరగముఁ గాంతు వెల్గుఁ బరమ గురు కృపన్ 83

అమ్మా ! తారుణ్య రమా
యమ్మా చాతుర్య గరిమ మమ్మదనుని భ
స్మమ్ముగఁ జేసిన హరు చొ
క్కమ్మగు నా బ్రహ్మచర్య ఘనత న్గలఁచుణ్ 84

కట్టి మొల నాకులను గయిఁ
బట్టి ఖనిత్రింబు మదకబంధ దళాలణ్
బెట్టి ఫణులెసఁగ వేషము
బెట్టు గురింజ నగల చెంచు వెలఁదికి జోతల్ 85

కురువునఁ గీర మెసఁగ బరి
సరమందు న్నైభరవీ వ్రజమును సుగాయ
న్యరు మండలి తగ వీనుల
దర కుండలములు సెలంగఁ దనరెద వంబా ! 86

భర్గుని మెప్పింపఁగ రణ
సర్గము నొనరించి సింహ సంసర్గవునై
దుర్గతులనొంచి కృప నప
వర్గము దుర్గవయి భక్త వరుల కిడెదుగా 87

భండనమున నుద్దండయు
ముండ లసత్కారయు నాంత్రిపుంజ ధరయు వే
దండ చలన కృచ్ఛ్రివ చా
ముండ ధృతాసుర శిఖండ వోలఁగ నీవే 88

అన్నంబునఁ జెన్నగు మే
ల్సొన్నపు గరిటెఁ గొని దాన స్ఫూర్జ ద్దయచే
మిన్నయగు లేమినా వెతఁ
గ్రిన్నన మర్రిందింతు వీవె కామాక్షి ! మహీశా 89

కొట్టఁబడు వైరుల న్వెతఁ
బెట్టి గెడప దశములగు పృథుహాల ముసలా
ల్పట్టి వరాహాననవై
గట్టిగఁ గ్రీడింతు వీవెకా కామాక్షీ ! 90

పొన్నంపుఁ జెన్నుఁగొను మెఱు
వన్నెం దగి తమ్మిదండ వఱలఁగఁ గయి ము
క్కన్నుల వేలుపు వలచు ర
తి న్నగడెదు బాలవా రతిప మణిగేహా ! 91

స్మరమథన వరణ లోలవు
కరాబ్జధృత మాలవు కనక ద్యుతిచయ త
స్కర శీలవు మన్మథ వి
స్ఫుర ద్విలాసమణిశాలవు జగజ్జననీ ! 91

కమలకుటి నమల పటిపై
యమరిచి కచ్ఛపిని నొడి శయాంబుజములఁ బొ
త్తము నక్షమాల తగఁ జప
లము లక్షులఁ జెలఁగు నలువ లలనవు తల్లీ! 92

అమ్మా ! కుంకుమరుచిపిం
గమ్మౌ నసృక్పంకముగ్ధ కాలాళి విభా
త మ్మొనయు జయము నీరూ
ప మ్మభయ పటీవరద జపకృతి కరమ్మై. 93

పసిఁడిరతనాల మేల్నగ
వెసఁగ న్గాలాయసంపు టెలమిగెలుచు మై
మిసిమిఁదగునిన్నుఁ గరసా
రసగకపాలత్రిశూల రహిఁగొల్తు సుమా! 94

కొందఱుపుణ్యాత్ములు తమ
డెందముచేఁగాంచెదరు పటీయారుణిమా
మందంపు రాశి నీమో
మందముఁజనుదోయిఁగాంచి నమ్మ! మహింతమున్ 95

నాలుగు నాఱును బది యు
న్నాలుగుఁ బదునాఱు రెండు నాఱెంపుదళా
ల్కాఱ్రిలు కమలాలచే గిరి
బాలా ! పొందెదు సహస్ర పత్ర కమలముఁ గా

అంబా ! కొందఱు గురు చర
ణంబులఁ బూజించి నీఘనకరుణ నపవ
ర్గంబనెడు మేడనుం దభ్రభ
యంబుగ బీజయుగబీజమా యోగమునఁ గా

జంతుతతిలోన వెలి నీ
వంతకసంహారుసహాంత వానమ్మరో ! రా
ణింతువు భజించు భక్తుల
కెంతయు మహిమమ్ముఁగూర్చు చెప్ప మహేశీ !

కలమంజూక్తులచే రా
చిలుక న్గళపంజరగముఁ జింతించి గ్రహిం
ప లతాంతాస్త్రిం డెరఁగా
నిలిపిన బింబఫల మంబ ! నీయధరమహో

జయమగుత శంకర ప్రియ
దయితా ! జగదంబ ! శీతధరరాట్తనయా !
జయము శివా ! కామాక్షీ
జయము చిదాకాశ ! చంద్ర సచ్చవిహారా !

సత్సంతాన ప్రిసూ్ప
క్షత్సదనా ! మృదుమధూక్తి రాజత్కవితా
వత్సంచయమూర్ధన్య ! సు
వాత్సల్యేక్షితసుశిష్య వార ! గురువరా !

కంద, గీత గర్భితోత్పలమాల

ధీచతురాగ్రిణీ ! బుధవిధేయ ! తులాతిగపుణ్యభాసి !య
చ్ఛాచరణా ! లసద్గుణచయామల రత్నసుకోశభూత ! వి
ద్యాచతురాస్య ! సత్కవినుతప్రతిభాకర ! కావ్యకారి ! భా
గ్యోచితధీక ! సన్నిగమ యూధసమాదర ! నిర్మలాత్మకా !

పై పద్యమునందలి కందము.

చతురాగ్రిణీ ! బుధవిధే
య ! తులాధికపుణ్యభాసి ! యచ్ఛాచరణా !
చతురాస్య! సత్కవినుత
ప్రతిభాకర ! కావ్యకారి ! భాగ్యోచితధీ !

పయి యుత్పలమాలయందలి గీతము.

బుధవిధేయ ! తులాతిగ పుణ్యభాసి !
గుణచయామల రత్నసుకోశభూత !
కవినుతప్రతిభాకర ! కావ్యకారి !
నిగమయూధసమాదర ! నిర్మలాత్మ !

పూరుషోత్తమసత్కవీశ్వరపుత్త్ర ! యత్రితనూజప
స్వైరజానిశపూజనాదర ! నిర్మలాంతరభాసురా !
సూరిసత్తమశస్యభవ్య యశోవిభాసిదిశాంతరా !
నారుణీసురవంశ్య ! నాదెళ దక్షిణాస్య ! గురూత్తమా !

గద్యము.

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురు కరుణా సమాసాదిత సరస కవితా
విభాస్వర, ప్రవర్ధమాన శ్రీమ ద్భమిడిపాట్యన్వయ పయః
పారావార రాకా సుధాకర, శ్రీమచ్ఛాండిల్యస గోత్ర
పవిత్ర, సంతతాగ్నిహోత్ర పరిచర్యోపాత్త ఘన
తర సద్వైదుషీవిరాజమాన పేర సోమయాజి
పౌత్ర, బుధజనసంభావ్య సచ్ఛేముషీకలిత
వేంకటాచలపతిసుధీతనూభవ నైరంతర్య
భక్తిసంభావితభవానీ ధవ విబుధ
జనవిధేయ వేంకటసుబ్రహ్మణ్య
శర్మాభిధేయాంధ్రీకృతం బైన
శ్రీకామాక్షీ స్తుతి యం
దలి యార్యాస్తుతి
శతకము సర్వము
సంపూర్ణము.

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తి సద్గురు వరార్పితము.

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తి సద్గురవేనమః

శ్రీ గురుదత్త సౌధమున 23-8-59 భ. వేం. సు. షష్టిపూర్తిని

శ్రీ నాదెళ్ల మేధా దక్షిణామూర్తిశాస్త్రిగారి ఆశీస్సు

శ్లో॥ వికారి శ్రావణే మాసే పంచమ్యాం రవివాసరే
షష్టిపూర్తి మహాప్రాప్తి స్సుబ్రహ్మణ్యాయ కీర్తిదా

శ్లో॥ శ్రుత్యుక్తాయు ర్విధి ర్దద్యాత్-శ్రీమత్తా పురుషోత్తమః
కామాక్షీపతి రైశ్వర్యం-భోగం తథా శచీధవః

ఉ॥ శ్రీగురుదత్త సౌధమునఁజేరిన యీవిబుధాగ్రిణుల్ కవుల్
వాగురు లాయురర్థసుతపౌత్త్రి సుఖప్రద జీవనంబులన్
బాగుగఁజేయ మాభమిడిపాటికులీనుని సుబ్బరాయనిన్
సాగెడుఁగాత నీతనివచః ప్రచయంబు స్వతంత్రశక్తికిన్

మ॥ కవులన్యజ్వగఁజేర్మి తిక్కన కెదక్కన్ యాయజూకాన్వయుం
డవనిందానయివాక్క్రియాకలనమందాంధ్రీకృతుల్ ప్రౌఢ కా
వ్యవరేణ్యమ్ము లనేక ముల్నలిపి సుబ్రహ్మణ్యుఁడుంగీర్తిఁ గాం
చు వరిష్ఠుండు స్వతంత్రకావ్యముల మచ్చుంజూప దీవించెదన్

శా॥ ఆయుస్సంపద వన్నె కెక్కనిలలో నారోగ్యభాగ్యంబుతో
డై యున్నంగద షష్టిపూర్తికిఁబయిన్ హర్షప్రదంబట్లు వై
కాయంబందలిపాటవంబున నెసంగన్ బుద్ధివైశద్యముం
జేయున్ శ్రీసకలేశ్వరప్రియ కృతిశ్రేష్ఠంబులన్నిల్వఁగాన్

కృతిసమర్పణాశీ రభినందనములు

శ్రీ గాయత్రీ పీఠాధిప శ్రీ విద్యాశంకర భారతీ స్వాములవారు

శ్లో॥ కృతికర్తా సుబ్రహ్మణ్యః-శాంతో విద్వత్కవీశ్వరః
విద్యావినయ సంపన్నః - తదన్వయ సుదీపకః.

శ్లో॥ తాదృశోయం సుబ్రహ్మణ్యః - షష్ట్యబ్దానాంచ పూరణే
భూయశ్చ సుష్టు బ్రహ్మణ్యః - శ్రీ కామాక్షీ ప్రసాదతః.

శ్లో॥ బ్రహ్మణ్యం కృతికర్తారం - తద్భర్తారం కవీశ్వరం
దక్షిణామూర్తి విద్వాంసం - గాయత్రీ పాతు సర్వదా.

'విద్వత్కవిసార్వభౌమ' శ్రీ పుల్య ఉమామహేశ్వరశాస్త్రిగారు

శ్లో॥ సాక్షాచ్ఛ్రీకామాక్షీ కరుణామృత వీటికారసాస్వాదాత్
సకలకలా రససారం 'స్తుతి'కవితా కల్పలతికాయాం యః

శ్లో॥ నిక్షిప్య మూకతాం స్వాం పరకవికల్పేషు జగతి సన్ధాయ్య
అత్యద్భుత రసపూర్ణ ప్రసూనమాలా మపుష్పయత్తు
పంచశతకలితామ్

శ్లో॥ సకలకవీనామ్ సమ్రాజేత స్మైమూకాయ మేనమాంసి స్యుః
తత్ర విపంచశత స్తుతిమాంధ్రసుబోధాయ నిశితధీసాహ్యాత్

శ్లో॥ వేంకట సుబ్రహ్మణ్యసుధీ రన్వవద స్మాతృకానుగత పద్యైః
అతికృచ్ఛకార్య మేత త్సహృదయహృదయానుకర్షి సన్ధానమ్

శ్లో॥ ప్రవిధాయ ధన్యజన్మా మాన్యః కవిరేష సత్ప్రబంధకరః।
ఏష విశేష ఇహార్యా శ్రీకామాక్షీ స్తుతి గ్రహీ తాయమ్॥

శ్లో॥ సకలకలా రసవేదీ శ్రీమేధా దక్షిణామూర్తి బుధరాజ
శ్శిష్యస్య షష్టిసమయే సత్కృతికన్యామ్ సమగ్రహీజ్జీయాత్॥

శ్లో॥ కృతికర్తృ స్వీకర్త్రో రిహ గురుశిష్యత్వే బుధప్రమోదాస్తే
శ్రీవాణీ కరుణాభర ఉభయో రఖిలార్థదో భూయాత్ ॥

శ్లో॥ అభినవ పండితరాజా ద్యభిరూప సభా ప్తబిరుదదశకోఽసౌ
స ఉమామహేశ్వరసుధీ ర్విద్వత్కవి సార్వభౌమ ఇతివష్టి॥

"కలాప్రపూర్ణ" శ్రీ వఝుల చినసీతారామస్వామి శాస్త్రిగారు

"కామాక్షీ స్తు" త్యాంధ్రకృతిచే బ్రహ్మశ్రీ భమిడి పాటి వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశర్మ కవిపుంగవులు సంస్కృతాంధ్ర భాషా వాఙ్మయపాండిత్యవైభవు, లాచంద్రతారార్కముగఁ బండితకవుల నానంద పరవశులఁ జేయుదురుగాక !

వీరు స్వతంత్రకథాకలిత ప్రబంధరాజముల రచించి యితోధికముగాఁ బండితకవుల బ్రహ్మానందాబ్ధి నోలలాడింతురు గాక !

ప్రబంధ భర్తలగు "పండితకవి శ్రేష్ఠులు" బ్రహ్మశ్రీ నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రులవారిట్లే తమ ప్రబంధ భర్తృత్వముచేతను స్వతస్సిద్ధమగు మహాప్రబంధ కర్తృత్వము చేతను సదా తమయశస్సుల దశదిశలందు వెదఁజల్లుదురు గాత !

"అభినవ వాగనుశాసన" శ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణ శాస్త్రిగారు

క॥ కృతి కృతికృ త్కృతిపతి యో
గ్యతలను "మున్నుడి" యె చక్కఁగా వర్ణించెన్
కృతికన్యక "కామాక్షీ
స్తుతి" సుగుణ సువృత్త బుధనుతుల్ గొనుటరుదే!

క॥ గురుశిష్యులు విధివిహితా
చరణులు పండితులు కవులు సారస్వత సు
స్థిరమతు లల్లుఁడు మామయుఁ
బురుషాయుష మధిగమించి పొగడితఁ గనుఁడీ !

"అవధాని శిరోమణి" శ్రీ కాశీ కృష్ణాచార్యులుగారు

క॥ కర్తయుఁ గృతియు న్భర్తయు
వర్తనమున టొంపులేని వారలు గానన్
కీర్తిలతా బాలికలన్
బూర్తిగ నల్లింత్రుగాత భూతలమందున్.

"శతావధాని" శ్రీ వేలూరి శివరామ శాస్త్రిగారు

క॥ ఎది గురువున కీవలెనో
యదియిచ్చి ఋణంబునీఁగి తదియుంగా కీ
యది బుధులకుఁ బ్రాఁజదువుల
సుధ కాదా? భమిడిపాటి సుబ్రహ్మణ్యా!

క॥ ఎది గురువు కోరుకొనునో !
అది సూటిగఁజూచి యిచ్చి తక్కజమగు నీ
మది దాన నిన్ను నీగురు
గుదిగుచ్చెద స్తోత్రసూత్ర కుసుమంబులుగన్

"మహామహోపాధ్యాయ" "కవిశేఖర" శ్రీ పల్లె పూర్ణప్రజ్ఞాచార్యులుగారు

క॥ మూకకవి మాలమఁట లో
కైకజనని స్తోత్రమంట యభినవ సరళాం
ధ్రీకరణమంట ముద మ
స్తోకగుణా! భమిడిపాటి సుబ్రహ్మణ్యా!

మ॥ అవురా! సత్కవిరాజ తావకిని గామాక్షీనుతి న్సద్గుణన్
గవితాకన్యను లక్షణాంచిత నలంకారాభిరామన్ స్ఫుర
న్నవభావన్ మృదువాణిఁజారుగతి 'మేధాదక్షిణామూర్తిశా
స్త్రి'వరుండే వరియించెనన్న గుణముల్ చెప్పంగనింకేటికిన్

తే॥ ఆంధ్రులకు నిట్టి "స్తుతి" నుపహారమిడిన
మీకుఁ గవులార! యివె నమోవాకతతులు
పూజ్య యేకామ్రనాథుని పూవుఁబోఁడి
కంచికామాక్షి మిమ్ము రక్షించుఁగాత!

"విమర్శకాగ్రేసర" శ్రీ దీపాల పిచ్చయ్యశాస్త్రిగారు-నెల్లూరు

తాము దయతోఁబంపిన "కామాక్షీస్తుతి" కృతి చదివి యానందించితిని. దేవీస్తుతి పరమును భక్తిరసభరితమును నగుట చేతనే పవిత్రమైన మీగ్రంథము శ్రీ గురుదేవ పదసమర్పిత మగుటచేత మఱింత పవిత్రతనుగాంచి మీయనువాద కౌశలముచేత సహృదయ హృదయరంజకమై యొప్పుచున్న దనుటలో సందేహము లేదు. అనువాదమయ్యును మీకవిత స్వతంత్రరచనవలెనే కమ్మగా జాలువాఱినది. అది మీమువంటి కృతహస్తులకే కాని సామాన్యులకు సాధ్యముగుపనికాదు.

మ॥ గురువర్యామితసత్ప్రసాదమది బాగుంగూర్ప సాహాయ్యమై
వఱలన్ సూక్ష్మముదుర్గమంబునగు నిర్వాణాధ్వమందే చరిం
చురహింబొల్చితివింక 'నార్య'కృపసంచుంగాంచి దివ్యద్యశో
భరముంబొందుట నీకు బ్రాఁతియె? సుబ్రహ్మణ్యవిద్వత్కవీ!

విజ్ఞాననిధీ! భావుకమైన భవదీయకావ్యము "విమర్శ కాగ్రేసర" "విద్వత్కవిశేఖర" యుష్మద్గురునాథ సమాదృత మును "ఉభయభాషాప్రవీణ" "కవిశేఖర" శ్రీ గురునాథ సంభావితమునై యుండగా ఇంక నితరుల యభినందనములెందులకు ? శ్రీ కామాక్షీ కరుణాకటాక్షమున మీ కృతి కృతీశ్వరునకును మీకును సంతతానంద సంధాయకమగునుగాక!

"సంగీతసాహిత్య కళానిధి" శ్రీరాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ గారు

తమ "శ్రీ కామాక్షీస్తుతి" అందినది. యథావకాశముగా అందందు చదివి చవిగొన్నాను. తెలిగింపు ధారాళమై తమ ఉభయభాషాపాండిత్యముఁ దెలుపుచున్నది. కొంత సంస్కృతభాషాభిరుచియే యెక్కువగా నున్నదనిపించును.

శ్రీ పింగళి లక్ష్మీకాంతముగారు- M. A.

ఆర్యా ! మీ "కామాక్షీస్తుతి" అక్కడక్కడ చదివి ఆనందించినాను. అనువాదము ఎంతో బాగున్నది.

ఈపవిత్రకావ్యమును రచించి గురువునకు కృతియిచ్చుచున్నందులకు మిమ్ము‌ను, కృతిని స్వీకరించుచున్నందులకు శ్రీ శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తిశాస్త్రిగారిని అభినందించుచున్నాను.

శ్రీ కోరాడ రామకృష్ణయ్యగారు, M. A.

మీ "కామాక్షీ స్తుతి" ని సాంతముగాఁజదివి మిక్కిలి యానందించితిని. మీకవిత్వము చక్కనిపాకమునఁబడినది. దీనినిగూర్చి యన్నివిధములఁ బ్రశంసింపవలెనన్న "మున్నుడి" లోని "...ఎంతధన్యుఁడవు సుబ్రహ్మణ్యవిద్వన్మణీ!" యున్నదే

వ్యాఖ్యానింతును:-మీషష్టిపూర్తి సందర్భమున మీకృతికన్య కిట్టిభర్తదొరకుటచే మీరు చాలధన్యులు. ఈఅరువదవపడిలో మాసోదరుఁడు "దక్షిణామూర్తిశాస్త్రి" కీకృతికన్యక దొరకుట, ఆమెనుజేపట్టుట కాతఁడంగీకరించుటచేత "నాదెళ్ల" వంశప్రశస్తి ప్రబలుటయుననునవి మిక్కిలిముదావహములు. ఇఁక కామాక్షీ కటాక్షావలోకనమున నీ "మేధా దక్షిణామూర్తి" స్వస్వరూపానుసంధాన ఫలప్రాప్తినంది జీవన్ముక్తుఁడగుంగాక !

కొవ్వూరు ఏ.జి.వి. పీఠము-ఎస్. వి. జె. వి. సంస్కృతకళాశాల ప్రధానాధ్యాపకులు, శ్రీ కె. వి. ఎన్. అప్పారావుగారు, M.A.,V.B.P;P.O.L.

శ్లో॥ "శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి" రిహ కృతిః సర్వభద్రప్రదాత్రీ
స్వీకర్తాహి ప్రథితవిబుధో దక్షిణామూర్తిశాస్త్రీ
సుబ్రహ్మణ్యో గురుబుధ మపాకర్తు కామశ్చ కర్తా
ధన్యానూనం వరదగురుణాధ్యాసితా సత్సభేయమ్

'శతావధాని' శ్రీ గడియారము వేంకటశేషశాస్త్రిగారు

కం॥ కుతుకంబునఁ జదివితి మీ
కృతి సుబ్రహ్మణ్యశర్మ ! 'శ్రీమీనాక్షీ
స్తుతి' రసబంధుర కవితా
మృత కలశోపచితభక్తి మేదురఫణితిన్

కం॥ కృతియన బహులక్షణవతి
కృతిపతియన సుకవి బుధుఁడు కృతమతి గురుఁడా
తతకీర్తి దక్షిణామూ
ర్తి తపమ్ములు పండినవిగదే యిటు సుకవీ !

తే॥ భారతీవంశవర్ధనోదార సంప
దాయ మిటు శ్రోత్రియాచారతతముఁ జేయు
నంచితులు మీకు సిరియు దీర్ఘాయు వొసఁగి
మనుచుఁగావుత మెపుడు కామాక్షి దేవి !

'శతావధాని' శ్రీ తాడేపల్లి రాఘవనారాయణశాస్త్రి,
శ్రీ చెరువు సత్యనారాయణశాస్త్రిగార్లు

మ. అభినందించెద మర్హార్హతకు మేలౌఁగాత మంచాత్మమీ
యుభయుల్ శ్రేయమునుత్తరోత్తరముగానొందంగఁగాంక్షించియ
య్యభవుంగొల్చెద మిట్టిపట్ల నవుఁగాదా? సమ్మోదం బెంతయే
ని భవద్భావుకకాము కార్యతతికిన్ హృద్యానుభావస్థితిన్

కం॥ యాత్రికుఁ దగు వెర వెఱుఁగని
యత్రిత్యుఁడు నెట్లు కాంచనగు మిము మీ
ఛాత్రోపాధ్యాయిక కతి
మాత్రము దీర్ఘాయువుగఁ బ్రమాణింతు మహా !

మ॥ తవు నా దెండ్లకులాబ్ధిశీతగుఁడు మేధాదక్షిణామూర్తి శా
స్త్రవిదగ్ర్యుండు కృతింగొనంగఁదగు సుబ్రహ్మణ్యసంజ్ఞుండు శి
ష్యవరేణ్యుండదియౌఁదగుంగృతియు 'కామాక్షీస్తుతివ్యాఖ్య' రా
ఘవనారాయణుఁ డాకృతింజదివి యుద్ఘాటింప స్వాకూతమున్

కం॥ కృతికర్తకుఁ గృతిభర్తకుఁ
గృతికిం గృతకృత్యతల నొగిన్నమకూర్ప
న్మతి ధ్యానింతుము కరుణా
వతిఁ గామాక్షమ్మ సంస్తవప్రచితముగాన్

శ్రీ కాటూరి వేంకటేశ్వరరావుగారు

కం॥ ఒంటిమావి ముక్కంటిని బంటుగాగ
నేలుకొను దేవి కామాక్షి మేలిచలువ
చూపు లీయాత్మవై భవస్తుతిని సాకు
గాత తత్కృతిభర్తతో కర్తతోడ

శ్రీ మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మ గారు.

కం॥ శ్రీమన్నాదెళ వంశ
స్వామీ! పురుషోత్త మాత్మజను రభిరామా !
శ్రీముక్తి కామినీసుత !
కామాక్షీస్తుతి మనోజ్ఞకవితాధిపతీ !

కం॥ హారితసగోత్రసముద్భవ
చిరత్న గుణరత్న సుకవిశేఖర సంభా
వ్య రుచిర మధుమధుర కవి
త్వరసాయన పాంథభావ పరిణతచిత్తా !

శా॥ శ్రీమత్పర్వత కన్యకాకుచతటీ శ్రీగంధ కాశ్మీర రే
ఖా మాంగళ్య మహామహోమహము లీకల్యాణసంశీలికిన్
శ్రీమదత్త గురుప్రభావకవికి న్నీకు న్సదాకూర్చుత
న్గామాక్షీస్తుతి జాగ్రదుజ్జ్వల కలాకల్యాణ సంపత్తులన్

సీ॥ శ్రోత్రియగ్రామణి సుకవిశిరోమణి
పండితమండలీ మండనుండు
జ్యోతిర్విదగ్రణి నీతివిద్యాఽరణి
సూనృతాచార విశుద్ధగుణుఁడు
గుప్తదానప్రీతి యాప్తగుణఖ్యాతి
నిజగురుభక్తి నిర్నిద్రవృత్తి

స్తుతివిముఖుఁడు గురుస్తుతిసదాసుముఖుండు
నాసిధారవ్రతాభ్యాసభాసి

తే॥ మునిగుణాఢ్యుండు దక్షిణామూర్తిశాస్త్రి
స్వీకరించుతఁ గృతులిట్లు శిష్యవృష్టి
పూర్తిమహముల గురుకృపా పూరపూర్ణ
నవసుధాస్వర్ణ కలశసంతతుల సతము

శ్లో॥ కృతికర్తాననుహిమవాన్ కృతిరేషాసర్వమంగళానూనమ్
కృతిపతి రసా చ సాక్షాత్ శ్రీమేధా దక్షిణామూర్తిః

శ్లో॥ జలధి రసా కృతిజనకః శ్రీరేషా కావ్యకన్యకా సాక్షాత్
పురుషోత్త మాత్మభూతిః కృతిపతి రిత్యఖిల మనురూపమ్

శ్లో॥ పురుషోత్తమాత్మజోఽసౌచతు రాస్యఃపతిరియంవధూర్వాణీ
గురుదత్త సౌధ మిదమపి బ్రహ్మసభై వాఽత్ర కించిత్రమ్

శ్లో॥ నూన మియంశ్రీకాంచీకామాక్షీస్తుతిరసార్ద్రసర్వాత్మ
యతాగ్రిధ్యక్ష శ్రీమాన్ వరద శ్రితభక్త జనవరదః

శ్లో॥ కృతికర్తా కృతిభర్తా కృతీచ కృతకృత్య ఏష ఆత్మజ్ఞః
జయతు చిరం ఫలితకృతి శ్రీకామాక్షీ కృపాసంగాత్

శ్లో॥ కామాక్షీమృదుపాదపద్మరుచయఃపద్మాప్తసద్బాంధవాః
తన్మంజీర ఘులంఘులాశ్శ్రుతి శిర స్సిద్ధాంతసంవాదినః
తత్ప్రియూష రసప్రసార విసరా మందాకినీ మాతగః
దేయాసుః కృతినాయకాయసకలాంసిద్ధించిరాఽభీప్సితామ్

శ్లో॥ కామాక్షీస్తుతి మంజరీమధురఝరీ గంగాతరంగశ్రియః
ప్రాచాంబ్రహ్మముఖాబ్జవాసితరుచాంవాచాంపరా దేవతాః

మూకస్యాఽపి మహాకవిత్వ విభవశ్రీదాన భూమాధవాః
భూయాసుః కృతిభర్తు రస్యభవనే సంతానసంపత్ప్రదాః॥

శ్లో॥ కామాక్షీ కరుణాకటాక్షలహరీ కృష్ణాఽకృతి స్ఫూర్తయః
పశ్యత్ఫాల మనస్త్రివిక్రమవృతి స్వర్ధారాళు మూర్తశ్రియః
మూకాంభోధి తరంగశీకరగణ ప్రద్యోతితాంబాఘృణాః
పాయాసుః కృతినాథ మేనమతులారోగ్యాయురర్థాన్వితమ్

శ్లో॥ కామాక్షీ రుచిరస్మితామృత రుచిప్రాగల్భ్య చంద్రాతపాః
కామదుర్ణ్మతి దుగ్ధవార్ధివిలస ల్లక్ష్మీమనః కాముకాః
విద్వన్మానస శారదోజ్జ్వల రమాః కల్యాణఘంటాపథాః
భూయాసుః కృతిభర్తు రస్య నిఖిలశ్రేయః ప్రదోద్యోగినః

శ్లో॥ కామాక్షీ నిజరూపదీప్తి విభవాః కల్యాణభావోద్భవాః
గైర్వాణీనవయౌవనాంతరధనాః మూకాత్మసంబోధనాః
ఆర్యార్థా రసభావరీతిమధురాః ధ్వన్యర్థ చారోద్ధురాః
దేయాసుః కృతినాయకాయపరమశ్రేయశ్చిరాయుర్ముదమ్

సీ॥ మాతండ్రి యొడను సౌభ్రాతృత్వమునఁగాక
యేకగోత్రోద్భూతి యెంచికాక
నిచ్చలునాకిచ్చు మెచ్చికోలునఁగాక
నైజమౌ వినయధనమునఁగాక
సాజమౌ పాండిత్య సంపన్నతనుగాక
సమయనిర్వాహణాత్తసరణిఁగాక
అతినిరాడంబరమ్మైనవర్తనఁగాక
సహజార్ద్ర సౌమనస్యమునఁ గాక

తే॥ జన్మ జన్మాంతర గోత్ర వాసనలబడిని
వెడలు నుడుగులు సంతోష మిడ వెనీకు
కృతిరమానాథ ! సతతదాక్షిణ్యమూర్తి !
దక్షిణామూర్తి ! విద్వ దధ్యక్షమూర్తి !

శ్రీ మధునాపంతుల సత్యనారాయణశాస్త్రిగారు

బ్ర॥ భమిడిపాటి వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శర్మగారు ఆంధ్రీ కరించిన "శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి" చేరఁగాఁ గన్నులకద్దుకొని పారాయణము చేసికొంటిని. మూకమహాకవి మూలములోని మాధుర్యగాంభీర్యము లింతకుమించి తెనుఁగునకుఁ దెచ్చుట సాధ్యము కాదు. ఏతద్గ్రంథాంధ్రీకరణముతో దేవీపదారాధనము నెఱపి చరితార్థులైన శర్మగారికి నావందనములు తెలుపు కొనుచున్నాను.

బహుమహాగ్రంథకర్తలు, నిష్ఠాగరిష్ఠులు, మహోదారులు, విద్వత్కవిశేఖరులునౌ బ్రహ్మశ్రీ నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రిలుగారు ఏతత్కృతికి స్వీకర్తలగుట "రత్నం సమాగచ్ఛతు కాంచనేన" అన్నట్టిది.

"మాఘపురాణా"ది కర్తలు శ్రీ పోతరాజు లక్ష్మీనరసింహకవిగారు

తాము రచించిన "కామాక్షీ స్తుతి" ని మిక్కిలి యాసక్తితో నందందుఁజదివి యానందించితిని. "మున్నుడి" యెన్నఁదగియున్నది. ఈకలికాలమున వేదవిహితానుష్ఠాన సంపన్నుఁడవై యుండి తత్ప్రచారార్థమే గ్రంథరచన చేయుచుంట ప్రశంసనీయము. నీకృతికిఁ దగినభర్త దొరకుటయదృష్టము.

ఆ॥ సాటిలేనిధార మేటియౌపాండితి
దీటుగననికైత తేటతెనుఁగు
నేటికయ్య పెక్కుమాటలింక భమిడి
పాటి వంశతిలక ! లోటుఁగాన

శ్రీ చల్లపల్లి అప్పారావుగారు, అడ్వకేటు

ఉ॥ ఈశుభవేళ పైనధివసించి వెలుంగు సజీవచిత్ర సం
కాశ కళాభిరామ మదె గౌరవనీయ భవత్సుజీవనా
దేశముపూరుషోత్తమముదివ్యము నాపితృపూజ్యరూపమ
హ్లాశిషము ల్వెసన్ గురియనాప్తసఖా! నమితవ్యమయ్యెడిన్

మ॥ పితృవాక్యాదరణైకదీక్షితులరై వృత్తిప్రదాన్యాంగ్లి కో
న్నత విద్యాభ్యసనంబుమాని గడపన్ దాఁటందలంపూన కే
సతతశ్రీయుత సంస్కృతాంధ్రకవితా సంపద్యశఃపూర్ణ జీ
వితముల్ శ్రోత్రియనిష్ఠగూర్తురదెమీ విస్ఫారభాగ్యంబహో

ఉ॥ భర్తలు మీరలీవఱకె వహ్నిదెసన్ గయికొన్న సాధ్వికిన్
భర్తలయాచితాగత రమామణికిన్ శివకృద్విభూతికిన్
భర్తలు కీర్తికాంత కిలభర్తలునై తిరిగాని దక్షిణా
మూర్తివరేణ్య సత్కృతి విభుత్వము రానికతమ్మదేమనన్

చ॥ వచ్చి వయస్థలిందఱు సపత్నులతోడ మెలంగనేర్తునే?
నచ్చుదునా ననందలకు? నవ్వుదురేమొకొ నాగరుల్ ననున్!
'మెచ్చునెమానముద్రితనిమీలితనేత్రుఁడు ప్రేమకాఁ' డటం
చచ్చపుభక్తి కావ్యసతి యాగెను. నెచ్చెలి! కాదటందురా?

శా॥ "కామాక్షీస్తుతి" పైననేఁటికిఁగటాక్షంబున్ బ్రసారించినా
శ్రీమాయావతిఁగూడి మీరిఁకను బ్రహ్మానందమున్ బొందుఁడో

స్వామీ ! ధన్యము కన్యదాతజని మీ జామాతృతన్ శిష్యుఁడే
తా మామయ్యెఁగదా బళారె ! విపరీతం బొందు లేదీకలిన్

"ఉభయకవిమిత్ర" "ప్రతిభారవి" 'కవితాకలానిధి'
శ్రీభువనగిరి విజయరామకవిగారు

ఉ॥ శ్రీగిరిజాధిరాజ గురుసిద్ధిపదంబుగ మంగళాస్పదం
బౌ "గురుదత్త సౌధము"న నాపురుషోత్తముతృప్తిగాఁగవి
త్యాగమ యోగిశేఖరులదా కృతిపూరణ ధారణక్రియో
ద్యోగముకర్తృభర్తృముదముబ్బఁగ శ్రోత్రసుఖంబుఁగూర్చుతన్

శా॥ నాదెళ్లాన్వయ వార్ధిశీతకిరణా నాన్న న్నినుంగూడె వా
ణీదివ్యాంగన యౌవనోద్భవమునందే నేఁడె నిన్ జేర్చునా
తోన్నదంతంబెటులా? యథార్థమవధానోద్యోగసమ్మాన వే
ళాదాంపత్యముజ్ఞప్తి లేదె! కృతివాల్లభ్యంబులెన్నయ్యెనో!

మ॥ ఒకచోఁ జెల్లెలు తద్గురుప్రభవ మైయొండొక్కచోఁ గూఁతు నీ
స్వకపోలోద్భవయైమతొక్కటనగున్ జాయాస్వరూపాత్మశి
ష్యకృతిప్రాప్తి నిఁకేమన న్బహుళరూపావేశయౌవాణి నా
టకము ల్చిత్రము లాత్మమోహకకవాటమ్ముల్గదా పోల్చినన్

మ॥ పడే మాబోంట్లకె నిన్నుఁబోలిన స్థితప్రజ్ఞాళి నల్లేరుపై
వడిగాఁబోయెడు బండిగా నిహపరావర్తంబు సాధించి సం
బడమా సంచిత ముజ్జగించి మెయినిల్వంగూడఁ జిత్సజ్జడా
జడ మాయన్విశసించి పొందెదరుగా సౌఖ్యప్రదానందమున్

శా॥ తా నాదెళ్ల కులోద్భవుండయిన మేధాదక్షిణామూర్తి నా
కై నాఁ డేనలభారవిం దెలుఁగు సేయం గొన్నకాలంబునం"

దానాఁ డాదిగ వీరిమూలమున నా కయ్యెంబరోక్షంబుగా
నైనన్ శ్రీవర పైఁడిపాటికవితో నాప్తాదృతు ల్లేఖలన్

ఉ॥ అల్లపురాణముల్ ప్రణికి యాదటమిా ఆ'బ్రసన్న రాఘవం'
బల్లి ప్రసిద్ధ "శంరజయంబు" నుపాయ ముపాయనంబుగాఁ
గొల్లలుగొట్టియా "లహరి"కోనలగానముతానమాడి యు
త్ఫుల్లత రానువాదఘురిఁ బొందెనితండుకవీంద్రమాత్రుఁడే!

మ॥ పటిమల్వర్ధిల బైఁడిపాటికుల సుబ్రహ్మణ్యశర్మాభిధుం
డెటు నా కావ్యకుమారి ప్రౌఢయవునం చే తేరుచుండంగ నం
తట దిద్దుల్పచరించు నాస్థమెయి మేధాదక్షిణామూర్తి యె
ప్పటికైనం దనకా మెయేవధువునా న్ప్రాప్తించెనాకోరికల్

మ॥ సుర భాషాకవిశ్రేష్ఠసద్గురుఁ డెసూస్తోత్రార్హుఁడంటూనమా
వర కావ్యాద్యనువాదశీలికవియున్వర్ణ్యుం డెయాఁజూ! శతో
త్తర కావ్యాకలనావిమర్శల సముత్కర్షన్ గొనెంజూ కృతీ
శ్వరుఁడిందందఱునంద జేఘనయశో భాగ్యాఢ్యులెందుంగృతుల్

ఉ॥ కర్తయుఁగర్మభోక్తయయి కైప్రులముంచుఁబరాత్మయీకృతిన్
గర్తను భర్తనుం దనకుఁగా వెలయించె నితోధికంబుగా
వర్తన ముచ్చతన్నిగుడ వారలచే ఫలియింపఁజేసి త
త్కీర్తి నిజుబ్బఁజూఱఁగొని తేర్చుతనాంధ్రకవిత్వతత్త్వమున్

'కవిపండిత, హరిదాసహంస' శ్రీపాతూరి మధుసూదనరావుగారు

శ్లో॥ కర్తా భర్తాచ శ్రీకావ్యకామాక్షీప్రియ దర్శనా
సుబ్రహ్మణ్యః ప్రియచ్ఛాత్రో ద్వితీయో గురుదక్షిణః

తత్ప్రస్తుత్య ఏవోత్సవః సమ్మానరూపః స్వరూపతః ప్రభవతి. విద్వత్కవి శేఖర స్తత్రభవాన్ శ్రీ శ్రీ శ్రీ నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రివిశ్రుతచరస్స్వయమద్య కర్తాఽపి భర్తా భవతీతి నైతచ్చిత్రం యతః "యోబిభర్తి జగత్త్సైవ కర్తా భిన్న ఇవ శ్రుతః" ఇత్యభిజ్ఞ వచన మనుసృత్య శిష్య హృదయే విద్యారూపేణ స్వయంప్రవిశ్య పునరద్య గురురూపేణ భిన్న ఇవ పరిగృహ్ణాతి 'శ్రీకామాక్షీ స్తుతి' కృతిం కావ్య కర్తృభర్తారౌ హృదయపూర్వకం సంస్తుత్యమన్యే ధన్యోఽహమపీతి.

'శ్రీసరస్వతీపుత్ర' శ్రీపుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులుగారు

తమరు దయతో పంపిన 'శ్రీకామాక్షీస్తుతి' ని చూచితిని. రచన చాల వ్యుత్పన్నమైనది. తమరుచక్కని విద్వాంసులు ఇఁక నేలోపముండును?

శ్రీమల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు-వాల్తేరు

తమ 'కామాక్షీస్తుతి'ని బఠించి ప్రమోదభరితుండనైతిని. చక్కని యాంధ్రీకరణము, ప్రౌఢమయిన కవిత్వము, పారాయణయోగ్యమైన గ్రంథము. ఈకృతిని 'పుంభావసరస్వతుఁ' వేదమూర్తులయిన బ్రహ్మశ్రీ నాదెళ్ల మేధా దక్షిణామూర్తి శాస్త్రిగారికి సమర్పించుట శ్రీమేధా దక్షిణామూర్తికి సమర్పించుటయే కృతికర్త, కృతిభర్త లిరువురకు నాహృదయపూర్వకాభివందనములు.

శ్రీ ప్రతాప హనుమచ్ఛాస్త్రిగారు

సచ్చిదానందరూప రసానుభూతి స్వరూపిణి యగు "శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి" పంచశతికి రచింపఁబడిన యాంధ్రాను వాదము చిద్వినోదముఁ బండితకవీంద్రానుమోదము బ్రహ్మవిత్ప్రమోదముం గూర్చు సదాచారసమేత సత్సంప్రదాయ మని నాయభిప్రాయము.

శా॥ తమ్ము ల్కమ్మనివాసనల్ విబుధచిత్తాళి ప్రధానప్రమో
దమ్ముల్గ్రమ్మఁ గృతుల్ప్రసర్పసరసోత్పన్న ప్రభావాగ్రజుల్
సమ్మోద్వాంతులు స్వీయనిర్మల మనోబ్జాతామృతానందస
త్వమ్మున్మోదకులందఁ బంచెదరు మేధాదక్షిణామూర్తులై

మ॥ హనుమన్నాముని రామచంద్రయతివర్యాబ్జాంఘ్రిమాధుర్యచే
తనునిన్ బ్రహ్మవిదగ్రగణ్యుఁడగు మేధాదక్షిణామూర్తిన
న్ననుజు న్గాఁగ ననుగ్రహించుట నుధన్యాత్ముండ నేనంచులో
ననుమానంబొకయింత లేక మెలఁగ న్న్యాయంబ కా నాకిఁకన్

క॥ కృతికర్తకుఁ గృతిభర్తకుఁ
గృతికి విధేయుండనగుచుఁ గేల్మోగిచి నమ
శ్శతములఁ బ్రార్థించెద శా
శ్వతులుగ నిలఁ జెలఁగి మెలఁగ సర్వేశకృపన్

'కవిశేఖర' గురుజాడ రాఘవశర్మగారు

నాదెళ్లాన్వయ పూరుషోత్తమ కవీంద్రస్తుత్య పుత్త్రుండు వి
ద్యాదాతృత్వము గల్గు దేశికుఁడు శిష్టాచారసంపన్న మే
ధాదర్శోన్నత సత్కవీంద్రుఁడగు 'మేధాదక్షిణామూర్తి' సం
పాదింపం గృతికన్యకుం బతిగ సుబ్రహ్మణ్య ! ధన్యుండ

సీ॥ రచియించినావు 'కూర్మపురాణము'న్ ధర్మ
సారమున్ లోకోపకారకముగ
పలికితి ముద్దుపల్కుల 'శంకరవిజయ
ము'న్ ధరజ్ఞానప్రబోధకముగ
వ్రాసితివి 'ప్రసన్న రాఘవము'న్ విశ్వ
విద్యాలయమ్ము దా వినుతిసేయ
అనువదించితి తెల్గునను 'మూకకవిపంచ
శతి' భక్తిపారవశ్యము చెలంగ
వేదశాస్త్రపురాణసంవేది ! స్మార్త
కర్మదీక్షాకలిత దేశికప్రశస్త
పాదసేవానురక్త శ్రీభమిడిపాటి
సత్కులాంభోధిచంద్ర ! యోసత్కవీంద్ర !

మూకకవీంద్రుఁడై శతకము వ్రాలికెఁ స్థిరభక్తినైదు న
స్తోకమనీషులు న్మిగులఁజోద్యముగాఁ గయిసేయ వీని నాం
ధ్రీకరణంబొనర్చి కడు నేరుపుతోడను భక్తిమీఱఁగా
నైకవిసత్త్వముండా వెలయించెఁ గృతి న్గురుమూర్తి కిచ్చియుఁ
ప.
త్పృదుశయ్యాన్వితమైయొకప్డు నడచున్ శృంగారముంజిల్కు మే
ష్పదముల్ హాయిఁగదల్చుచున్బలుకుఁగావ్యంగ్యమ్ముగాగుహ్యమై
క్షప్తసంధుల్వీడరాని క్లిష్టత నడంపంబల్కఁగా గీర్తిసం
ష్ఠానై నిల్చును నీదుకావ్యసుత సుబ్రహ్మణ్య యజ్వేయెడన్

షష్టిపూర్త్యుత్సవము నేఁడుసల్పుకొంటి
కృతిసమర్పణఁ జేసిపండితులమ్రోల
గురునియాశీర్వచనముఁ గైకొంటివీవు
మాన్యచరిత సుబ్రహ్మణ్య! ధన్యతయిదె.

"చతుశ్శాస్త్రకోవిద" శ్రీ చివుకుల వేంకటరమణశాస్త్రిగారు

సుధీమణీ! "శ్రీకామాక్షీస్తుతి" నామూలాగ్రముగ పఠించి పరమానందభరితుఁడనైతిని. మూకమహాకవిని వాచాలునిగా నొనర్చిన యాపరదేవతామతల్లియొక్క సంపూర్ణానుగ్రహము మీపై ప్రసరించియున్నట్లు మీగ్రంథమందలి ప్రతి పద్యమును ఋజువుచేయుచున్నది. పఠించుసమయమున పాఠకుల హృదయమే పరదేవతామయమగుచుండ తద్రచయితలు తద్భావభావితులై యుందురని వేరుగా చెప్పవలయునా? ... పరదేవత మీకితోధిక విద్యాఫలమునిచ్చుగాకయని ప్రార్థింతు.

శ్రీ బుద్ధిరాజు రామచంద్రరావుగారు, M.A.L.T. రిటైర్డు ప్రిన్సిపల్

సౌజన్యనిధీ! పండితోత్తమా!

మీకు కృతిసమర్పణము జరుగుట కడుముదావహము. మీది పండితకుటుంబము. సాంప్రదాయాను సారముగా మీరు అపారమైన విద్య సంపాదించుటయేకాక మృదుమధుర మనోహరములగు గ్రంథరాజములను రచించి ఖ్యాతి సంపాదించియున్నారు. ఆదర్శప్రాయమగు జీవితమును జరుపుకొనుచున్న మిమ్ములనుజూచి నేను గర్వపడుచున్నాను. మీతల్లి గారిమైత్రి నేను మఱువజాలను. భగవానుఁడుమీకు దీర్ఘాయువును, యశస్సును ప్రసాదించుగాత!

శ్రీ చింతగుంట సూర్యనారాయణరావుగారు 'మేఘదూతాంధ్రీకర్త'

శ్రీ మూకమహాకవి వాగమృతమును మీరాంధ్రసువర్ణ చషకములోఁ బ్రసాదించి ఉభయభాషాసేవఁ జేసినారు. ఆంధ్రావళి యాదరమునకిది పాత్రమై సతము మనుఁగాత! శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రులవా రుద్దండపండితులు. నిరంతర కవితాకళోపాసకులు, పవిత్రచరిత్రులు, నస్మద్గురుస్వరూపులును, వీరు పరమేశ్వరతుల్యులు. ఇట్టివీరిని మీకు కృతిభర్తగాఁ జేర్కొనుటయందలి ఔచిత్యము నేనెక్కువగా నొక్కి చెప్పవలసిన పనిలేదు.

శ్రీ అప్పల వేంకటరావుగారు, పౌరాణికులు

మీరనువదించిన "శ్రీ కామాక్షీస్తుతి"ని, సమూలముగాఁ జదివి సంతసించితిని గౌణార్థముగా నీకృతి కన్యయైనదిగాని ఆజిగిబిగి ప్రౌఢములైననడకలు భావగాంభీర్యమును జూడఁగా సర్వశక్తిమంతురాలౌ కామినిగానే యెన్నఁదగియున్నది. కావుననే మానవ కాలమాన ప్రమాణముగా వయసుమీఱినను స్వాధీనకృతమహాకాలస్వరూపులు శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తులనే వరింపనేర్పడుటలో మీకుఁ గృతకృత్యత స్థైర్యవిధాల నబ్బినదని భావించుచున్నాఁడను. ఇప్పుడిచ్చోట శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణపురాణకాలక్షేపమును నెఱపు[illegible]న్న రాణ్మహేంద్రపుర వాస్తవ్యులు బ్ర॥ శ్రీ॥ చిఱ్ఱావూరి [illegible]గతపద్మనాభ శాస్త్రిగారును మీగ్రంథమును జదివి మిక్కిలి [illegible]ందించి వారియభినందనములు మీకందింపుమని సెలవి[illegible]చే నిట్లు తెలుపుచున్నాఁడను.

కృతిసమర్పణ సభావేదిక

ఎడమ నుండి :

(1) శ్రీ నాదెళ్ళ మేధాదక్షిణామూర్తిశాస్త్రిగారు.
(2) శ్రీ జి. వరదాచార్యులుగారు.
(3) శ్రీ మిన్నికంటి గురునాథశర్మగారు.
(4) శ్రీ భమిడిపాటి వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు.

కృతిసమర్పణోత్సవము

(గ్రంథకర్తృహస్తమునుండి కృతిభర్తగారి పుత్రులైన శ్రీనాదెళ్ళకృష్ణ శాస్త్రి యం. పురుషోత్తమశాస్త్రి యం. సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగార్ల పూనికతో బందరు జగన్నాథపురమునందలి వారి 'శ్రీగురుదత్తసౌధము'నందు శ్రీవికారి సం॥ శ్రావణ బ॥ ఆదివారము (ది.౨౩-౮-౫౯) సాయంకాలము ౪ గంటలనుండి జరిగినవివరము)

అసలేవర్షర్తువు విధీపిరామంలేకుండా వర్షాలుకురుస్తూనేవున్నాయి. అయినప్పటికి మాఆహ్వానాలు అందుకున్న బంధుమిత్రులు అన్యగ్రామాలనుండి ఒకరొకరేదిగుతున్నారు. శనివారంరాత్రిట్రెయిన్‌లో సభారంభకులైన "ఉభయభాషాప్రవీణ, వేదాంతపారీణ, కవిశేఖర" శ్రీమిన్నికంటి గురునాథశర్మగారుకూడా గుంటూరునుండి దయచేశారు. మాకు తోడ్పడవచ్చిన మాతండ్రిగారిశిష్యప్రశిష్యులు మామిత్రులు మున్నగువారు మాకిందు తోడ్పడవచ్చారు. పైన ఆవర్షంలోపల మేముచేస్తున్నసన్నాహాలు చూచి అంతా తెల్లబోతున్నారు. ఏమైనాసరే దైవసమానులైన మానాయనగారు నిర్ణయించిన ముహూర్తం నిర్విఘ్నముగా సాగితీరవలసిందే అన్న నాదృఢవిశ్వాసంతోనే పనులుసాగించాను. శ్రీమిన్నికంటి కవిశేఖరులు మానాయనగారు ఒకరినొకరు చూచుకొన్నది ఆవేళనేకాబట్టి తెల్లవారుజామువరకు వారికవితాగోష్ఠులలో మునిగి పోయారు. మిగిలిన మేమందరం తోరణాలు అలంకారాలు మొదలైన సన్నాహాలతోనే భళ్ళునతెల్లవార్చాము.

క్యాలెండరుమీద ఆదివారము 23 అంకెలు కనిపిస్తు న్నాయి. గ్రామాంతరాలనుండి రావలసినవారు క్రమంగాదిగు తున్నారు. గడియారము చిన్నముల్లు 9 మీదవుంది. పెద్దముల్లు 12 దాటింది. మానాయనగారి అనుష్ఠానమయి సావిడిలోకివచ్చి వారిపడకకుర్చీలో వారుకూర్చున్నారు. కవిపండితబృందము వారిచుట్టూచేరారు, వారువ్రాసిన 'ఆత్రేయశ్రోత్రానందము" లోని సంస్కృతశ్లోకాలుచదువుతూ వారుకాలక్షేపం చేస్తు న్నారు. గుంటూరునుండి "మహోపాధ్యాయ" శ్రీజమ్ముల మడక మాధవరామశర్మగారు శ్రీఘనకుధరం వేంకటాచారిగారు కవితాభిమానులు మఱికొందఱుదిగేరు. ఆవేళకే గ్రన్థకర్త తన బంధుమిత్రులు వెంటరాగావచ్చి, సరాసరి వెళ్ళిగురుమూర్తులకు సాష్టాంగనమస్కారముచేశారు. ఆభక్తికి వారియెడలగురువుల ప్రేమకు అక్కడకూర్చున్నవారంతా ఆశ్చర్యానందాలుపొం దుతున్నారు, అప్పుడే విచ్చిన గులాబులను గుబురుగా ఫ్లవర్ వేజ్ లో నేనుసర్దుతున్నాను.

అప్పుడు పెండ్లిసందడి మాయింట్లో తాండవిస్తోంది. ఎటుచూచినా కళకళలాడుతోంది, మాతో సహకరించేవారు మిత్రులు, అతిథులు, అందఱుభోజనాలుముగించారు. అప్పటికి 2 గంటలైంది. కారుమబ్బు ఆకాశంలో మూసుకొనివచ్చింది. వర్షంజోరుగాపడింది.అంతలోఆగిఎండవచ్చింది మళ్ళీజల్లుపడ్డది. వుండుండి జల్లుపడుతూనేవుంది. 4గంటలైంది. అప్పటికే ఆహ్వా

నితులు వొకరి వెంటవొకరువస్తున్నారు. మాతమ్ముడుఅధ్యక్షత వహించవలసిన 'చిట్టిగూడూరు నారసింహ సంస్కృత కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ శ్రీఎస్. టి. జి. వరదాచార్యులవారిని తీసుకొనిరావడానికి కారుతీసుకొనివెళ్ళేడు. వీధిగేటుముందరవారి రాకకు వచ్చేఅతిథులకు స్వాగతం చెప్పడానికి నిలబడి వున్నాను. 'శ్రీగురుదత్తసౌధ' శిఖరాగ్రంలో అమర్చబడ్డ మైకుద్వారా మంగళవాద్యం శుభప్రదమైన సమావేశాన్ని సూచిస్తోంది.

గేటుదిమ్మలకు ఇరువైపులా పాతబడ్డబాదులు ఆబాదులకు చుట్టబడ్డ రంగురంగుల కాగితాలపీలికలు పైన చివరగా అమర్చికట్టిన బోర్డు ఆబోర్డుమీద వ్రాయబడ్డ 'కృతిసమర్పణోత్సవము స్వాగతము' అన్న తళుకుచల్లిన అక్షరాలు ఆ బోర్డునుండి మేడచివరిభాగానికి క్రిక్కిరిసిన మామిడితోరణాలతో రంగురంగుల కాగితాల జిలిబిలిఅల్లికలతో రమణీయంగావుంది. కృతిభర్తయందలి గురుభావంతో కవిసమ్రాట్ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు తదితర కవిపండితులు మాననీయులుపలువురు విచ్చేశారు.

ఇంతలో కారుహారన్ మోగింది. ఆచార్యులవారు కారునుండి దిగటానికి కారుతలుపు తెరిచాను. లోనికి దారిచూపాను. అతిథులకు స్వాగతంచెప్పడానికి మాసోదరసమానులైన అద్దేపల్లిశివరామయ్యగారు నిలిచివున్నారు. సావిట్లోకి వెళ్ళేము. అక్కడగుమ్మంపక్కనే డ్రాయరు ఆడ్రాయరుమీద

ఎఱ్ఱటిగుడ్డ, పొగలువిరజిమ్మే అగరువత్తులధూపం ఆపక్కగా వెండిబుట్టలో అమర్చిన కిళ్ళీలు, చక్రకేళీలు, బత్తాయిలు, పూలగుత్తులు, మరొకపక్క వెండిపళ్ళెంలో గంధపుగిన్నె పన్నీరుబుడ్డి కుంకుమబరిణె అందంగా అమర్చబడివున్నాయి. ఆముందు మా అన్నయ్యగారి జ్యేష్ఠపుత్రుడు మానాయనగారి పేరుపెట్టుకోబడ్డవాడు వినయంగా నిలబడివున్నాడు. ఆసావిట్లో మధ్యగా ఒకచాప ఆచాపమధ్యలో గుండ్రటిబల్ల ఆబల్లమీద టేబుల్ గుడ్డ దానిపైన ఫ్లవర్ వేజ్ అందులో తీర్చిదిద్ది అలంక రించిన పూలగుత్తులు ఆహ్లాదంగొల్పుతున్నాయి. ఆగుండ్రటి బల్లకునలువైపులా అమర్చిన అందమైనకుర్చీలు నాల్గవవైపున మానాన్నగారుకూర్చునే కేన్ చైరు వున్నాయి.

నేను ఆచార్యులవారిని వెంటతీసికొని కుడివైపుగదికి మలుపుతిరగగానే మరొకయిద్దరు వచ్చేవారికి పైకి దారిచూపడానికి అక్కడ సిద్ధంగావున్నారు. పై వరండాలో అడుగుపెట్టగానే యింకొకరు ఆపై మెట్లకు దారిచూపుతున్నారు. అవి ఎక్కితే చేతులుపైకిచూపుతూ మరొకరు సిద్ధంగావున్నారు. శివఅంతస్తుమీద అడుగుపెట్టేటప్పటికి మాఅన్నగారు నమస్కారంచేస్తూ వేదికవైపు దారిచూపారు.

ఆమూడవఅంతస్తులో ముందుప్రొజెక్షన్ భాగంలో వేదిక నిర్మించబడివుంది. మామిడితోరణాలతో రంగురంగుల కాగితాలతో వివిధములయిన దండలతో అందంగా అలంక

రించబడ్డ వేదిక. ఆవేదికపై పరిచినతివాచి. ఆతివాచీపై
ముందుగామూడు; డస్కులు ఆడస్కులమీద రంగురంగుల
కొత్తగుడ్డలు. వేదిక వెనుక భాగాన ఎజ్జిబిటిస్క్రీను ఆస్క్రీనుకు
జిగేలునమెరిసే చమ్కీబారులు జారవిడిచి వున్నాయి.
ఆస్క్రీనుకుమధ్యగా మహనీయులైన కీర్తిశేషులు మా పితా
మహుల ఫోటో అమర్చబడివుంది. ఆక్రిందనే చిన్నటీపాయ్
మీద శివపార్వతీవిగ్రహము; వేదికముందు భాగము రెండు స్తం
భాలకు కొబ్బరిమట్టలఅల్లిక ఆ అల్లికపైన ఇటూఅటూ కట్టిన
అరటిపిలకలు రెండిటిఆకులూ పైనకలిసి ఆర్చిగా అందం
చేకూర్చాయి. ఆఅరటిమొక్కలచాటున దేదీప్యమానంగా
వెలుగొందే రెండువిద్యుద్దీపాలు, ఆమండపాన్ని కలకలలాడి
స్తున్నాయి. వేదికముందు ఇరువైపులా రెండుటీపాయ్‌లు, ఆ
టీపాయ్‌లమీద, రెండుఫ్లవర్ వేజులు. ఆఫ్లవర్ వేజుల్లో అప్పుడే
విచ్చిన రంగురంగులపూలు సంబరపడుతున్నట్లున్నాయి. ఈ
రెండుటీపాయ్‌లమధ్య వొకకార్నర్ టీపాయి. ఆటీపాయిమీద
చక్కగాఅలంకరింపబడ్డ "కామాక్షీ స్తుతికన్య". అంతకుముందు
వొకటీపాయి. ఆటీపాయిమీద అగరువత్తులుపెట్టిన గాజు
కుండీ పొగలువిరజిమ్మే ఆవత్తులు గుప్పునపరిమళాన్ని విరజిమ్ము
తున్నాయి. ఆవేదికకు ఎదురుగాను, ప్రక్కగాను, పఱచిన
పెద్దజంపకానాలు. ఆ జంపకానాలుమీదకిక్కిరిసికూర్చున్న
సభాసదులు. వారిమధ్యనుండి ఆచార్యవర్యులు, కృతిభర్త
వారివెంట కృతికర్త దారిచేసికొని నడిచారు. ఆవెంట నేనూ

వెళ్ళి మైకుముందు నిలబడ్డాను. ఎలుగెత్తిపలికే వేదవాక్కులు అంతంకాగానే శ్రీ ఆచార్యవర్యులను, అధ్యక్షపీఠాన్ని అధిష్ఠించవలసిందిగా వినతిచేసికొన్నాను. సభికులు చప్పట్లుచరిచారు. మా అగ్రజుడు వారికి పూలమాలవేశాడు. అప్పుడు అధ్యక్షులవారి ఆహ్వానంపై కృతిభర్త - కృతికర్తలు వారికి ఇరువైపులా వేదికపై ఆసీనులవడానికిముందు అంతకుముందే అలంకరించబడివున్న మాపితామహుల ఛాయాచిత్రానికి అభిముఖంగా చేతులుజోడించినిలిచి కనులుమూసికొని ధ్యానం చేసి గద్దెమీద ఆసీనులయ్యారు. మాఅన్నగారు వారినిపుష్పమాలాలంకృతుల జేశారు. సభికులు చప్పట్లుచరిచారు. కృతిభర్త పైన తనమామూలు అంగవస్త్రంతోనే ఆవేదికపై ఆసీనులైనా, పెండ్లికొడుకులాగానే ప్రకాశిస్తున్నారు. సహజమైన వినయసంపత్తితోటి ఆకృతికర్తఅన్ననో, కన్యాదాత లక్షణాలు పూర్తిగా పుంజీభవించినరీతిగా వంగివంగికూర్చున్నాడు. నారీమణులు నాల్గవఅంతస్తుమీద క్రిక్కిరిసివున్నారు.

చిచ్చులకన్ను మూసికొని చేతిత్రిశూలముడాంచి యేన్గుతోల్
పచ్చడమున్ గొబన్ వదలి వచ్చినయీశుఁ డితండుకానిచో
నిచ్చటఁ బార్వతీసతియు నీమువురాత్మజు లీసునామమె
ట్లచ్చుపడున్? భవన్మనములందు విచారణ చేసిచూడుఁడా?
'కామాక్షీస్తుతిఁ' జూచినారుగద గంగాదేవి తాఁగానిచో
నీమూన్యుండు తలన్ ధరించునటె! యందేపారునే శుద్ధతా
వ్యామిశ్రామృతధార పావనత సుబ్రహ్మణ్యజన్యత్వ మిం
కామాధుర్యము దేనికున్నయది? పాపాళిం బ్రభంజించుటో

అని శ్రీ మిన్నికంటికవిశేఖరులు కృతిభర్తలయిన శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తులనుగూర్చి చమత్కారంగా అభివర్ణిస్తూ సభాప్రారంభముచేసి తమ 'మున్నుడి'లోని కొన్నిభాగాలు చదివేరు. ఆపైన గ్రంథకర్తగారి షష్టిపూర్తిప్రసక్తిగా మానాయనగారు తమ ఆశీస్సులను పద్యరూపంగా ఆ తమ శిష్యులకు అందిస్తూ నూతనవస్త్రాలూ కాశ్మీరుశాలువా వారి పైన కప్పేరు. వెంటనే స్రక్చందనతాంబూలాదులతో కృతి సమర్పణ చేయవచ్చినఆశిష్యాగ్రగణ్యుడుగురుపాదాలంటుతూ ఆనందబాష్పాలతో పాద్యం అర్పించాడు. ఆగురుపాదాల మీాదనుండి ఎంతకు శీర్షం ఎత్తకున్న ఆకృతికర్తను ఆప్రక్కనే వున్న నేను భుజంతట్టి బుజ్జగించి లేవదీసి సభాభిముఖంగా వేయబడ్డకుర్చీలో కూర్చోబెట్టాను. అంతట వారు కనులుతు డుచుకొని తమ 'కామాక్షీస్తుతి'లోని పద్యాలను శ్రావ్యంగా వినిపిస్తున్నసమయానికి సంధ్యాకాలమైంది. అధ్యక్షుల అనుమ తినందిన మానాయనగారువారినియమమును పాటించుకొను టకై కిందికివెళ్ళారు. స్నానసంధ్యావందనాలు వేగంగానే కాని చ్చుకొని తిరిగివచ్చి 'కృతిస్వీకృతి' సందర్భంగా వ్రాయబడ్డ తమపద్యాలుచదివి కృతికర్తకు రూ116 లుకానుకగా సమర్పిం చారు. ఆపైన దేశము నాల్గుచెఱగులనుండివచ్చిన ఆశీస్సులు అభినందనాలు చదివించబడ్డతరువాత శ్రీసర్వా వెంకటశేషయ్య గారు శ్రీజమ్ములమడక మాధవరామశర్మగారు, శ్రీవిశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు, శ్రీప్రవ్యాడ శేషగిరిరావుగారు, శ్రీగురు జాడ రాఘవశర్మగారు, శ్రీమల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మగారు, శ్రీ

అప్పటుపల్లి హనుమంత రావుగారు, శ్రీకాకాని నరసింహారావు గారుతమతమగంభీరోపన్యాసాలతోను,చదివినపద్యరత్నాలతో నునందలకొలదిగావున్న సభాసదుల్ని ముగ్ధుల్ని గావించారు.

అప్పటికే 9దాటి అరగంటఅయింది. యిక నేనులేచాను. మాపితామహులు నిర్మించిన కీర్తిసౌధానికి మాపితృపాదులు పైపై అంతస్తులు వేసిందేగాక "శ్రీగురుదత్తసౌధాన్ని" ఈవిధంగా సుస్థిరంచేసినతరువాత నాకుమిగిలిందల్లా స్వప్నసౌధ నిర్మాణమేకావటంచేత ఈకృతిసమర్పణాన్ని ఆధారంచేసుకొని నేనువ్రాసిముద్రింపించిన "కలనిజమైంది" అనే నాకల్పితశిల్పం సభికులముందు ప్రదర్శించాను. అధ్యక్షులయిన ఆచార్యులవారు సముచితంగా తుదిపలుకులు పలికారు. ఆఖరుకు నావందనాలు అర్పించటంలో "ఋతుధర్మాన్ని విస్మరించి మనపాలిటపడకుండా ఆగినఆవరుణదేవునికిన్నీ నాఅభివందనా"లంటూ నేను ముందేముద్రింపించిన ముక్కవున్నందుకు ఆమాటదక్కించిన భారంభంలోనే ఇంద్రధనుస్సు కనబడిచిన భాంతందాకా ఒక్కతుప్పరైనాపడకుండా మూడవఅంతస్తుమీద ఆరుబయటజరిగిన ఆమహాసభ నిర్విఘ్నంగాను ఎంతోవైభవంగాను జరిపినందుకు కదలకుండాకూర్చున్న ఆసభాసదులందరూ అత్యంతముగ్ధులయ్యారు. దైవజ్ఞనిర్ణీతమైన ముహూర్తబలం అంటే యిట్లాగేవుంటుందికదా అని నేననుకొన్నాను.

మధ్యమధ్యఫ్లేష్ బల్బులతో ఫోటోలు తీయబడ్డాయి. పదిగంటలైనా చివరవరకూ సభ నిండుగానేవుంది. సింహద్వా

రమువద్ద కాచివున్న మాతమ్ముడున్నూ మా అన్నకుమారుడు చిరంజీవి దక్షిణామూర్తినీ అతిథులను ఆపి అక్కడున్న కుర్చీలలో ఆసీనుల్ని చేసి చందన తాంబూలాదులు బత్తాయిలు చక్రికేళీలు పూలగుత్తులు నాచిరుపాత్రమున్నూ సమర్పించి సగౌరవంగా సాగనంపారు. అప్పటికే కాలాతీతం కావడం చేత ఉపన్యాసకులను మాతో సహకరించిన బంధుమిత్రాదులను మరి కొందఱు అతిథులను ఆపి విందు జరిపేము.

తెల్లవారింది అన్యగ్రామాగతులు తిరుగుముఖం పట్టేరు. అంతవఱకూ కళకళలాడే మాయిల్లు పెళ్ళిసందడి సన్నగిలి నాగవల్లికళ ఆవహించిన పెండ్లియింటిలా చిన్నపోయింది. జరిగిన మహోత్సవం మాత్రం వెండితెర మీద చిత్రంలా నా మనస్సులో చిత్రింపబడింది.

భవద్విధేయుడు
నాదెళ్ల పురుషోత్తమ శాస్త్రి

తప్పొప్పుల పట్టిక

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
౨3	౬	శ్వశ్వే	స్వశ్రే
౨౮	2	శ్వఁశ్వే	సుశ్రే
1	13	గొంతెత్తి	గొంతొత్తి
4	6	పెన్గచ	దోకచ
	14	సంతమస్	మేచక
5	2	సేశత్త్వం	సేశత్వం
	4	నభోఖ్య	నభంబు
	8	చఁగ	కఁగ
	13	దుర్ఘరో	గాఢదు
	14	విషోద్ధ	విషోత్థ
	16	బొదంగ	బొందంగ
6	15	నీరు	నీర
11	20	యదుంగుఁగవ-పదద్వయము	
13	6	స్పుర	స్ఫుర
	15	చీన్యత	చీన్యము
24	6	జిందిర	జెందిర
25	17	పెన్గచ	పెన్కచ
26	1	పెన్గురు	పెన్కురు
28	6	జెంది	జెండి
29	1	డుండీర	దుండీర
31	2	గాంచీ	గాంచి
	3	సామీప్య	సంవీత
32	11	లేకఁగాం	లేకకాం
33	18	రమీయంపు	రుచిందేలు
		బ్రివాళ	ప్రచార
36	8	సుతిలస్క	తిలకాంక
37	11	గాకఁగొం	గాకకొం
43	1	పెన్గ్రపా	పెన్క్రపా
	10	బాధము	బాధము
51	3	పెను	పటు
51	10	పెన్గ్రప	పెన్క్రప
	11	పృధు	పృథు
56	7	మదుపంబు	మధుపంబు
	17	పెన్గ్ర	తత్క్ర
57	1	పెన్దమః	పెత్తమః
	10	న్యాబషణం	న్యాభషణం
	12	బర్ధించు	బర్థించు
58	18	ఁబెన్దపో	సత్తపో
64	19	క్రధా	క్రిధా
66	3	సమేతమో	సమేతమా
	11	వాఖ్యా	వాధ్యా
		ద్గ్రింధ	ద్గ్రింథ
68	11	నంచు	నంచ
	13	కౌమద్వం	కౌముద్వం
70	2	సద్విజ	సద్ద్విజ
	19	స్పేరింఖ	స్పేంఖ
73	1	పెన్గ్రపా	పెన్క్రపా
77	11	స్పీతి	స్ఫీతి
78	7	ద్యుతుల	ద్యుతుల
79	16	త్రపస్ప	త్రపిస్ప
83	15	వైపూర్ణ	వైఁబూర్ణ
85	17	నది	నవి
92	2	వయస్సు	వయసు
95	13	నమ్మన	నమ్మను
96	14	కాలినగ	కాలునఁగ
97	6	పెన్పూర్వ	ఘనపూర్వ
101	20	నదభ్రి	దయాబ్రి
		న్యాబవింతు	శింగొల్తు
107	16	గురింజ	గురిజ
109	13	వెసఁగ	తెసఁగ

మఱియుం గలవానిఁ జదువరులు సవరించుకొనఁగలరు.

రమువద్ద కాచివున్న మాతమ్ముడున్నూ మాఅన్నకుమారుడు చిరంజీవిదక్షిణామూర్తిన్నీ అతిథులనుఆపి అక్కడున్నకుర్చీలలో ఆసీనుల్నిచేసి చందనతాంబూలాదులు బత్తాయిలు చక్రికేళీలు పూలగుత్తులు నాచిరుపొత్తమున్నూ సమర్పించి సగౌరవంగా సాగనంపారు. అప్పటికే కాలాతీతంకావడంచేత ఉపన్యాసకులను మాతోసహకరించిన బంధుమిత్రాదులను మరి కొందఱుఅతిథులను ఆపి విందుజరిపేము.

తెల్లవారింది అన్యగ్రామాగతులు తిరుగుముఖంపట్టేరు. అంతవఱకూ కళకళలాడేమాయిల్లు పెళ్ళిసగదడిసన్నగిలి నాగవల్లికళ ఆవహించినపెండ్లియింటిలా చిన్నపోయింది. జరిగినమహోత్సవంమాత్రం వెండితెరమీదచిత్రంలా నామనస్సులో చిత్రింపబడింది.

భవద్విధేయుడు
నాదెళ్ల పురుషోత్తమ శాస్త్రి

పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
2	శ్వ(్రశౌ	మశ్రీ
13	గొంతెత్తి	ఘాంతొత్తి
6	పెన్గచ	[illegible]చ
14	సంతమస	పేచక
2	నేశత్వం	సకత్వం
4	నభోఖ్యా	నభంబు
8	మదగ	కంగ
13	దుర్భరా	గాఢదు
14	విషోద్ధ	విషోట్ట
16	బొదంగ	బొందంగ
15	నీరు	నీర
20	యదుంగుఁగవ-పదద్వయము	
6	స్ఫుర	స్ఫుర
15	చీన్యత	చీన్యము
6	జిందిర	జెందిర
17	పెన్గచ	పెన్క్రచ
1	పెన్గురు	పెన్క్రురు
6	జెంది	జెండి
1	డుండీర	డుండీర
2	గాంచీ	గాంచి
3	సామీప్య	సంపీత
11	లేకఁగాం	లేకకాం
18	రమియంపు	రుచిందేలు
	బర్విశా	ప్రచార
8	నుతిలస్కు	తిలకాంక
11	గాకఁగొం	గాకకొం
1	పెన్నపా	పెన్క్రపా
10	బాధము	బాధము
3	పెను	పటు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
	11	పృథు	పృథు
56	7	మదుపంబు	మధుపంబు
	17	పెన్గ	తత్క్రల
57	1	పెన్దమః	పెన్తమః
	10	న్యూపమణం	న్యూభమణం
	12	బర్ధించు	బర్ధించు
58	18	(పెన్గపా	సప్తపా
64	19	కృధా	కర్ణిధా
66	3	సమేతమో	సమేతమో
	11	వాఖ్యా	నాధ్వా
		ద్గ్రింధ	ద్గ్రింథ
68	11	నంచు	నంచ
	13	కౌమద్వం	కౌముద్వం
70	2	సద్విజ	సద్విజ
	19	స్వ్యంఖ	క్రవ్యంఖ
73	1	పెన్నపా	పెన్క్రపా
77	11	స్ఫితి	స్ఫీతి
78	7	ద్యుతుల	ద్యుతుల
79	16	త్రిపస్వ	త్విస్వ
83	15	పైపూర్ణ	పైంబూర్ణ
85	17	నది	నవి
92	2	పయస్సు	పయసు
95	13	నమ్మన	నమ్మను
96	14	కాళిలనగ	కాళింబనగ
97	6	పెమ్బర్వ	ఘపూర్వ
101	20	నదభ్ర	దయాబాఢి
		న్యాభవింతు	శింగోల్లు
107	16	గురింజ	గురిజ
109	13	వెసఁగ	లెసఁగ

మఱియుం గలవానిఁ జదువరులు సవరించుకొనఁగలరు.